בס״ד

יארצייטן
פון צדיקים

פרשת
וירא תשפ״ז

•• פון י״ד חשון - ביז כ׳ חשון ••

לעילו נשמת

אבי פורי הרה״ח רבי פשה אפרים ב״ר ארי׳ ע״ה

כ״ד טבת תשע״א

ואמי פורתי שפרה יענטא בת הרה״ח ר׳ פשה יהודה ע״ה

ו׳ אדר תשפ״ה

זונטאג - י"ד חשון

הרה"ק רבי אברהם אלימלך ב"ר ישראל זי"ע, הי"ד, (פרלוב), מקרלין.

מאנטאג - ט"ו חשון

הגה"ק רבי אברהם ישעיהו ב"ר שמריהו יוסף זי"ע, (קרליץ), בעל החזון איש, מבני ברק.

הרה"ק רבי מיכאל אליעזר ב"ר אברהם משה הכהן זי"ע (פארשלעגער),
בעל תורת מיכאל, מבולטימאר.

דינסטאג - ט"ז חשון

הגה"ק רבי עמרם ב"ר משה נחום זי"ע, (רויזענבוים), אב"ד מאדע, וצפת.

"הנקרא ר' עמרם חסידא"

הגה"ק רבי שלמה זלמן ב"ר יעקב זי"ע, (בייטום), בעל דעת שלמה, אב"ד מילדוי סעפשי.

הרה"ק רבי יצחק ב"ר אשר ישעי' זי"ע, (גליקמאן-רובין), אב"ד סאסנובצא.

מיטוואך - י"ז חשון

הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר יעקב קאפיל זי"ע, (האגער), בעל אהבת שלום, מקאסוב.

דאנערשטאג - י"ח חשון

הרה"ק רבי יחזקאל ב"ר אברהם ישכר הכהן זי"ע, (ראבינאוויטש), בעל כנסת יחזקאל, מראדומסק.

פרייטאג - י"ט חשון

הרה"ק רבי אברהם מרדכי ב"ר מנשה יעקב זי"ע, (קלינבערג), בעל עלי זית, מזאלאשיץ.

שבת קודש - כ' חשון

הרה"ק רבי שלום ב"ר יעקב יוסף הלוי זי"ע, (ראזענפעלד), בעל אוהב שלום, מקאמינקא.

לזכות להצלחה

חיים אליעזר בן שפרה יענטא וכל משפחתו.

שמואל בן שפרה יענטא וכל משפחתו.

צבי בן שפרה יענטא וכל משפחתו.

מאיר ברוך בן שרה ברריינדל ליבא וכל משפחתו.

חיים צבי בן שרה וכל משפחתו.

לעילו נשמת אבי מורי הרה"ח ר' משה אפרים ב"ר ארי' ע"ה. - כ"ד טבת תשע"א.

לעילו נשמת אמי מורתי שפרה יענטא בת הרה"ח ר' משה יהודה ע"ה. - ו' אדר תשפ"ה.

צו באקומען די יארצייטן יעדן טאג,
ביטע שיקט א מעסעדזש מיט אייער אימעיל צו דעם נומער 907-9119 (646)

יארצייט י"ד מרחשון

הרה"ק רבי אברהם אלימלך ב"ר ישראל זי"ע, הי"ד (פרלוב), מקרלין

ער איז געבוירן אין **שטאט סטאלין**, **ד' אלול בשנת תרנ"א**.

צו זיין טאטן הרה"ק ר**בי ישראל בעל אור ישראל הינוקא מסטאלין** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי אשר השני מקרלין סטאלין** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי אהרן בעל בית אהרן מקרלין** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי אשר הראשון מסטאלין** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי אהרן הגדול מקרלין** זי"ע.

און צו זיין מאמע **הרבנית הצדקת מרת ברכה שיינדל** ע"ה,
בת הרה"ק **רבי דוד טוווערסקי מזלטיפולי** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי יוחנן מרחמסטריווקא** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי מרדכי המגיד הגדול מטשערנאביל** זי"ע.

ער איז געווען א שפל ברך און א עניו כהלל, זיין געוואלדיגע אהבת ישראל איז געווען עד אין לשער, ער האט ליב געהאט יעדן איד אהבת נפש ממש עד להפליא, צדיקים בדורו האבן מעיד געווען, אז מען האט אין דעם צדיק געזען אלע סימני טהרה נאך פון זיין יוגענד אן, ער האט גאר אסאך מרביץ תורה געווען פאר זיינע תלמידים מיט א געוואלדיגע איבער געגעבענקייט.

די חסידים פלעגן דערציילן, אז דער צדיק וקדוש האט געלערנט שעות אריכות אן קיין הפסק ברציפות, ער איז געווען א גאון וגדול בתורה עד להפליא, ער האט מצמם געווען אין זיין שלאף און אויך אין אנדערע צרכי הגוף, ער פלעגט דאס עסן אראפ שלינגען גאנצערהייט, כדי ער זאל ווי וויניגער הנאה האבן פון דעם וועלט.

ד' אדר בשנת תרע"ב האט ער חתונה געהאט מיט **הרבנית הצדקת מרת חוה** ע"ה,
בת **דודו** הרה"ק **רבי מרדכי יוסף טוווערסקי מזלטיפולי** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי דוד טוווערסקי מזלטיפולי** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי יוחנן מרחמסטריווקא** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי מרדכי המגיד הגדול מטשערנאביל** זי"ע.

נאך די חתונה איז ער געזעצן אין שטאט **זלטיפולי** נעבן זיין גרויסן שווער, און ער האט עוסק געווען בתורה יומם ולילה מיט א געוואלדיגע התמדה, ער איז שוין דאן געווען מפורסם מיט זיין געוואלדיגע גדלות בתורה און זיין הנהגה בקדושה ובטהרה, ער איז דאן געווען אינגאנצן אויסגעטון פון עולם הגשמי און נאר געווען אריין געטון אין תורה ועבודת השם.

בשנת תרפ"ב, ווען זיין טאטע איז נסתלק געווארן, האבן די חסידי **סטאלין** געוואלט אויף נעמען דעם זון אלס ממלא מקום, אבער דער צדיק האט בשום אופן נישט געוואלט נעמען דאס רבנות, ער האט זיך ממש געבעטן ביי די חסידים, אז מען זאל אים נישט נעמען אלס ממלא מקום.

ווי מען קען זעהן אין א בריוו וואס ער שרייבט פאר איינע פון די געהויבענע חסידים פונעם טאטן, הרה"ח **ר' אברהם יצחק מהורודוק** ז"ל, און בתוך הדברים שרייבט ער בזה"ל, "**מה אומר ומה נדבר, כי נוסף על אסוני בהילקח עטרת ראשינו כ"ק אדמו"ר ז"ל, עוד הייתי למי שהעולם מטעין בו, הלא ממש תסמר שערות ראשי בהביתי במכתב קודש להחסידים, האם יש ילוד אשה שיוכל להעיז פניו ולומר הגעתי לקצתו דמקצתו מהמדות הדרושות במכתב קדשו, ירא אנכי שלא די שאין לי עוה"ז, אך פן אהי' אבוד ח"ו משני עולמות, אירש ח"ו תרתי גיהנום, כי אי אפשר להנהיג עדת ישורון חסידי סטולין בלא מסירת נפש על כל פסיעה ופסיעה, ואני איני מוכשר לזה, ורחוק מזה, כי הרבה הרעותי מעשי עד היום**".

אבער מיט די השפעה פון די צדיקי הדור ובתוכם הרה"ק **רבי ישראל מטשורטקוב** זי"ע האט מען גע'פועל'ט ביי דעם צדיק, אז כדי אז דאס חסידות סטאלין וואס דער טאטע האט אזויפיל כוחות אריין געלייגט דעראון זאל ווייטער אנגיין, דארף ער נעמען דאס רבנות.

דאן האט רבי אברהם אלימלך זי"ע איבער געמומען דאס רבנות אלס ממלא מקום, און ער

האט דאס געפירט מיט א געוואלדיגע שטארקייט, די חסידים זענען געווען גאר שטארק מקושר צו זייער רבין און ער האט משפיע געווען תורה און קדושה פאר די חסידים.

ער איז געווען מפורסם מיט זיין געוואלדיגע אהבת ישראל עד למאוד, ער האט יעדן איד ליב געהאט אהבת נפש ממש, ער האט זיך אפ געגעבן מיט יעדן איינעם מיט א געוואלדיגע געטריישאפט.

פון זיך האט דער צדיק בכלל נישט געהאלטן, און ער האט כסדר געזאגט, **אז באמת איז ער נישט ראוי צו זיין א מנהיג ישראל, נאר וויבאלד ער זעהט אז מען פאלגט אים, איז ער גרייט זיך מוסר נפש צו זיין פאר כלל ישראל**.

בשנת תרפ"ט האט ער געגרינדעט א ישיבה וואס ער האט זיך פרעזענליך אפגעגעבן מיט די תלמידים, און פון דעם ישיבה זענען ארויס געקומען גאר גרויסע גאונים וגדולים בתורה, ער האט יעדן תלמיד ליב געהאט אהבת נפש און פראבירט אריין צו לייגן תורה ויראת שמים אין די בחורים.

פון די גאר גרויסע תלמידים און חסידים פונעם צדיק האט זיך געציילט דער צדיק וקדוש **רבי משה מרדכי מלעלוב** זי"ע, און זיין הייליגער תלמיד, הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע, האט זיך אויסגעדרוקט אמאל אויף זיין גרויסן רבין בזה"ל, "**ער איז געווען, דער בעל שם טוב פון זיין דור**".

דער צדיק האט געהאט א געוואלדיגע אהבה צו ארץ ישראל און ער האט באזיכט דארט 4 מאל, בשנת תרפ"ה איז ער געפארן קיין ארץ ישראל און דארט געווען פאר בערך צוויי חדשים, בשנת תרפ"ח איז ער געפארן נאכאמאל און דארט געווען פון שבועות ביז חודש אלול, בשנת תרצ"ג איז ער געפארן א דריטע מאל און דארט געווען פון חנוכה ביז נאך פורים.

חודש אייר בשנת תרצ"ט איז דער צדיק געפארן דאס לעצטע מאל קיין ארץ ישראל און דארט געווען ביז חודש אלול, אזוי ווי דער צדיק איז יענעם יאר אנגעקומען קיין ארץ ישראל, האט ער גלייך געזאגט, **איך בין נישט געקומען קיין ארץ ישראל אלס א ביקור, נאר איך בין געקומען מעורר זיין רחמי שמים אויף די אידן אין אירופה, וואס ברויכן א גרויסע ישועה, ווייל עס ליגט א שווארצע וואלקן אויף כלל ישראל**, די חסידים פונעם רבין דארט אין ארצינו הקדושה האבן נישט פארשטאנען די ווערטער, ווייל די וועלט האט נאך דאן נישט געוויסט די סכנה וואס וואלט ארט אפ כלל ישראל.

ערב ראש חודש סיון האט דער צדיק אויס געריפן א יום תפילה ותענית, הונדערטער חסידי קארלין האט דער צדיק צוזאמען גענומען, און בחצות הלילה איז מען ארויף צום **כותל המערבי** און איינגעריסן פאר כלל ישראל, דער צדיק האט דארט אפ געראכטן **תיקון חצות** מיט בכיות נוראות, און מעורר געווען די אידן אז עת צרה היא ליעקב, און געזאגט, אז עס איז נישט דא קיין ברירה נאר צו גיין מתפלל זיין ביי די צדיקים הקודמים אז זיי זאלן פועל'ן א ישועה פאר כלל ישראל.

ער האט צוזאמען גערופן אן אסיפה פון די גדולים אין ארץ ישראל, און ער האט זיי געזאגט, אז מען דארף מעורר זיין אידישע קינדער אז מען זאל מתפלל זיין אז די צרה זאל אוועק גיין, ווייל ליידער איז נגזר געווארן **א גזירה פון להשמיד ולהרוג את כלל ישראל**, און ווען די חסידים וואס האבן נישט געוויסט וואס דא גייט פאר האבן געפרעגט דעם רבין וואס ער מיינט, האט דער צדיק געזאגט, **אז מזמן חורבן הבית האבן אידן שוין נישט געהאט די צרות וואס ער מיט זיינע הייליגע אויגן זעט אז עס גייט קומען רח"ל**.

דאן האט דער צדיק געפרעגט פון זיינע חסידים, וואס זיי טראכטן צו עס זאל קומען א מלחמה אדער נישט, ווען איינע פון די זקני חסידים האבן געזאגט, אז ער האלט אז עס זאל נישט קומען קיין מלחמה, האט דער צדיק געזאגט, **אויב עס וועט ח"ו נישט קומען די מלחמה מיט די צרות, וועט ווייסט וואס עס וועט ח"ו פאסירן, אבער אויב וועט קומען א מלחמה, וועלן דאך די אנדערע מדינות אריין מישן און אפשר אזוי וועט א חלק פון כלל ישראל איבער בלייבן**.

דאן איז דער צדיק וקדוש ארום געפארן צו די מקומות הקדושים אין ארץ ישראל צו פוקד זיין די קברים פון די תנאים און אמראים צו איינרייסן פאר אידישע קינדער.

כ"ב תמוז בשנת תרצ"ט איז דער צדיק מיט א קבוצה פון אידן געפארן קיין **מירון**, אפילו דאן איז געווען א גרויסע סכנה צו פארן אויף מירון, וויבאלד די אראבערס האבן זיך ארום געדרייט אויף די וועגן, און געזיכט צו הרג'נען אידישע קינדער.

אבער דער צדיק האט זיך נישט געלאזט, און ער איז יא געפארן קיין מירון און מיט ניסים איז מען אנגעקומען צום ציון קדשו פון רשב"י זי"ע.

דער צדיק האט געבעטן, אז קיינער זאל נישט אריין קומען אינעם מערה ווען ער איז דארט, נאך א גאר לאנגע צייט ווען דער צדיק איז ארויס געקומען, האט מען געזען זיינע אויגן ממש געשוואלן פון ווייגען און אייניין פאר כלל ישראל, דארט אין מירון ווען אידן האבן געוואלט געבן קוויטלעך פארן צדיק צו ליינען, האט ער געזאגט, **דא ביי רבי שמעון קען יעדע איד אליין פועל'ן מען ברויך נישט אז איך זאל ליינען די קוויטלעך**.

דערנאך איז דער צדיק וקדוש געפארן צום בית החיים אין צפת, דארט האט ער איינגעריסן ביים ציון **פון דעם אר"י הקדוש** זי"ע און זיינע תלמידים און אויך ביים ציון פונעם הייליגען בית יוסף זי"ע, ער האט כסדר געהאלטן און איין זאגן, **אז עס איז א עת צרה ליעקב און מען דארף גיין מודיע זיין פאר די צדיקים הקודמים אז זיי זאלן אייניין פאר כלל ישראל**, אבער אויפן וועג אראפ פונעם ציון פונעם בית יוסף זי"ע האט דער צדיק געזאגט מיט א גרויסע וויטאג, "**מיר האבן געמיינט אז מיר וועלין עפעס פועל'ן**".

סוף יאר בשנת תרצ"ט האט זיך דער צדיק געגרייט צוריק צו פארן קיין קארלין, די חסידים און תלמידים האבן פראבירט צו צורעדן דעם צדיק אז ער זאל בלייבן אין ארץ ישראל און מען וועט ארויס ברענגען זיין משפחה, אבער דער צדיק האט בשום אופן נישט געוואלט בלייבן.

הרה"צ רבי אלטר שו"ב שיפמאן זי"ע האט געפרעגט דעם רבין, ווי אזוי ער מעג צוריק פארן קיין קארלין ווען עס ווארט ליידער אפ א סכנה, האט דער צדיק ארויס ענגומען א ספר און געוויזן ווי דארט שטייט, **אז א מנהיג וואס זיצט מיט זיין קהלה ווען אלעס גייט גוט, אבער ווען עס קומט ח"ו א צרה אנטלויפט ער, ווערט ער אנגעריפן א "שונא"**, דאן האט דער צדיק געזאגט, מיין גאנץ לעבן ארבעט איך און איך פלאג מיך צו זוכה זיין צו וואס עס שטייט (תהלים ע"ג כ"ח) **וַאֲנִי קִרְבַת אֱלֹקים לִי טוֹב** צו זיין נאנט צום באשעפער, ווי אזוי קען איך יעצט ווערן א שונא צום אייבערשטן און איבער לאזן מיין עדה הקדושה ווען זיי זענען אין א עת צרה.

אבער די געטרייע חסידים האבן מיט דעם אלעם נישט געוואלט לאזן זייער רבין צוריק פארן קיין קארלין, האבן זיי זיך געשטעלט אויף די לענג און די ברייט צוריק צו האלטן דעם רבין פון פארן, דאן האט דער גרויסער צדיק געזאגט פאר די אידן בזה"ל, "**איר וועט זיך נאך רייסן די האר פון קאפ**", מיינענדיג אז אויב ער וועט נישט צוריק פארן וועט ח"ו קומען גאר שווערער צייטן אויף די אידן פון ארצנו הקדושה.

אויך האט דער צדיק פאר געזאגט, אז די אידן פון ארץ ישראל וועלן ליידער אויך לעבן אין גרויס פחד און וועלן אויך נישט לעקן קיין האניג, **אבער זיי וועלן צו סוף געראטעוועט ווערן**, אבער אונז אחינו בני ישראל פון חוץ לארץ ווער ווייסט וואס עס וועט ליידער געשען, נאך די מלחמה האט מען געזען, אז אזוי ווי דער צדיק האט פאראויס געזאגט האט ליידער פאסירט.

י"ד אלול בשנת תרצ"ט איז דער צדיק ארויס געפארן מיטן שיף צוריק קיין קארלין, י"ז אלול האט ליידער אויס געבראכן די ביטערע וועלט מלחמה, די שיף מיט וואס די רבי איז געפארן איז אנגעקומען קיין **קאסטנציא רומניה**, דאן האבן די דייטשן ימ"ש אין אפאר טאג איין ענגומען גאנץ פולין, די רבי איז מיטן לעצטן באן געפארן פון רומניה קיין פולין.

ליידער האט דער צדיק צוזאמען מיט זיין גאנצע עדה הקדושה גאר אסאך מיט געמאכט

אונטער די הענט פון די רשעים די דייטשן ימ"ש, רוב אידן פון שטאט קארלין זענען נעבעך אומגעקומען אויף קידוש השם דורך די רשעים ימ"ש.

בעוותינו הרבים **י"ד מרחשון בשנת תש"ג**, איז דער צדיק וקדוש צוזאמען מיט זיין גאנצע משפחה אומגעקומען על קידוש השם דורך די נאציס ימ"ש מיט א שרעקליכע אכזריות, הי"ד.

עס ווערט דערציילט, אז ווען עס איז אנגעקומען די ביטערע ידיעה קיין ארץ ישראל, אז דער צדיק רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע איז אומגעקומען אויף קידוש השם, האבן די זקני חסידי קרלין זיך געזעצט אויף דער ערד אינעם אלטן בית המדרש "בית ישראל" אין ירושלים, וואו דער רבי האט געדאוועט אויף אלע זיינע באזוכן, **און מ'האט אראפגענומען דעם פרוכת, און ווי אין תשעה באב ביינאכט האט דער עולם געווויינט און געזאגט "איכה ישבה בדד".**

ארץ אל יכסה דמם ואל יהיה מקום לזעקתם עדי עד ישקיף ד' ויראה בצרת עמו ויגאלנו ברחמיו שנית לעיני כל חי בביאת גואל צדק בב"א.

זכותו הגדול יגן עלינו
ועל כל ישראל אמן.

מעשיות

הרה"ח רבי אלתר אברהם שווארץ ז"ל האט ליידער געווארט יארן פאר קינדער און ער איז נאכנישט געהאלפן געווארן, בשנת תרפ"ג דאס ערשטע יאר וואס דער צדיק רבי אברהם אלימלך זי"ע איז געווארן רבי אין קארלין, איז דער חסיד געפארן צום רבין זיך מזכיר זיין אז ער זאל געהאלפן ווערן מיט זש"ק.

ווען ער איז אריין געקומען און געגעבן דעם קוויטל, האט דער צדיק געזאגט בזה"ל, "**דער טאטע ז"ל האט מיר איבער געלאזט זיינע ברילן, מיר זאלן לייענען אין דעם א קוויטל, אבער די טאטע האט מיר געזאגט, אז מען האט קוים געקענט אדורכזען די שיין דורך די ברילן, מיר האבן עס נאך קיינמאל נישט אנגעטון, אבער פאר אייך וועלן מיר עס אנטוהן**", דער צדיק האט אנגעטון די ברילן און דאן געגעבן א ברכה פאר ר' אברהם אלטר ז"ל, כך הוה צום יאר איז אים געבוירן געווארן א בן זכר.

• • •

הרה"ק רבי משה מרדכי בעל ברכת משה מלעלוב זי"ע האט דערציילט, אז ווען דער הייליגער צדיק רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע איז געווען אין ארץ ישראל, איז ער געגאנגען באזיכן דעם צדיק הרה"ק **רבי מנחם נחום מרחמסטריווקא** זי"ע, דאן האט זיך דער צדיק מקארלין אויס געערעדט פאר רבי מנחם נחום, **אז ער האט צער אז מען ריפט אים רבי ווען ער איז באמת נישט ראוי צו דעם**.

האט אים דער צדיק ר' מנחם נחום זי"ע געזאגט דעם באקאנטן משל, איינמאל האט א מלך געהייסן פאר 4 מעלער אז זיי זאלן צוזאמען מאכן שיינע בילדער אויף די פיר וועלט פון זיין שטוב, יעדער איינער זאל מאכן איין וואנט.

דריי פון די מעלער האבן זיך געענומען מאכן גאר שיינע בילדער און עס איז געווען הערליך, אבער דער פערטער האט ביי זיך געטראכט, ווי אזוי קען איך באצירן דעם וואנט ביים מלך איך בין דאך נישט ווערט צו טון דאס.

איז דער מענטש אויף געקומען מיט א איינפאל, ער האט געמאכט דעם פערדן וואנט פון **שפיגל** כדי עס זאל אפשפיגלען די אנדערע דריי וועלט, ווען דער מלך איז צוריק געקומען האט ער זייער באוואונדערט דעם פערדן וואנט וואס איז געווען פון שפיגל וואס דאס איז געווען שענער ווי די אנדער 3 וועלט.

דאס זעלבע איז דא האט דער צדיק אויס געפריט, **אז א איד איז צובראכן ביי זיך און ער האלט פון זיך גארנישט, איז ער זוכה אז עס שפיגלט זאך אהן אין איהם דער טאטע, און דער זיידע און דער עלטער זיידע**, און דאס האט מחזק געווען דעם הייליגען קארלינער זי"ע.

• • •

בשנת תרצ"ט דאס לעצטע מאל וואס דער צדיק איז געקומען קיין ארץ ישראל, האט אים געפרעגט איינע פון חסידים הרה"ח רבי מאיר

לעוין ז"ל עפעס וואס איז אים שוין געווען שווער א לאנגע צייט.

אז וועו ער איז נאך געווען אין חוץ לארץ און ער האט נישט געהאט קיין צייט די גאנצע וואך זיך צו גרייטן אויף שבת קודש צוליב די אלע טרדות וואס ער האט געהאט, אבער וועו ער איז אנגעקומען צום דאוונען מנחה שבת קודש און ער האט געזאגט, "**הודו לד' כי טוב**", האט ער געשפירט א געוואלדיגע חיות און קדושה פונעם שבת.

אבער יעצט וועו ער וואוינט שוין אין ארץ ישראל און ער האט שוין נישט אזויפיל טרדות און קען זיך שוין גרייטן אויף שבת פון מיטוואך, אבער וועו ער קומט אן צו הודו שבת קודש שפירט ער נישט דעם קדושה וואס ער האט געשפירט אין חוץ לארץ.

האט אים דער צדיק וקדוש געזאגט, אין חוץ לארץ וואס די ליפט איז ליידער נישט ריין און עס איז דא אזויפיל מניעות, אבער מען ארבעט שווער די גאנצע וואך, איז מען זוכה אז מען זאל שפירן דעם ריכטיגן טעם פון שבת, אבער אין ארץ ישראל וואס די ליפט איז ריין, **דארף שוין א איד ארבעטן אסאך שווערער אן צו קומען צום ריכטיגן טעם אין שבת קודש**.

• • •

הגה"ח ר' ישראל גרוסמאן ז"ל האט דערציילט, אז וועו דער צדיק רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע איז געווען אין ארץ ישראל ביי איינע פון זיינע נסיעות, האט ער ר' ישראל פלוצלונג באקומען א טעלעגראם פון זיין טאטע הרה"ח ר' זלמן גרוסמאן ז"ל וואס האט דאן געוואוינט אין אמעריקע.

אז זיין טאטע איז ליידער זייער נישט געזונט געווארן, און די דאקטוירים האבן געזאגט, אז ער זאל אריבער פארן קיין דעטרויט צו מאכן א אפעראציע, און וויבאלד ער האט געהערט אז דער הייליגער צדיק מקארלין געפינט זיך יעצט אין ארץ ישראל, בעט ער דעם זוהן אז ער זאל אריין גיין אים מזכיר זיין ביים צדיק.

וועו דער ר' ישראל איז אריין צום צדיק און געוויזן דעם טעלעגראם וואס ער האט באקומען פונעם טאטן, האט דער צדיק צו זיין וואונדער געזומען דעם מכתב, און דאס באקוקט פון אלע פיר זייטן אן ארויס זאגן אפילו א וואורט, און דאן האט דער צדיק געזאגט בזה"ל, "**אה, ס'איז גאר נישט, די אמעריקאנער דאקטורים, גלייך האבן זיי ליב צו שניידן**", און דער צדיק האט אפילו נישט געגעבן קיין ברכה פארן טאטן.

עס איז געווען א גרויסע פלא פאר ר' ישראל, אויך האט ער זייער מורא געהאט אז ער וועט נישט קענען צוריק שיקן קיין טעלעגראם פארן טאטן וואס די רבי האט געזאגט, איז ער נאכאמאל אריין צום צדיק, און געפרעגט פונעם צדיק אויב ער זאל צוריק שיקן א טעלעגראם פארן טאטן מיט א ענטפער, דאן האט זיך דער צדיק פארטראכט פאר אפאר מינוט, און דאן האט ער געזאגט פאר ר' ישראל בזה"ל, "**איר ברויכט נישט שיקן קיין טעלעגראם, זיי וועל זיך אליין כאפן**".

לפלא צוויי וואכן שפעטער האט ער באקומען א טעלעגראם פונעם טאטן, אז ער איז צוריק צום דאקטאר זיך אונטער זיכן, און זיי האבן דורך א וועג געקענט דעם טאטן אויס היילן אן ברויכן מאכן א אפעראציע, דאן האט דער ר' ישראל געזעהן די הייליגע אויגן וואס דער צדיק האט געהאט, **אז ער האט שוין געזעהן אז מען וועט נישט ברויכן אפערירן**.

• • •

עס ווערט געברענגט, אז איינמאל, אויף איינעם פון זיינע באזוכן אין ארץ ישראל, האט ער באקומען א דערלויבעניש אריינצוגיין אין **מערת המכפלה אין חברון, צו די קברי אבות**, אבער דער צדיק האט זיך נישט געוואלט באנוצן מיט דער דערלויבעניש, און ער האט געזאגט מיט זיין גרויס ענוות, "**אז ער האט זיך נישט צוגענגרייט ווי עס דארף צו זיין צו פוקד זיין די קברי אבות**".

• • •

עס ווערט גאר אסאך געברענגט, אז דער צדיק וקדוש רבי אברהם אלימלך מקארלין זי"ע האט פארגעזען די ביטערע צרות וואס כלל ישראל גייט נעבעך מיטמאכן ביי די צווייטע וועט מלחמה, די חסידים אין ארץ ישראל, צו וועמען ער האט געשריבן די מערסטע בריוון, האבן באמערקט, אז פון שנת תרצ"ו און וויטער האט זיך געטוישט דער ניסוח פון זיינע בריוון.

דער צדיק רבי אברהם אלימלך זי"ע האט אנגעהויבן שרייבן מיט צער וועגן כלל ישראל, "**בפרט אין די מדינות**", און אין אסאך בריוון שרייבט ער מיט פחד וועגן, "**גזירות נוראות שעוד לא פקדו את עם ישראל מאז היותו לעם**", און ער האט כסדר געבעטן די אידן פון די פיר הייליגע שטעט, **ירושלים, חברון, טבריה און צפת**, זיי זאלן גיין צו די מקומות הקדושים און בעטן פאר די אידן אין אייראפע, דער עולם האט נאך נישט פארשטאנען וועגן וואס ער רעדט, אבער ליידער אפאר יאר שפעטער האט מען געזען, אז דער צדיק האט ליידער גאר גוט געזען וואס עס קומט, און ער האט פראבירט מיט אלע כוחות צו מבטל זיין די גזירה.

• • •

עס ווערט דערציילט, אז ראש השנה בשנת תרצ"ט, א יאר פאר דער מלחמה, האט ער זיך געטוישט פון זיין סדר און איז שפעט אריינגעקומען אין בית המדרש צו מוסף, און ווען ער איז אנגעקומען, אנשטאט אנהייבן תקיעת שופר, איז ער צוגעגאנגען צו דער בימה, און אנגעהויבן שרייען מיט א גרויס געווייַן, "**תקיף במלוכה! לאז אונז זען מיט די פליישיגע אויגן דיין שטארקייט**".

און דער צדיק האט מיט געווייַן געזאגט, "**וועו עס וואלט געווען אין זיין כח, וואלט ער באפוילן היינט צו פארמאכן אלע בתי כנסיות, און מ'זאל היינט נישט בלאזן שופר, ווייל דאס וואלט געמאכט א רעש אין הימל, אזוי ווי מרדכי הצדיק האט גוזר געווען דריי טעג תענית אין פסח, און מבטל געווען די מצוה פון אכילת מצה, און אזוי זענען אידן ניצול געווארן**".

און דער צדיק האט אויסגעפירט מיט א גרויס געווייַן, "**מיר שטייען יעצט פונקט אין דעם מצב פון 'להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים'!, מיר דארפן שרייען א גרויסן אוו ביטערן געשריי צו מבטל זיין די גזירה!**", דערציילן די אידן וואס זענען דאן דארט געווען, אז דער גאנצער עולם איז געשטאנען ווי פארשטיינערט, נישט גלייבענדיג וואס דער צדיק זאגט דא, אבער ליידער האט נישט געמומען קיין סאך צייט, און מען האט נעבעך געזען, אז דער צדיק האט גאר גוט געוויסט וואס ער זאגט.

• • •

זומער בשנת תרצ"ט, ווען די חסידים האבן געהערט אז דער רבי קומט קיין ארץ ישראל, האבן זיך ערב ראש חודש סיון צוזאמגעקומען הונדערטער חסידים אינעם נייעם פארט פון תל אביב, און ווען די שיף איז אנגעקומען און מ'האט דערזען דעם רבי, האט מען זיך געלאזט אין א שטארקן טאנץ צו א פרייליכע קארלינער ניגון, אבער דער רבי דער צדיק רבי אברהם אלימלך זי"ע, וואס איז אלעמאל געווען פול מיט שמחה, האט מיט אן ערנסט פנים באפוילן גלייך אויפצוהערן, און געזאגט, "**עס איז נישט קיין צייט פאר שמחה**".

ער איז אראפ פון דער שיף, און פאר'ן געבן שלום עליכם האט ער מודיע געווען פאר עולם און געזאגט, "**מיר זענען נישט געקומען אויף א באזוך, מיר זענען געקומען אויפוועקן רחמי שמים פאר אונזערע ברידער אידן אין פוילן און אין אייראפע, וואס זענען אין א גרויסע צרה, ווייל שווארצע וואלקנס הענגען איבער אייראפע! ס'איז נישט קיין עת גיל ושמחה! איך בין געקומען צו גיין צו די מקומות הקדושים און אויפוועקן רחמי שמים, אפשר וועט ער חס זיין אויף אן ארעם פאלק**", די אויטאבוסן וואס האבן געבראכט דעם עולם זענען צוריקגעפארן "פיל שווערער" ווי אהין.

• • •

וועט דערציילט, אז ערב ראש חודש סיון האט ער מכריז געווען א טאג פון תענית און התעוררות, הונדערטער אידן זענען געקומען אינעם קרלינער בית הכנסת אין ירושלים צו זאגן תהלים, סליחות און תחנונים, און דער רבי האט באפוילן אלע זאלן זיך צוזאמקומען חצות ביים **כותל המערבי צו תיקון חצות**, הגם מ'האט זיך געפארכטן פון די אראבישע רוצחים, "**ווייל עס איז אן עת צרה ליעקב, און מיר האבן נישט קיין ברירה נאר אויסצוגיסן אונזער הארץ אויפן פלאץ וואו די שכינה איז קיינמאל נישט אוועק, 'קומי רוני בלילה, שפכי כמים לבך**".

אויף זיין טיש האבן זיך אנגעזאמלט אסאך קוויטלעך פון די חסידים, וואס האבן געוואלט אז דער רבי זאל פאר זיי מתפלל זיין ביים כותל, ער האט אבער נישט געוואלט קוקן דערויף, און געזאגט, "**ס'איז נישט קיין צייט פאר פריוואטע**

בקשות, ס'איז אן עת צרה פאר כלל ישראל, און מיר מוזן אויפרייסן רחמי שמים", אויך חשובע אידן וואס זענען געקומען צו אים פאר אן עצה און א ברכה האט ער נישט אריינגעלאזט.

• • •

ווערט דערציילט, אז נאך די עצרת ביים כותל האט ער צוזאמגערופן די זקנים און ראשי העדה, ער איז אריין מיט אן איינגעבויגענעם קאפ, בלאס ווי קאלך, און געבעטן מ'זאל טראכטן עצות ווי אזוי צו מעורר זיין כלל ישראל צו שרייען און בעטן אויף די שווערע גזירות וואס וועלן קומען אויף אידן אין אייראפע, דער גאון רבי פישל בערנשטיין, אב"ד ירושלים, האט אים געפרעגט, "**פארוואס שרעקט אונז דער רבי אזוי?**".

האט דער רבי א קרעכץ געטון און שטיל געענטפערט, "**דאס גאנצע שרעקליכע וואס מיר האבן אנטפלעקט, איז א ציטאט פון דעם וואס מיר האבן געזען שווארץ אויף ווייס אין א שרעקליכן בריוו פונעם הייליגן בעל שם טוב זי"ע**", רבי פישל האט געבעטן מ'זאל אים ווייזן דעם בריוו, אבער דער רבי האט נישט געוואלט.

און דער צדיק רבי אברהם אלימלך זי"ע האט געזאגט, "דא**רט שטייט נאך פיל ערגער ווי איך האב אנטפלעקט, וואס וועט אייך העלפן עס צו ליינען? ס'וועט אייך נאר שטערן, און איר וועט נישט האבן קיין רואיגקייט**", איינער פון די אנווועזנדע האט זיך ארויסגעכאפט, "**לויט ווי דער רבי באשרייבט, זענען זינט דעם חורבן הבית נאך נישט געווען אזעלכע צרות!**", האט דער רבי א זיפץ געטון און געזאגט, "**זינט דעם חורבן?! אזעלכע צרות זענען נאך נישט געווען זינט די וועלט איז באשאפן געווארן!**".

יארצייט ט"ו מרחשון

הגה"ק רבי אברהם ישעיהו ב"ר שמריהו יוסף זי"ע (קרליץ), בעל החזון איש, מבני ברק

ער איז געבוירן אין **קוסובה בליטא**, **י"א חשון בשנת תרל"ט**.

צו זיין טאטן הגה"ק ר**בי שמריהו יוסף קרליץ אב"ד קוסובה** זי"ע,
בן הגה"ק **רבי שמשון קרליץ** זי"ע, הנקרא **הגאון המקובל האלוקי ר' שמשון מקניגסברג** זי"ע,
ער איז געווען מיוצאי חלציו פון הגה"ק **רבי שמשון גאב"ד קרמניץ** זי"ע דער ברודער **פונעם הייליגען מהר"ל מפראג** זי"ע.

און צו זיין מאמע **הצדקת מרת רשאה לאה** ע"ה,
בת הגה"ק **רבי שאול קצנלנבויגן אב"ד קוסובה** זי"ע,
בן אחר בן מהגה"ק **רבי אריה לייב אפשטיין בעל הפרדס** זי"ע.

ער איז געווען א גאון הגאונים און א צדיק וחסיד, און א איש קדוש מאוד, ער איז געווען א עניו מפורסם און א למדן נפלא, ער האט זיין גאנץ לעבן אוועק געגעבן נאר פאר תורה און עבודת השם, ער איז פארעכנט געווארן פון די גרעסטע גדולים אין ליטא און פון די גרעסטע פוסקים בהלכה בדורו, ער האט קיינמאל נישט געוואלט נעמען קיין רבנות, סוף ימיו אין ארץ ישראל האט ער מסכים געווען צו אויפנעמען אידן וואס זענען געקומען פאר ברכות און שאלות.

דער גאון איז געווען ברייט באקאנט מיט זיין געוואלדיגע יגיעה בתורה, אבער זיין עבודת התפלה איז געווען גאר גרויס, די נאנטע צום גאון האבן מעיד געווען, אז דער גאון האט אריין געלייגט א געוואלדיגע עבודה ביים דאווענען, אויך בשעת ער האט געלערנט און עס איז אים שווער געווארן עפעס, האט דער גאון געזומען א תהלים און זיך באמת אויס געווויינט צום באשעפער אז ער זאל אים קלאר ווערן דעם פשט.

אויף די מאמע וואס איז געווען מפורסם אלס א גרויסע צדקת און א גאר ערליכע פרוי דערציילט מען, אז גלייך נאך די חתונה האבן די דאקטורים געזאגט פאר די מאמע, **אז זי וועט בדרך הטבע נישט קענען האבן קיין קינדער מיט איר מאן**, אבער זי זייענדיג א אשה צנועה און א גאר ערליכע פרוי, האט זי זיך נישט וויסענדיג געמאכט פון די דאקטורים.

צום סוף האט דער גרויסער באשעפער **חוץ לדרך הטבע איר געגעבן 4 זון און 5 טעכטער**, וואס אלע האבן מפרסם געווען דעם באשעפערס נאמען אויף די וועלט.

דער טאטע איז נסתלק געווארן בשנת תרע"ו, אבער די מאמע מיט איר גרויס מסירת נפש האט מעריך ימים געווען און נאך געוואוינט אין בני ברק מיט איר גרויסע זון דער הייליגער חזון איש, און זוכה געווען צו זען דעם זון פארשפרייטן תורה פאר הונדערטער תלמידים.

גאנץ יונג האט ער געלערנט ביי א מלמד א ירא שמים הגה"ק **רבי משה טוביה** זי"ע, וואס דער מלמד האט געלערנט מיטן קינד מסכת חולין און בבא בתרא, אבער דאן האט דער מלמד געזאגט פאר די עלטערן, **אז דער קינד ברויך נישט קיין מלמד ווייל ער וועט אסאך מער אנקומען ביים לערנען אליין**.

דער הייליגער חזון איש זי"ע האט ביי די בר מצוה מקדיש געווען זיין גאנץ לעבן פאר תורה, ער האט כסדר געזאגט, אז ער לערנט די תורה נישט ווייל ער האט דאס ליב, **נאר ער לערנט ווייל ער זעט בחוש אז דאס איז א דבר טוב, און ווייל דער גרויסער באשעפער האט געהייסן לערנען, דאס מתיקות התורה וועט שוין נאכקומען**.

ער איז פאר א גאר קורצע צייט געפארן לערנען אין די ישיבה פון הגה"ק **רבי יוסף דוב הלוי סולובייצ'יק מבריסק** זי"ע, אבער נישט אסאך נאכדעם איז ער צוריק געקומען אהיים קיין קוסובה, דארט איז דער גאון ווייטער געזעצן על התורה ועבודה יומם ולילה מיט א געוואלדיגע התמדה.

בשנת תרס"ה איז דער גאון געפארן לערנען אין ווילנה צוזאמען מיט הגה"ק **רבי חיים עוזר גרודזנסקי מוולוז'ין** זי"ע.

בשנת תרס"ו האט ער חתונה געהאט מיט **הרבנית הצדקת מרת בתיה** ע"ה,
בת **רבי מרדכי ביי כווידאן** זי"ע.

ווערט דערציילט, אז די עלטערן פונעם גאון האבן פאר אים געזיכט א שידוך וואס מען זאל דעם גאון אויס האלטן, כדי ער זאל קענען בלייבן לערנען און נישט דארפן עוסק זיין אין מסחר, דער שוועד האט זיך אונטער געגומען צו אויס האלטן דעם איידעם נאך די חתונה.

אבער נאכן תנאים האט מען מברר געווען, אז דער שוועד האט נישט דאס געלט צו קענען אויס האלטן דעם גאון, און אויך איז מען געווואר געווארן, אז די כלה איז עלטער ווי מען האט בעפאר געזאגט, די עלטערן האבן דעם שידוך געוואלט אפלאזן, וויבאלד מען האט דאך זיי ליגענט געזאגט, אבער דער גרויסער גאון האט בשום אופן נישט געוואלט פארשעמען א אידישע טאכטער, און נישט מסכים געווען צו אפלאזן דעם שידוך.

נאך די חתונה האט די רעבעצין געגומען אויף זיך, צו מפרנס זיין דעם שטוב נאר כדי דער מאן זאל קענען זיצן און לערנען, זי האט אויף געמאכט א קליין געשעפט וואס פון דעם האבן זיי געהאט פרנסה, יענע צייט איז דער גאון דער חזון איש געזעצן ממש רוב טאג און אפילו רוב נאכט על התורה מיט א געוואלדיגע התמדה.

דער גאון האט דאן געלערנט בחברותא מיטן גאון הגה"ק **רבי משה רוזין בעל נזר הקודש** זי"ע, די צוויי האבן געלערנט מיט א געוואלדיגע התמדה, אויך האבן זיך אסאך גאונים דארט אין שטאט מדבק געווען אין דעם גאון דער חזון איש, אויך האט דער גאון דער חזון איש אויף געשטעלט א ישיבה צוזאמען מיטן רב פון שטאט ווי עס האבן געלערנט גדולים בתורה.

בשנת תרע"א האט ער ארויס געגעבן זיין ערשטע חלק פון זיין **ספר חזון איש אויף אורח חיים קדשים און הלכות נדה**, ער האט צוליב זיין עניוות נישט געשריבן זיין נאמען אויפן ספר נאר אריין געלייגט זיין נאמען אלס "**אי"ש**" אינעם נאמען פונעם ספר.

בשנת תרע"ד ביי די ערשטע וועלט מלחמה, איז דער גאון צוזאמען מיט זיין גאנצע משפחה און רוב אידן פון שטאט קוסובה אנטלאפן צום שטאט **סטויפץ**, וואס איז געווען דאן אונטער **רוסלאנד**, דארט האט דער גאון וויטער ממשיך געווען מיט זיין עבודת הקודש און געלערנט מיט א געוואלדיגע התמדה און מסירת נפש.

יענע צייט האט דער רב פון שטאט סטויפץ הגה"ק **רבי יואל סורוצקין** זי"ע געברויכט אוועק גיין פון שטאט, האט ער דאן געבעטן דעם גאון דעם חזון איש זי"ע, אז ער זאל איבער נעמען דאס רבנות, דער גאון האט בלית ברירה איבער געגומען צו פירן דעם שטאט ביז דער רב קומט צוריק.

אויך ווערט דערציילט, אז די צייט וואס ער איז געזעצן אין שטאט סטויפץ, האט ליידער אויס געבראכן א מגיפה, די חברה קדישא האבן זיך נישט געוואלט אפגעבן מיט די קבורה פון די מתים, ווייל זיי האבן מורא געהאט אז מען וועט ווערן אנגעשטעקט פון די מגיפה,

דאן איז דער גאון בכבודו בעצמו מיט א מסירת נפש געגאנגען און זיך אפגעגעבן מיט די מתים, ביז די חברה קדישא האבן איינגעזעצן אז זיי מיזן ווייטער אנגיין מיט זייער עבודת הקודש.

בערך בשנת תרע"ח, ווען עס איז פאר געקומען די מהפכה אין רוסלאנד וואס איז געפירט געווארן דורך די **בולשביקית**, וואס דאן האט מען איבער געגומען רוסלאנד און עס איז געווארן א קומוניסטישע לאנד, דאן איז דער גאון אנטלאפן קיין **מינסק** וואס איז דאן נאכנישט געווען אונטער רוסלאנד.

גאנץ אנפאנג איז דער גאון אריבער אליין אן זיין רעבעצין, וויבאלד זי האט נאך דאן געהאט א געשעפט אין סטויפץ, די רעבעצין פלעגט קומען אויף שבתים קיין מינסק, ווערט דערציילט, אז די שטיק צייט וואס דער גאון איז געווען אין מינסק, האט דער גאון געריפן "**זיינע גוטע טעג**", וויבאלד קיינער האט אים דאן נאכנישט געקענט און קיינער האט נישט געוויסט זיין גדלות בתורה.

און טאקע ווען דעם האט דער גאון געקענט זיצן ממש 24 שעה פון טאג און עוסק זיין בתורה,

יענע טעג פלעגט דער גאון ממש נישט גיין דאוועגען אין שוהל נאר געדאוועגט ביחידות, נאר מאנטאג אין דאנערשטאג וועז ער האט געברויכט הערן קריאת התורה איז ער געגאנגען אין שוהל, ער איז די גאנצע צייט געזעצן על התורה מיט א געוואלדיגע התמדה.

יענע צייט אין מינסק האט דער גאון צו געענדיגט זיין חיבור אויף מסכת עירובין און אויך א גרויסע חלק אויף אורח חיים און יורה דעה.

דארט איז דער גאון נאנט געווארן מיט די גדולים בדורו ובתוכם הגה"ק ר**בי חיים סולובייצ'יק מבריסק** זי"ע, הגה"ק **רבי נתן צבי פינקל הסבא מסלבודקה** זי"ע, הגה"ק **רבי ירוחם ליבוביץ ראש ישיבת מיר** זי"ע.

בשנת תר"פ האט זיך דער גאון געצויגען קיין **ווילנא**, דארט האט דער גאון געוואלט ווייטער עוסק זיין בתורה אן קיין שטער, אבער די גדולים האבן זיך ממש געבעטן צום גאון, אז ער זאל יא נעמען דעם פאסטן אלס ראש ישיבה און אויך פירן דעם שטאט אלס דער רב.

וועז דער גרויסער גאון דער חפץ חיים זי"ע איז געווען אויף א באזיך אין ווילנא, האט ער געזאגט פארן חזון איש זי"ע, **יעצט איז נישט די צייט צו זיין א נחבא על הכלים און זיך באהאלטן, נאר וויבאלד כלל ישראל ברויך איינער וואס זאל זיי פירן אויפן ריכטיגען וועג**, און ער האט זייער געשטיפט דעם גאון צו ווערן רב און ראש ישיבה.

בלית ברירה האט ער נישט געקענט אפזאגן דעם חפץ חיים זי"ע, האט ער אנגעהויבן פירן דעם שטאט, דארט איז ער געבליבן פאר איבער 10 יאר, ער האט אויף געטון גדולות ונצורות דארט אין שטאט, ער האט מתקן געווען גרויסע תיקונים און געפירט דעם שטאט מיט א מוראדיגע שטארקייט.

דארט האט דער גאון ווייטער ממשיך געווען מיט זיינע הייליגע חיבורים אויף אסאך מקצועות הש"ס, די גדולים בדורו האבן מעיד געווען, אז אפילו דער גאון איז אייביג געווען שקיע אין תורה רוב צייט פונעם טאג, איז ער אבער געווען מפורסם מיט זיין גוט הארץ פאר יעדן איד,

ער איז געווען א נעים הליכות חביב ביותר און א אוהב הבריות און אפילו געגעבן עצות פאר אידן וואס זענען געקומען צו אים זיך דורך רעדן, מען האט געזען אז די חכמת התורה האט משפיע געווען אפילו אויף זיין חכמה הגשמיות אויך.

בשנת תרפ"ג האט דער גאון ארויס געגעבן זיין חיבור אויף אורח חיים וואס איז כולל אין זיך הלכות מוקצה, וואס איז מפורסם געווארן אין דעם עולם התורה און געווען פון די גרויסע חיבורים וואס די לומדי תורה האבן געלערנט אויף הלכות שבת.

בשנת תרצ"ג האט זיך דער גאון אריבער געצויגען קיין **ארץ ישראל**, ט"ז תמוז איז ער אנגעקומען קיין ארץ ישראל אין שטאט יפו, קודם האט ער געוואוינט אין תל אביב, יענע צייט האט מען דעם גאון זייער געמיטשעט צו אן נעמען דאס פאסטן אלס **ראב"ד העדה החרדית ירושלים**, אבער דער גאון האט נישט געוואלט נעמען א פאסטן, וואס ער וועט טראגן אזא גרויסע אחריות און גלייך אפ געזאגט דעם פאסטן.

אביסל שפעטער האט זיך דער גאון באזעצט אינעם נייעם שטאט **בני ברק**, ווי ער איז שוין געבליבן ביז צו זיין פטירה, ער האט דארט געוואוינט אין איין הויז צוזאמען מיט זיין שוועסטער **די רעבעצין פונעם גרויסן סטייפלער גאון** זי"ע.

מיטן אנקום פונעם גרויסן גאון, האט די שטאט בני ברק אנגעהויבן וואקסן, אידן גדולים בתורה און ירא השם זענען געקומען דארט וואוינען כדי צו זיין נעבן דעם גרויסן גאון, ער איז דאן מפורסם געווארן אין גאנץ ארץ ישראל מיט זיין געוואלדיגע גדלות בתורה און זיין גדלות במידות און זיין מוראדיגע קדושה.

בשנת תרצ"ד האט דער גאון געוואוינט א שטיק צייט אין שטאט **צפת** פאר צרכי רפואה, יענע צייט איז ער געזעצן און עוסק געווען בתורה אין דעם ביהמ"ד **פונעם הייליגען בית יוסף** זי"ע.

בשנת תרצ"ו האט דער גאון אויף געשטעלט א כולל אברכים אין שכונת זיכרון מאיר אין שטאט

בני ברק, וואס דאס איז געווען די ערשטע גרויסע כולל, ווי יונגעלייט זענען געזעצן על התורה ועבודה דעם גאנצן טאג, נאך זיין פטירה האט מען דעם כולל א נאמען געגעבן נאכן גאון "**כולל חזון איש**".

בשנת תש"א ווען עס זענען ליידער אום געברענגט געווארן רוב פון די גדולי הדור ביים צווייטן וועלט מלחמה, און עס איז ממש איבער געבליבן א קליינע הייפעלע גדולים און צדיקים, דאן איז דער גאון מפרסם געווארן אלס דער גדול הדור.

דער גאון האט זיך דאן אריין געלייגט אין דעם וואס אידן אין ארץ ישראל האבן זיך פארלאזט אויף **א היתר מכירה אין די יארן פון שמיטה**.

דער גאון איז דאן ארויס געקומען מיט בריוון ווי ער איז מסביר די גאנצע היתר, אז דאס איז נישט לויט די הלכה, רוב פון די גדולים אין ארץ ישראל האבן אנגענומען דעם פסק הלכה אויף שמיטה פונעם גאון הדור.

ער האט דאס גאנצע צייט וואס ער האט געוואוינט אין ארץ ישראל, גאר אסאך אויפגעטון למען חיזוק הדת, ער האט גאר אסאך מוחה געווען אויף שמירת השבת, און כסדר מעורר געווען אידישע קינדער צו היטן שבת כהלכה.

אויך איז ארויף געקומען בשעת די מלחמה, לגבי די אידן וואס זענען אנטלאפן וואס זענען געווען אויפן וועג, וועלכע טאג זיי דארפן האלטן שבת וויבאלד די טעג זענען געווען אנדערש לגבי דעם "**קו התאריך**", דאן האבן רוב גדולים אנגענומען זיין פסק הלכה.

ער איז געווען א גרויסע לוחם קעגן די ציונים און לוחם געווען קעגן דעם גיוס בנות צו מיליטער און ארויס געקומען מיט א מכתב אז עס איז יהרג ואל יעבור צו זיך ברענען פאר דעם, ער איז געווען באקאנט צווישן די גרעסטע לוחמים קעגן די הקמה פון די מדינה הטמאה.

ער האט איבער געלאזט הונדערטער תלמידים גאונים און גדולים בתורה.

זיינע הייליגע ספרים און חיבורים זענען מפורסם געווארן אין די גאנצע וועלט און אן ענומען געווארן ביי אלע גדולי הדור.

ספר חזון איש,
ספר אמונה ובטחון,
ספרות אגרות ומכתבי הלכה.

ער האט ליידער נישט איבער געלאזט קיין זש"ק, אבער ער האט זיינע תלמידים און קרובים ליב געהאט ווי אייגענע קינדער.

נסתלק לגנזי מרומים **ט"ו מרחשון בשנת תשי"ד**, ומנוחתו כבוד איז אין **ביה"ח שומרי שבת אין שטאט בני ברק**.

זכותו הגדול יגן עלינו
ועל כל ישראל אמן.

מעשיות

איינמאל האט מען געפרעגט דעם הייליגען חזון איש א שאלה, וואס די פרעגער האט סתם געוואלט וויסן וואס איז די דין אויב עס טרעפט זיך ביי אים אזא שאלה, אבער ער האט עס נישט געברויכט וויסן הלכה למעשה, האט דער הייליגער חזון איש געענטפערט, עס איז טאקע זייער גוט אז דו ווילסט וויסן א תשובה, אבער וויבאלד די שאלה האט זיך דיר נישט יעצט געטראפן, איז שווער צו ענטפערן דערויף א תשובה.

און ער האט נאך צו געלייגט, אז די תורה איז דאך פון הימל, איז ווי אזוי קען א מענטש מיט זיין ארימע און באגרעניצטע שכל עס פארשטיין, די זעלבע שאלה איז אויף א דיין, וואס איז נישט מער ווי א פשוטע בשר ודם, איז ווי אזוי זאל ער קענען אויספירן א דין תורה.

נאר וועגן דעם האט שוין דוד המלך געשריבן אין זיין ספר תהלים (קפיטל פ"ב) "**אֱלֹקִים נִצָּב בַּעֲדַת קֵל**", אז דער אייבערשטער שטייט נעבן א דיין וועלן ער משפט א דין תורה, און דערפאר האט דער ערליכער דיין **סייעתא דשמיא**, און נאר מיט דעם זכות קען ער פסקנ'ן א דין אמת.

אבער עס איז זיכער אז סייעתא דשמיא איז נישט דא נאר וועו עס האט זיך געטראפן א שאלה, און מ'מוז עס וויסן הלכה למעשה, אבער אויב דארף מען עס נישט וויסן הלכה למעשה, איז נישט דא קיין סייעתא דשמיא, קען מען שוין נישט פארשטיין די זאך מיט א קלארקייט.

און כדי עס בעסער צו פארשטיין האט די חזון איש ערקלערט מיט די מעשה.

איינמאל האט א מענטש געפרופן זיין חבר צו א דין תורה, צו איינע פון די גדולי ישראל, נאך פאר ער איז געקומען זיך אויסצוטענה'נען ביים בית דין, האט די מענטש געוואלט פעסט שטעלן אז דאס וואס די דיין וועט אים פסקנ'ן איז טאקע ריכטיג.

האט ער זיך קודם געשטעלט צו דעם דיין פאר א דין תורה מיט אן אנדערע חבר, און זיי האבן זיך געמאכט ווי גלייך זיי זענען די וואס האבן צווישן זיך א דין תורה, יעדער איינער האט אויס געריידט זיינע טענות, די אנדערע האט געטענה'ט אלע ערליי טענות וואס די אנדערע בעל דין קען נאר טענה'ן.

די רב נאכדעם וואס ער האט זיי ביידע אויס געהערט, האט ער גערעכט געמאכט איין מענטש, אין דעם אנדערן טאג איז יענער געגאנגען רופן זיין אנדערן בעל דין, ווייל ער האט זיך שוין פארזיכערט אז ער גייט געווינען דעם דין תורה, וויבאלד די רב האט אים גערעכט געמאכט ביים היינטיגן דין תורה.

אבער צו זיין ענטוישינג האט אים די רב געפסק'נט ווי די אנדערע בעל דין, פארקערט ווי ער האט געפסק'נט א טאג בעפאר, האט ער געפרעגט דעם רב, ווי אזוי קען זיין, אז נעכטן האט ער אנדערש געפסק'נט, ווי ביים היינטיגן דין תורה, וואס ביידע זענען געווען די זעלבע דין תורה.

האט די רב געענטפערט, נעכטן ביזטו מיר געקומען פרעגן דעם שאלה נישט פאר הלכה למעשה, **נאר סתם אלס שאלה**, וועגן דעם האב איך נישט געהאט קיין סייעתא דשמיא, וועגן דעם האב איך געפסק'נט מיט מיין אייגענע שכל, האב איך מיך טועה געווען מיט די הלכה, אבער היינט וואס איז געווען א שאלה הלכה למעשה, האב איך מיט די **סייעתא דשמיא** פון אויבן צו געטראפן צום ריכטיגע פסק דין.

• • •

איינמאהל האט זיך דער חזון איש דערוויסט, אז אין א קוואַרטל נעבן תל אביב, האבן די בעלי בתים באשלאסן אפ צו זאגן זייער רב, דער רב אליין האט אבער דערפון נישט געווויסט, דער פלאן איז געווען אז באלד נאך מעריב, וועלן צו גיין צו אים די גבאים, און אים איבער געבן זייער באשלוס.

טאג טעגליך פלעגט דער רב זאגען א שיעור אין שוהל צווישן מנחה און מעריב, אבער צום וואונדער פונעם רב זענען יענעם אוועגט געזעסן ביים טיש פון שיעור אויך אלע גבאים, און פיהל מער מענטשן ווי געווענליך, דער רב האט אבער פאר געלערנט דעם שיעור ווי שטענדיג.

מיט אמאל איז דער חזון איש ערשינען אין בית המדרש און אנשפארנדיג זיך אויף זיין שטעקן האט ער זיך דערנענטערט צום טיש וואו מען האט געלערנט, טראַץ דעם וואס א גרויסער עולם פון די אנווועזענדע האבן נישט געקענט דעם הייליגען חזון איש, איז אבער דורך געגאנגען א געשושקעריי וועגען דעם דעהויבענעם גאסט פון בני ברק.

וועו דער רב האט געענדיגט דעם שיעור, האט דער חזון איש אנגעשפארט זיין קאפ אויפן שטעקן און ארויסגעברענגט זיין גרויס התפעלות פון דעם רב'ס שיעור, זיינע ברייטע ידיעות און וואונדערליכע הסברה, אבער ער האט זיך דערמיט נישט בעגונוגנט, נאר באלד נאך מעריב איז ער צו געגאנגען צום רב, און הויך אויפ'ן קול אים בעדאנקט און שטארק געלויבט.

די גבאים מיט די בעלי בתים זענען געבליבען ווי פאראליזירט, זיי האבען זיך אנגעקוקט איינער אויפן צווייטן און אייניציגווייז פארלאזט די שוהל און אהיים געגאנגען.

פארשטייט זיך אז דער רב איז ווייטער געבליבען אויף זיין שטעלע, **און דאס איז געווען אלעס צו פארדאנקען דעם חכמה און קליגשאפט פונעם הייליגען חזון איש זי"ע.**

• • •

דער הייליגער חזון איש זי"ע איז אמאל געגאנגען אין גאס, און עס האט אן געהויבן שטארק צו רעגענען מיט שטארקע ווינטן, א טעקסי קאר איז דורך געפארן, און האט אים געוואלט צו פירן צו זיין שטוב, האט אים אבער די חזון איש געזאגט, אז ער טאהר אים נישט נעמען, ווייל ער ארבייט פאר איינעם.

האט אים די דרייוער געזאגט, אז ער איז זיכער אז זיין בעה"ב וואלט מסכים געווען, אז ער זאל דעם גאון נעמען אהיים, **אבער די חזון איש מיט זיין געוואלדיגע צדקות האט אבער נאך אלטס נישט געוואלט מיט גיין מיט אים**.

• • •

איינמאל איז א בן תורה אריין געקומען צום הייליגען חזון איש זי"ע, און מזכיר געווען, אז די דאקטורים האבן מציע געווען צו מאכן א אפעראציע, וויל ער אבער הערן דעם חוות דעת פונעם גאון, דער גאון האט דעם איד אויס געהערט און מיעץ געווען ביי וועלכע דאקטאר ער זאל גיין און ווי אזוי מען זאל מאכן דעם אפעראציע.

נאך די גאנצע זאך האט דער איד געפרעגט פונעם גאון, אויב ער קען רעדן מיטן גאון איבער זיינע לימודים וואס ער לערנט, פארשטייט זיך אז דער גאון האט זיך גלייך אריין געלייגט און געריעדט מיט דעם איד פאר א שיין שטיק צייט אין תורה, נאכדעם האט דער גאון געזאגט פאר דעם איד, אז ער זאל נישט מאכן דעם אפעראציע.

דער איד האט זיך זייער געוואונדערט וואס דאס מיינט, האט ער געפרעגט דעם גאון, דער גאון האט דאך קודם געזאגט אז מען זאל מאכן דעם אפעראציע, און יעצט זאגט מיר דער גאון נישט צו מאכן דעם אפעראציע.

האט דער גאון געזאגט, קודם האסטו מיך געפרעגט **אלס א פשוטע איד**, דערפאר האב איך געהייסן מאכן דעם אפעראציע, **אבער פאר א בן תורה פאר איינעם וואס פלאגט זיך אויף תורה**, מיט אים פירט זיך דער גרויסער באשעפער אנדערש, און דערפאר האב איך געזאגט אז מען זאל די אפעראציע נישט מאכן, **כך הוה דער איד האט צום סוף נישט געברויכט דעם אפעראציע**.

• • •

אין ספר מעשה איש ווערט געברענגט א מעשה פלא, וואס ווייזט דעם חכמת התורה פון דעם גרויסן גאון דער הייליגער חזון איש זי"ע.

א איד האט געברויכט דורך גיין א שווערער מח אפעראציע, און די משפחה פון דעם איד איז געקומען צום גאון און דערציילט, אז די דאקטורים האבן געזאגט, אז די אפעראציע איז זייער מסוכן, ווייל די דאקטאר זאגט אז אויב מען מאכט דעם אפעראציע קען דער איד ח"ו נישט אויפשטיין, אבער אויב מען מאכט נישט דעם אפעראציע, קען דער איד אויך ר"ל שטארבן, און זיי ווילן וויסן וואס דער חזון איש זאגט מען זאל טון.

דער גאון האט זיך נאך געפרעגט דעם פונקטליכן פלאץ פון די מחלה אינעם מוח, און זיך אריין געטון אין דעם גאנצן ענין, **דאן האט דער גאון ארויס געגנומען א צעטיל, און אנגעצייכט פונקטליך ווי אזוי מען זאל מאכן דעם אפעראציע אז עס זאל דורך גיין בשלום**.

די משפחה האט דעם צעטיל געטראגן צום דאקטאר וואס איז געווען א איד דר' אשכנזי, און ווען דער דאקטאר האט געזען וואס דארט איז געשטאנען, איז ער ממש ארויס פון התפעלות און געפרעגט פון די משפחה, **וועלכע גרויסער דאקטאר האט דאס געשריבן**.

ווען דער דאקטאר האט געהערט אז דאס האט נישט געשריבן קיין דאקטאר, **נאר דאס האט געשריבן א איד וואס זיצט דעם גאנצן טאג און לערנט תורה**, האט דער דאקטאר דאס נישט געקענט גלייבן, ווייל דאס האט נאר געקענט א מענטש וואס קען דעם מח פון א מענטש.

דער דאקטאר האט דעם אפעראציע געמאכט פונקט אזוי ווי דער גאון האט אנגעצייכנט, און דער אפעראציע איז דורך בשלום און דער איד איז געזונט געווארן, די מעשה איז דאן מפורסם געווארן אין די גאנצע וועלט און יעדער האט מפליא געווען דעם גדלות און חכמה פון דעם גרויסן גאון דער חזון איש זי"ע, **עס איז נאך היינט דא א בילד פון דעם צעטיל וואס דער חזון איש האט דאן אנגעצייכנט ווי אזוי מען זאל דעם אפעראציע מאכן**.

• • •

איינמאל איז איינע פון די מקורבים אריין געקומען אין שטוב פונעם הייליגען חזון איש זי"ע, און ער זעט ווי דער גאון ליגט אין בעט אויף די פארקערטע זיין, דאס הייסט די פיס אויף די זייט פון די קאפ, און די קאפ אויף די זייט פון די פיס.

האט ער געפרעגט דעם גאון וואס די פשט איז, האט דער גאון מיט א אמת'דיגקייט געזאגט, דאס איז נישט געווען בדווקא, נאר אויב ער האט די פאר רגעים זיך צו מתבונן זיין אויף וועלכע זייט ער דארף זיך לייגן, קען ער די רגעים אויס ניצן צו לערנען תורה.

• • •

עס איז געווען א שטיק צייט וואס דער הייליגער חזון איש זי"ע איז איין געשטאנען אין שטוב פון הגה"ק **רבי שמריהו גריינימן** זי"ע, איין נאכט האט דער ר' שמריהו געהערט א קראך פונעם שטוב פונעם גאון, ער איז גלייך אריין געלאפן זען וואס עס האט פאסירט.

ער קומט אריין, און ער זעט דעם גאון ליגן אויף דער ערד בפישוט ידים ורגלים, פרעגט ער דעם גאון וואס האט פאסירט, האט דער גאון געזאגט, יעדע נאכט רעכן איך אויס **אז איך זאל איבער לאזן ממש אביסל כח אז איך זאל קענען אריין גיין אין בעט זיך לייגן**.

היינט האב איך מיך **פארעכענט** און דערפאר בין איך אראפ געפאלן ווייל איך האב שוין נישט געהאט דאס ביסל כח, דאס איז געווען דעם סדר היום פון דעם גרויסן גאון דער הייליגער חזון איש זי"ע.

• • •

הגה"ק רבי שמואל הלוי וואזנער בעל זיכרון מאיר זי"ע האט אמאל געפרעגט דעם הייליגען חזון איש זי"ע, וואס הייסט א אמתע תלמיד חכם, האט דער גאון געענטפערט, **איינער וואס קען לערנען א בלאט גמרא אין פערציג טאג, און דערנאך קען ער לערנען 40 בלאט גמרא אין איין טאג, דער הייסט א תלמיד חכם**.

• • •

הרה"ג רבי חיים יעקב גאלדוויכט ז"ל וואס איז געווען א יתום יונגערהייט און געווען א מקורב ביים חזון איש זי"ע האט דערציילט, אז איינמאל האט ער געזאגט פארן הייליגען חזון איש, אז ער האפט אז דער חזון איש איז זיך נישט מתרעם אויף אים אז ער באמיטשעט אים מיט זיינע שאלות.

האט אים דער הייליגער חזון איש געזאגט, באמת בין איך מיך יא מתרעם אויף דיר אז די בוסט מיך חושד אז איך האב ח"ו אויף דיר תערומות, אבער וואס זאל איך טון אז איך ווייס באמת נישט וואס מיינט זיך מתרעם זיין אויף א אנדערן איד.

• • •

ווערט דערציילט אז דער הייליגער חזון איש זי"ע האט געהאט א שיעור מיט איינע פון זיינע תלמידים, איין טאג האבן זיי געלערנט דעם גמרא וואס דערציילט, **אז עוג מלך הבשן האט אויס געריסן א בארג גרויס דריי פרסה, און דאס געוואלט ארויף ווארפן אויף די אידן**.

דער תלמיד האט דאס געהערט, און ער האט געמאכט אזא תנועה, **כאילו ער גלייבט נישט וואס די גמרא זאגט מיט אזא גוזמה**, האט זיך דער הייליגער חזון איש זי"ע צופייערט און געזאגט פאר דעם תלמיד, אז פון יעצט קען ער שוין מער נישט לערנען מיט אים, און ער זאל נישט צו רירען דאס וויין ביי אים אין שטוב, ווייל ער קען דאס מאכן יין נסך, **ווייל איינער וואס גלייט נישט אין דברי חז"ל איז כמו דברי מינות**.

• • •

עס איז געווען א איד וואס האט נאך געקענט דעם חזון איש זי"ע פון דערהיים, דער איד איז ליידער פארקראכן אין ארץ ישראל און ליידער אראפ געווארפן דעם עול התורה והמצוות פון זיך, אבער איינע פון די קינדער פון דעם איד האט זיך צוריק געכאפט צו אידישקייט, און דער זון האט זיך ארום געדרייט ביים הייליגען חזון איש זי"ע.

דער איד האט דאס נישט אויס געהאלטן, אז זיין זון האט זיך צוריק געקערט צו אידישקייט, איין טאג האט ער געטראפן דעם הייליגען חזון איש, און ער זאגט אים מיט א חוצפה, **דיינע מענטשן האבן אוועק געכאפט מיין קינד און איך וועל נאך נקמה נעמען אין ענק**, האט דער חזון איש געזאגט, אדרבא קענסט פראבירן, **אבער איך גלייב עס וועט דיר גארנישט העלפן**.

דאן האט דער איד געזאגט פארן חזון איש, מיין טאטע האט אסאך טרערן פארגאסן אז איך

זאל זיין א ערליכער איד, און קוק עס האט גארנישט געהאלפן, דא האט זיך שוין דער חזון איש אנגעריפן, קען זיין אז פאר דיר האט עס נישט געהאלפן.

אבער האט דער הייליגער חזון איש זי"ע גענאגט, טרערן פון א טאטע גייט נישט לאיבוד און עס האט געהאלפן פאר דיין זון.

שפעטער האט דער זון חתונה געהאט כדת משה וישראל און אויף געשטעלט א אידישע שטוב, און דורך דעם האט דער זון אויך צוריק געברענגט זיין טאטע צו אידישקייט.

• • •

דער הייליגער חזון איש זי"ע איז געווען א מתמיד עצום און נישט פארברענגט קיין צייט פאר גארנישט אויף דער וועלט, אבער ער איז יעדן טאג געגאנגען באזיכן זיין אלטע מאמע און זיך אפגעגעבן מיט איר מיט א געוואלדיגע מסירת נפש.

איין טאג האט זיך געמאכט, אז ער האט נישט געקענט גיין צו דעם מאמע, איינע פון די מקורבים זענען אריין געקומען צום גאון אין שטוב, און בתוך הדברים געזאגט פארן גאון, **אז די מאמע האט זיך נאכגעפרעגט אויף אים**, דער גאון האט דאן געכאפט זיין אויבער מלבוש און געלאפן צום מאמע'ן, **ווייל מצות כיבוד אם איז געווען ביים גאון גאר גרויס**.

• • •

תלמידים פונעם הייליגען חזון איש זי"ע האבן מעיד געווען, אז ווען דער גאון האט געשריבן זיינע הייליגע חיבורים, און ער שרייבט דארט בתוך הדברים א שטיקל פון אן אנדערן ספר, און דער גאון שרייבט אז די ספר איז נישט יעצט צום האנט צו נאך קוקען די פונקטליכע ווערטער.

האט דאס געקענט זיין, אז די ספר איז געלעגן אינעם ספרים שאנק פונעם גאון, אבער דער גאון בשעת ער האט געשריבן זיינע חידושים, איז ער געווען אזוי שוואך פון גרויס יגיעה, אז ער האט ממש נישט געקענט אויף הייבן זיינע הענט צו נעמען יענעם ספר, דאס איז געווען זיין גדלות און יגיעה וואס ער האט אריין געלייגט שרייבענדיג זיינע חידושים.

• • •

דער הייליגער חזון איש זי"ע האט געזאגט, אז ער האט א קבלה מבית אבותיו, אז ווען מען האט א סכנה אין שטוב מיט די ליכט שבת קודש אז די קנויטן אדער די ליכט בייגן זיך, **זאל מען אויף מאכן דעם סידור צו "לכו נרננה", און דאס וועט ראטעווען פון דעם סכנה**, און אויך אויב מען ברויך אוועק גיין פון שטוב שבת אויף דער נאכט, און מען האט מורא פאר די ליכט, **זאל מען לאזן דעם סידור אויפגעמישט ביי לכו נרננה און דאס וועט זיין א שמירה**.

• • •

א איד איז אמאל אריין געקומען צום הייליגען חזון איש זי"ע, און ער איז געווען ל"ע געווען שרעקליך קראנק און די דאקטורים האבן אים ל"ע געגעבן נאר אפאר טאג צו לעבן, און ער האט זיך מזכיר געווען ביים גרויסן גאון פאר א ישועה.

האט דער הייליגער חזון איש זי"ע געפרעגט פון דעם איד, וואס האט דער באשעפער באשאפן דעם ערשטען טאג, **שמים וארץ**, דעם צווייטן טאג, **רקיע בין מים למים**, דעם דריטן טאג, **תדשא הארץ דשא**, דעם פערטן טאג, **יהי מאורות**, איז אויב דער באשעפער האט אין פיר טאג געקענט באשאפן אזויפיל זאכן, קען ער דען נישט אין פיר טאג באשאפן איין מעדעצין, **כך הוה צום פערטן טאג האט מען געטראפן א מעדעצין פאר דעם איד און ער איז געזונט געווארן**.

• • •

וועדט דערציילט, אז נאך אין ישיבה אין נובהרדוק, האט דער הייליגער חזון איש זי"ע געזען א חידוש אין איינע פון די בלעטער וואס דער **הייליגער סטייפלער גאון** זי"ע האט געשריבן, אזוי ווי ער האט געזען דעם חידוש, האט ער גלייך דערשפירט, אז דער שרייבער איז א ירא שמים, **האט ער געוואלט דעם שרייבער נעמען פאר א איידעם פאר זיין שוועסטער**.

האט ער געלאזט ריפן דעם סטייפלער גאון צו זיך אין שטאט, ווען דער גאון איז אנגעקומען און געזעצן אויף א באשוי מיטן שוועסטער, האט דער חזון איש נאכדעם געפרעגט דעם שוועסטער וואס זי זאגט, האט דער שוועסטער געזאגט, **דאס איז נישט פאר מיר, ווייל דער בחור האט ממש די גאנצע צייט וואס מיר זענען געזעצן אויפן באשוי געדרימלט**.

האט דער הייליגער חזון איש געפרעגט דעם סטייפלער גאון וואס די פשט איז, האט דער סטייפלער גאון געזאגט, אז אויפן וועג אהער איז ער געווען אויפן באן, און די זיצן זענען געווען פון מאטריאל, **און ער האט נישט געוויסט אויב עס האט שעטנ"ז**, און דערפאר איז ער די גאנצע וועג וואס איז געווען א מהלך רב געשטאנען אויף די פיס, און וועגן דעם איז ער אזוי מיד, און דערפאר האט ער געדרימלט די גאנצע צייט, האט שוין דער חזון איש גאר גוט פארשטאנען, אז דער בחור איז ראוי צו זיין א שוואגער זיינער, ווייל דער שוועסטער איז אויך געווען א גרויסע צדקת.

• • •

דער הייליגער חזון איש זי"ע האט זיך אמאל אויס געדריקט פאר הגה"ק רבי חיים ברים זי"ע, אז אין אלע זיינע חידושים וואס ער האט געשריבן, איז נישט דא קיין איין חידוש וואס איז אים איין געפאלן ביי **שמונה עשרה**, חוץ איין אייניציגסטע חידוש וואס איז אים יא איינגעפאלן אינמיטן שמונה עשרה, דאס איז געווען דעם גרויסן עבודת התפלה פון דעם גרויסן גאון זי"ע.

• • •

איינמאל איז דער הייליגער חזון איש זי"ע געפארן ערגעץ צו א ברית ווייל מען האט אים מכבד געווען מיט סנדקאות, ווארטענדיג אז מען זאל אריין ברענגען דאס קינד, האט זיך אויף געשטעלט א אלטער איד און געהאלטן א דרשה.

דער עולם האט זיך בכלל נישט וויסענדיג געמאכט פון דעם איד, אבער לפלא האט מען געזען ווי דער חזון איש האט זיך געזעצט פארענט פון דעם איד, און אויס געהערט דעם גאנצן דרשה און נאך צוגעשאקלט מיטן קאפ ווי ער האלט מיט דעם גאנצן דרשה, און נאך זיך באדאנקט פאר דעם איד פאר זיינע ווערטער, ער איז געווען גרייט אוועק צו געבן זיינע הייליגע צייט וואס ער האט כסדר נאר אויס געניצט פאר תורה, כדי דער איד זאל ח"ו נישט פארשעמט ווערן.

• • •

הרה"ח ר' משה מדניצקי ז"ל, א איידעם פון הגה"ק רבי מלכיאל צבי טענענבוים זי"ע, וואס האט נאך געקענט דעם הייליגען חזון איש זי"ע פון קינדווייז אן, האט געזאגט, אויף אים בשם גדולי ארץ, "**ער איז געווען א קדוש מרחם**", ווען ער איז נאך געווען א בן יומו, **האט די מאמע שוין צוגעדעקט זיין קאפ מיט א יארמולקע, א סגולה צו יראת שמים**.

און דער הייליגער חזון איש האט שפעטער דערציילט, אז אין זייער שטוב האט מען אכטונג געגעבן אויף דריי זאכן, אפילו ביי די קליינע קינדער, צוויי פון זיי האט ער אויסגעזאגט, "**זיך היטן פון זאגן ליגענט, און נישט זאגן קיין דברי תורה אן נטילת ידים נאכן אנרירן א פלאץ וואס פאדערט זיך צו וואשן די הענט**".

די מאמע הצדקת מרת רשאה לאה ע"ה האט דערציילט, אז שוין פון קליינערהייט אן האט זי געגעבן נעגל וואסער אינדערפרי פאר אירע קינדער, אפילו פאר די קליינע קינדער אין די וויגעלע.

• • •

חודש חשון בשנת תרנ"ב, ווען דער הייליגער חזון איש זי"ע האט בר מצוה געהאט, האט ער אויף זיך מקבל געווען, אז ער וועט זיין גאנץ לעבן לערנען תורה לשמה, און די זאך איז צום ערשטן מאל באקאנט געווארן דורך זיין עלטערער ברודער ר' מאיר קרליץ ז"ל ביים הספד ביי דער לוויה, און איינע פון די מספידים האט געזאגט, "**אז אין דעם זכות איז ער אנגעקומען צו וואס ער איז אנגעקומען**".

האט דער הייליגער בריסקער רב זי"ע אויסגערופן, "**דער מספיד האט געוואלט ערקלערן פארוואס דער חזון איש האט זוכה געווען און ער און אנדערע האבן נישט זוכה געווען דערצו**", האט דער הייליגער בריסקער רב זי"ע געזאגט, "**דער חזון איש האט געלערנט לשמה, און ער נישט, און איך האב א פשוטערן און אמת'ערן תירוץ, דער חזון איש האט געלערנט און זיך געמוטשעט מיט אלע כחות, און ער נישט**".

• • •

בשנת תרע"א איז ארויס זיין ערשטער ספר "חזון איש", און עס איז געדרוקט געווארן אין ווילנא דורך זיין ברודער ר' משה קרליץ, און דער הייליגער חזון איש זי"ע האט באהאלטן זיין נאמען אין די ראשי תיבות **אי"ש**, ווען מען האט אים שפעטער געפרעגט פארוואס, האט ער געענטפערט מיט א שמייכל און מיט זיין געוואלדיגע ענייוות, "**איך בין פון נאטור א פוילער,**

וואס עס איז געווען א מוז צו שרייבן, האב איך געשריבן, און וואס איז נישט נויטיג, בין איך געווען פויל צו שרייבן".

• • •

עס האט דערציילט הרה"צ רבי שאול ברזם ז"ל, אז אין מינסק אין די צייט פון די מלחמה האט דער הייליגער חזון איש זי"ע נישט געהאט קיין **פאספארט**, און וועם מען האט געכאפט אן א פאספארט האט מען באלד דערשאסן, און דער הייליגער חזון איש האט געהערט, אז סאלדאטן זענען געקומען זוכן, און האט אנגעהויבן אנטלויפן פון שטאט.

אבער דער הייליגער חזון איש האט זיך פארטוישט, און אנשטאט אנטלויפן אויף דער אנדערער זייט, איז ער געלאפן צו דער זייט וואו די סאלדאטן זענען געשטאנען אין צוויי רייעס, און דער הייליגען חזון איש איז ממש מיט ניסים דורכגעגאנגען צווישן זיי, און קיינער האט אים קיין ווארט נישט געזאגט, ביז ער איז אריבער און אנטלאפן, און דער חזון איש זי"ע האט געזאגט מיט זיין גרויס עניוות, "**אז ער איז געווען זיכער אז אים וועט גארנישט געשען, ווייל ער האט דעמאלט פארענדיגט שרייבן זיין ספר אויף עירובין**".

• • •

אין מינסק האט דער הייליגער חזון איש זי"ע זיך געטראפן מיט רבי חיים בריסקער זי"ע, און ווען ר' חיים האט אויסגעקליבן און געקוקט אן אתרוג, האט ר' חיים געבעטן איינעם ברענגען **א פערגרעסערינג גלאז**, כדי ער זאל קענען בעסער דורכקוקן דעם אתרוג.

דער הייליגער חזון איש איז געשטאנען אונטער ר' חיים און געשעפטשעט פאר זיך, "**וואו שטייט אין דער תורה אז מען דארף קוקן מיט א פערגרעסער גלאז?**", ר' חיים האט זיך ארומגעדרייט צו זעהן ווער עס האט געזאגט די ווערטער, און ווען ער האט דערזען אז דאס איז געווען דער הייליגער חזון איש, האט ער אויסגערופן, "**דער יונגערמאן זאגט אז די תורה האט נישט געהייסן קוקן מיט א פערגרעסערינג גלאז**", און ער האט זיך אפגעזאגט פון דעם גלאז.

• • •

עס ווערט דערציילט, אז איינער האט אמאל געזאגט אין די אנוועזנהייט פונעם הייליגען חזון איש זי"ע, אז **דער חפץ חיים** זי"ע איז דאך געווען פון דעם "**בעל-הבית'ישן**" סארט, האט דער הייליגער חזון איש אויסגערופן, "**יא, א בעל הבית איז ער געווען, א בעל הבית אין הלכות שבת, א בעל הבית אין דיני קריאת שמע און תפילין, אין קדשים און אין אלע חדרי תורה, ער איז טאקע געווען דער בעל הבית אין דעם פולן זין פון ווארט!**".

אמאל האט דער הייליגער חזון איש זי"ע געזאגט, "**די וועלט פון תורה איז שולדיג הכרת הטוב צו א געוויסן גדול וואס האט געעפנט דעם קאפ אין פארשטיין די תורה, מער "לאמיתה" איז עס ביי א געוויסן אנדערן גדול, און נאך מער "אמת לאמיתה", איז דאס געווען דער הייליגער חפץ חיים, און ער איז געווען דער גדול הדור**".

• • •

ווערט דערציילט, אז אין ווילנא האט די רעבעצין פונעם הייגען חזון איש זי"ע געהאלטן א שטאף געשעפט אין איינעם פון די צוויי קליינע צימערן אין שטוב, איין טאג האט א גוי א סוחר פאלש באשולדיגט די רעבעצין, אז זי האט פון אים גע'גנב'עט שטאף, און געדונגען פאלשע עדות וואס זאלן עדות זאגן אין געריכט קעגן די רעבעצין, פאר דעם משפט, האט דער הייליגער חזון איש געפרעגט דעם נאמען פון דעם גוי, און מתפלל געווען אויף א ישועה, נישט אסאך נאכדעם, **האט דער גוי פלוצלונג גע'פגר'ט, און דער משפט איז בטל געווארן**.

• • •

זיין תלמיד הרה"צ ר' שלמה כהן האט דערציילט, אז איינמאל איז א איד אריין אין בית המדרש און דערציילט, **אז עס ברענט א פייער נעבן דעם חזון איש'ס דירה**, דערציילט דער תלמיד ר' שלמה, **אז דער הייליגער חזון איש איז אויפגעשפרונגען אין א גרויסע בהלה און געלאפן מיט אזא שנעלקייט צו זיין שטוב, אז איך האב אים נישט געקענט דעריאגן**.

ווען איך בין אנגעקומען, האב איך אים שוין באגעגנט צוריקגיין רואיג, מיט א שווערן פעקל אונטערן ארעם, **און דאס זענען געווען די כתבי ידות פונעם ספר חזון איש**, און פון גרויס שמחה האט ער זיך נישט אינטערעסירט וואס איז געווארן מיט די מעבל און מיט די כלים וואס זענען געבליבן אין שטוב, און דער גאון הדור רבי חיים קניבסקי

זי"ע האט צוגעלייגט, "**אין ארץ ישראל זענען זיינע כתבי יד געלעגן אין אייזערנע קעסטלעך, מחמת מורא פאר א שריפה**", דאס איז געווען זיין געוואלדיגע חביבות התורה, אז דאס איז באמת געווען זיין חשוב'סטע זאך אויף די וועלט.

• • •

עס ווערט דערציילט, אז בשנת תרצ"א איז דער גאון רבי משה בלוי פון ירושלים געווען אין וילנא ביים גאון וקדוש רבי חיים עוזר גרודזנסקי זי"ע, און ר' חיים עוזר האט געשיקט ר' מאיר ליבערמאן אים צו ווייזן די אלטע זאכן פון וילנא, דעם בית עולם פונעם גר"א און פונעם גר צדק.

וועז זיי זענען צוריקגעקומען, האט ר' חיים עוזר געזאגט, "**איר האט אים געוויזן טויטע אלטערטימער, אבער נישט די לעבעדיגע סגולה וואס וואוינט צווישן אונז**", און ער האט געפרעגט, "**איז ער געווען ביי ר' אברהם ישעיה?**", איז דער ר' משה בלוי טאקע אריבער צום הייליגען חזון איש זי"ע.

נאכן באזוך האט ר' חיים עוזר געזאגט, "**יעצט האט איר געזען דעם שענסטן אוצר פון וילנא, ער איז א גאון, ער איז א צדיק, און ער איז א חכם, און איך באשליס נישט קיין שום ציבור'שע זאך איידער איך רעדט זיך מיט אים דורך**", און שפעטער האט ער געזאגט פאר זיין פלימעניק ר' שמואל שמעלקע קרליץ, "**לאז וויסן פארן חזון איש, אז אין ארץ ישראל וועט ער זיך נישט קענען באהאלטן, איך האב שוין פון פריער געזארגט אים דארט צו פארעפנטלעכן**".

• • •

עס ווערט דערציילט איבער די געוואלדיגע מסירת נפש פונעם הייליגען חזון איש זי"ע, שוין דעם צווייטן חודש נאכן אנקומען קיין ארץ ישראל, האט ער געשריבן צו זיין תלמיד ר' שלמה כהן אין וילנא, **אז ער זאל קויפן צוויי טויזנט מזוזות ביי א נאמנות'דיגן סופר, ר' זלמן קעסל, און זיי שנעל שיקן**.

באצאלט פאר די מזוזות האט דער גביר ר' יעקב הלפרין, און וועז זיי זענען אנגעקומען, האט ער געדונגען שלוחים וואס זענען געגאנגען פון דירה צו דירה אין די פרייע געגנטער, און אנגעבאטן די איינוואוינער א מתנה, "**א מזוזה אויף דער טיר**", און דער הייליגער חזון איש זי"ע האט זיך אויסגעדריקט, בזה"ל, "**חובתנו להחזיר את צעירינו לרוח ישראל... חינוך הדור הבא הוא ראשית חובתנו**".

• • •

בשנת ת"ש איז דער הייליגער חזון איש זי"ע צום ערשטן מאל געווען אין ירושלים, ביי דער חתונה פון זיין פלימעניק ר' שלמה שמשון קרליץ", און פארן ארויסגיין צום כותל האט ער אויסגעטון זיין טלית קטן, ווייל ער האט זיך מסופק געווען צי מען דארף אויך רייסן קריעה אויף א טלית קטן, און אנגעטון א טלית גדול.

דערציילט מען, אז ביים אריינגיין דורך שער יפו האט ער קריעה געריסן אויף דער חרוב'ער שטאט, און געזאגט דעם פסוק, "**ציון מדבר היתה ירושלים שממה**", און ביים כותל, אין די ערשטע יארן פון דער מלחמה, האט ער געדאוונט שטילערהייט, שטייענדיג ביים אנהייב פון פלאץ, אויך דערציילט מען, אז וועז ער איז ארויס פון שטוב פונעם גאון רבי איסר זלמן מעלצער זי"ע, האט איינער געפרעגט ר' איסר זלמן, צי מען מאכט אויפן חזון איש זאל מען זאגן די ברכה "**שחלק מחכמתו ליראיו**", האט ר' איסר זלמן געענטפערט, "**פשיטא!**".

• • •

הגה"צ ר' שאול ברזם ז"ל, דער איידעם פונעם הייליגען סטייפלער גאון זי"ע האט דערציילט, אז איינמאל איז ביים הייליגען חזון איש געזעסן א רב פון אמעריקע, און דער סטייפלער גאון איז אריין אין צימער עפעס נעמען.

דערציילט ר' שאול, **אז דער הייליגער חזון איש איז באלד אויפגעשטאנען מלא קומתו**, און וועז ער האט געזען אז דער גאסט איז נישט אויפגעשטאנען, האט ער אים אנגעשריגן און געזאגט, "**פארוואס שטייסטו נישט אויף? ער האט דאך א דין פון א תלמיד חכם דאורייתא!**", און ר' נח לסמן האט עדות געזאגט, אז דער חזון איש האט געזאגט אויף זיין שוואגער, "**אז ער איז אן אמת'ער תלמיד חכם, ווייל חוץ פון לערנען ווייסט ער פון גארנישט!**".

• • •

דער הייליגער מגיד הירושלמי דער גאון רבי שלום שבדרון זי"ע האט דערציילט, אז א איד איז

איינמאל אריין פרייטאג מיטאג אין שטוב פונעם הייליגען חזון איש זי"ע, אין צימער איז געשטאנען א פרוי מיט א קינד אין א וועגעלע, און געבעטן א ברכה פאר איר קראנקן זון, דער חזון איש איז געזעסן און געשוויגן און זי האט געווייגט און געבעטן נאכאמאל און נאכאמאל, און ער האט נישט געענטפערט.

איז דער איד צוגעגאנגען און איר געזאגט, "**זעסט נישט אז דער רב ענטפערט נישט? גיי אהיים!**", האט דער חזון איש זיך אויסגעדרייט צו אים און אים שטילערהייט אנגעשריגן און געזאגט, "**צו וועמען איז זי געקומען, צו דיר אדער צו מיר?**" און באלד האט דער הייליגער חזון איש געגעבן א וואַרעמע ברכה פאר די פרוי.

מוצאי שבת איז דער איד צוריקגעקומען זיך מתנצל זיין פארן חזון איש, האט דער הייליגער חזון איש געזאגט מיט זיין גרויסע אהבת ישראל, "**שטייט א אידענע און זי וויקט זיך אין אמונת חכמים, וואס דארף מען איר שטערן?!**".

• • •

עס ווערט דערציילט, אז א איד וואס איז ארויפגעקומען קיין ארץ ישראל האט זיך אסאך געדרייט ביים הייליגען חזון איש זי"ע, און ביים זיך געזעגענען האט ער געוואלט געבן פדיון געלט פארן חזון איש, און דער הייליגער חזון איש האט עס נישט אנגענומען, האט דער איד בתמימות געפרעגט, "**פון וואס לעבט דען דער רב?**" האט ער געענטפערט, "**איך לעב פון גמילות טובות מיט אידן!**".

אפאר טעג שפעטער אויף א שפאציר מיט זיינס א תלמיד, איז צוגעקומען א פארביטערטע פרוי, וואס האט געוואלט געבן א פדיון אז דער הייליגער חזון איש זאל פאר איר מתפלל זיין, **און דער חזון איש האט גלייך געענומען פון די פרוי די צען שילינג**, און זי וואַרעם געבענטשט.

דער תלמיד האט זיך געוואונדערט, און געפרעגט דעם רבין, **פארוואס פון יענעם האט די רבי נישט געענומען קיין געלט, אבער פון די פארביטערטע פרוי נעמט די רבי יא געלט**, האט דער חזון איש געזאגט פארן תלמיד, "**דאס איז דער חסד וואס איך האב דא געקענט טון, נעמען פון איר דאס געלט!**".

• • •

זיין תלמיד ר' שלמה כהן האט דערציילט, אז איינמאל ראש השנה נאך קריאת התורה האט דער הייליגער חזון איש זי"ע געהייסן גלייך בלאזן, **אן די געווויינטליכע הפסקה, און אן זאגן "למנצח" זיבן מאל**, דער עולם האט זיך געוואונדערט, אבער שפעטער האט מען זיך דערוואוסט, אז ער האט געהערט ווי א יונגערמאן זאגט צו זיין טאטן, "**טאטע, דו ביסט דאך אזוי שוואך, אפשר זאלסטו פארזוכן עפעס פאר תקיעות? אבער דער טאטע האט אים אנגעשריגן און געזאגט, איך האב קיינמאל נישט געגעסן פאר תקיעות!**", און דעריבער האט דער חזון איש געהייסן בלאזן גלייך.

• • •

עס האט דערציילט ר' משה מנחם קאצבורג, אז ווען ער איז אנגעקומען קיין ארץ ישראל, איז ער איין טאג געגאנגען אין א געסל אין תל אביב מיט א פארפאלן פנים, א איד וואס איז פארביי האט אים געפרעגט פארוואס ער איז אזוי צעבראכן, האט ער דערציילט פאר יענעם איד, אז אין חוץ לארץ האט ער ב"ה געהאט שיין פרנסה, און יעצט איז ער געקומען קיין ארץ ישראל מיט צען קינדער, אן קיין פרנסה.

דער איד האט זיך לאנג אינטערעסירט, און געפרעגט וואס ער האט געטון אין חוץ לארץ, האט ער געענטפערט, אז ער האט געהאט א **שאקאלאד פאבריק**, האט דער איד אים געראטן **ווייטער צו פירן דאס זעלבע געשעפט אויך דא, און אים געבענטשט "אז ער זאל האבן הצלחה!**", און אזוי איז טאקע געווען, ער האט שיין מצליח געווען מיט פרנסה, נאך בערך צוויי יאר האט ר' משה מנחם געהערט איבער דעם הייליגען חזון איש, איז ער געקומען צום חזון איש בעטן א ברכה פאר א חולה, און זיך דערשראקן און געזאגט, "**דאס איז געווען דאס זעלבע פנים פון יענעם איד אין תל אביב**".

• • •

עס ווערט דערציילט, אז ווי באקאנט האט דער הייליגער חזון איש זי"ע סוף ימיו מסכים געווען צו אויפנעמען איד, איינמאל יום כיפור ביינאכט נאכן דאוונען, וועז דער עולם איז פארביי צו באקומען א ברכה פאר א גמר חתימה טובה, האט ער אפגעשטעלט איינעם און אים געפרעגט, "**וויאזוי גייט עס מיט דיין פרנסה**", דער איד האט זיך געחידוש'ט און געזאגט, "**יום כיפור ביינאכט רעדט**

מען פון פרנסה?" האט דער ייליגער חזון איש זי"ע געענטפערט, "**פאר דיר איז דאס אפשר נישט די צייט, אבער פאר מיר איז דאס די צייט**".

• • •

הרה"ח ר' שרגא פייוול שטיינבערג האט דערציילט, אז אויף דער עלטער האט דער ייליגער חזון איש זי"ע נישט גוט געזען, און וועו ער איז ארויס אויפן גאס האט ער שטענדיג אנגעטון ברילן, הגם אין שטוב ביים לערנען האט ער זיי נישט געזוצט, און דער ייליגער חזון איש האט אמאל געזאגט די סיבה, "**אן ברילן מאכט זיך אז מענטשן גריסן מיר מיטן קאפ 'שלום', און איך באמערק זיי נישט, און עס קען זיי ח"ו מאכן אומאיינגענעם**".

• • •

עס האט דערציילט זיין תלמיד ר' שלמה כהן ז"ל, אז איין טאג איז ער געגאנגען מיט זיין רבין דער ייליגער חזון איש זי"ע אין א בנין, און גייענדיג אויף די טרעפ פינעם בנין, האט מען געהערט א קריג צווישן א מאן און א וויב פון איינע פון די דירות.

דערציילט דער תלמיד ר' שלמה, אז דער ייליגער חזון איש איז שנעל אוועקגעלאפן פון בנין, און זיך אוועקגעזעצט אפרוען, און ער האט מיר געזאגט, "**איך האב געהערט פלוני מיט זיין ווייב קריגן זיך, און איך האב מורא געהאט אז ער וועט אונז זען און פארשטיין אז איך ווייס, און עס וואלט אים זייער ווי געטון**".

• • •

עס ווערט דערציילט, אז איינמאל האט איינער געדאוונט פארן עמוד ביים מנין פונעם ייליגען חזון איש זי"ע, און יענער האט געזאגט אין קדיש "**ויצמח פורקניה ויקרב משיחיה**", איינער פון די מתפללים האט אויפגעשריגן אז מען טאר נישט טוישן דעם נוסח פונעם מנין, וואס אין נוסח ליטא זאגט מען נישט די וועריטער, האט דער ייליגער חזון איש געזאגט מיט א שמייכל, "**מיר דארפן אויך משיח**".

• • •

מאנטאג, א' חשון בשנת תשי"ג, איז דער ראש הממשלה ב.ג. געקומען צום ייליגען חזון איש אין זיין ארעמער דירה אין זכרון מאיר, און געוואלט הערן **ווי אזוי פרייע און פרומע קענען וואוינען אינאיינעם בשלום**.

דער ייליגער חזון איש האט אים קלאר געזאגט, **אז עס קען נישט זיין קיין פשרה**, און ער האט אים ציטירט די גמרא אין סנהדרין (לב ע"ב), צוויי שיפן גייען אויפן טייך, איינע אנגעלאדענט מיט סחורה און איינע ליידיג, און זיי טרעפן זיך, און אויב ביידע וועלן גיין, וועלן ביידע אונטערגיין, פארשטייט זיך אז די ליידיגע מוז אפטרעטן פאר דער גאלאדענער, דאס זעלבע איז די שיף פון כלל ישראל, **געלאדן מיט טויזנטער יארן מסירות נפש פאר תורה און מצוות, האט זיך באגעגנט אויף דעם שמאלן וועג מיט אייער ליידיגער שיף, נו, ווער מוז אפטרעטן פאר וועמען?**.

• • •

די נאנטע פונעם ייליגען חזון איש זי"ע האבן דערציילט, אז דעם לעצטן דאנערשטאג נאך מנחה, ווי יעדן טאג, איז געשטאנען א לאנגע ריי מענטשן, יעדער מיט זיין פעקל זיך מזכיר זיין ביים גאון, ער האט דאן באקומען א הארץ אטאקע, און געבעטן מיט ענוה, "**תיכף, תיכף**".

דער גאון וקדוש איז אריין אין צימער נעמען א מעדיצין, און ווייטער אויפגענומען דעם עולם, זיין שוואגער ר' שמואל גריינימן האט אים געבעטן און געזאגט, "**ווי אזוי קען מען אריינלאזן מענטשן אין אזא מצב?**" האט דער ייליגער חזון איש זי"ע געענטפערט מיט זיין גרויס אהבת ישראל, "**און ווי אזוי קען מען זיי נישט אריינלאזן? טייל זענען געקומען פון ווייטנס, מיט א צעבראכן הארץ, און נישט צוליב פארגעניגן זענען זיי געקומען**".

• • •

וועדט דערציילט, אז די לעצטע ליל שבת בחייו פונעם ייליגען חזון איש זי"ע, נאך ברכת המזון, איז ער ארויס ווי שטענדיג אביסל שפאצירן נאנט צו חצות איז ער ארויף אויף זיין בעט, און באלד האט אים אנגעכאפט שטארקע ווייטאג אין הארצן, זיין שוואגער דער ייליגער סטייפלער איז געקומען צולויפן, און אין א רגע איז זיין נשמה ארויפגעגאנגען אין הימל, און וועו די ביטערע בשורה איז אנגעקומען צום ייליגען בריסקער רב זי"ע, האט ער אויסגעשריגן, "**נעכטן האט כלל ישראל נאך געהאט א חזון איש, און היינט איז כלל ישראל געבליבן אן א חזון איש**!".

• • •

עס ווערט דערציילט א מעשה פלא, גלייך אין די ערשטע טעג פון שבעה איז צופעליג

אנגעקומען קיין בני ברק אן אלטער איד, א פרייער מיטגליד פון א קיבוץ, און וועלן ער איז פארביי די שטוב און געזען די ניחום אבילים צעטיל, האט ער זיך דערוואוסט אז דער נפטר איז א זון פון קאסאווע, און האט זיך דערמאנט, אז ער האט אים געקענט אין זיינע יונגע יארן, איז דער איד אריין אין שטוב ווי מען איז געזעצן שבעה.

און דער איד האט דערציילט פאר ר' שמואל גריינימן, **אז נאך אלס בחור האט דער חזון איש געבארגט פון אים א קליינע הלוואה, און צוליב די מלחמות האבן זיי זיך מער נישט געזען**, ווי ר' שמואל האט געהערט די ווערטער, האט ער אויסגערופן מיט התפעלות, "**דאס ביסטו?! ווייסטו אז דער חזון איש האט שטענדיג געריידט דערפון, אז אלס יונגערמאן האט ער געבארגט פון איינעם געלט, און ביז היינט נישט אפגעצאלט**", פארשטייט זיך אז ר' שמואל האט אים באלד באצאלט דעם חוב, און זיך געזעגנט בשלום.

• • •

דער צדיק ר' אלעזר צדוק טורצין איז אמאל אריין צום חזון איש, און דער הייליגער חזון איש זי"ע האט אים געזאגט, "**וועלן מען זעט א איד וואס היט תורה ומצוות, און מיט אמאל ווארפט ער אלעס אוועק רח"ל, מיינט מען אז דאס איז געשען אין איין רגע, אבער נישט אזוי איז עס, דער חסרון אין אמונה האט אין אים געפרעסן א לאנגע צייט, און ערשט יעצט איז עס ארויס**".

ר' אלעזר צדוק האט נישט פארשטאנען וואס ער מיינט, און איז צוריקגעגאנגען פרעגן, האט אים דער חזון איש ערקלערט, אז אמונה איז נישט געגנוג צו וויסן און קלאר מאכן איין מאל, נאר מען דארף זי שטארקן יעדן טאג, אנדערש ווערט די אמונה שוואכער און שוואכער.

און ווי אזוי שטארקט מען זיך מיט אמונה? מען געוואוינט זיך אז אויף יעדע זאך וואס מען דארף, זאגט מען פריער א תפלה צום רבונו של עולם. למשל, וועלן דו דארפסט שיך, זאג, "**רבונו של עולם, איך דארף שיך, ביטע שיק מיר געלט און דעם פלאץ וואו איך וועל געפינען די פאסיגע שיך**", און דערנאך דאנק אים מיט א פולן מויל, און אזוי שטארקסטו דיין אמונה יעדן טאג, ווייל דו ווענדסט זיך צו אים אין אלע דיינע ענינים.

• • •

עס ווערט דערציילט, אז א צובראכענע איד וואס איז געווען אין א גרויסע צרה, האט זיך איין טאג באקלאגט פארן הייליגען חזון איש זי"ע, און געזאגט, "**על פי טבע איז נישטא קיין שום האפענונג אויף א ישועה, סיידן עס וועט געשען א נס, און חז"ל זאגן דאך שוין "לאו בכל יומא מתרחש ניסא" נישט יעדן טאג טרעפט זיך א נס**", האט דער הייליגער חזון איש אויפן ארט געענטפערט "**לאו! – יא! בכל יומא מתרחש ניסא!**", אז א איד ברויך אייביג וויסן, אז יעדן טאג וואס מען איז אויף די וועלט איז א נס.

• • •

עס ווערט דערציילט, אז איינער האט אמאל געבעטן פונעם הייליגען חזון איש זי"ע דברי חיזוק אין ענינים פון **אמונה**, האט אים דער חזון איש געפרעגט, "**זאג מיר, וויפיל איז צוויי מיט צוויי?**", יענער האט גלייך געענטפערט פארוואונדערט, "**פיר**", האט דער חזון איש געזאגט, "**פארוואס איז צוויי מיט צוויי פיר?**", יענער האט געשוויגן.

האט דער חזון איש ווייטער ממשיך געווען און געפרעגט, "**זינט ווען איז צוויי מיט צוויי פיר? ווייסטו צי ס'איז אמאל געווען אז צוויי מיט צוויי איז נישט געווען פיר? אין וועלכן ארט אויף דער וועלט וועט עס זיך אפשר טוישן? וועלכע כח אויף דער וועלט קען מאכן אז צוויי מיט צוויי זאל נישט זיין פיר?**", יענער האט צעמישטערהייט געענטפערט, "**איך ווייס נישט, אזוי איז עס, צוויי מיט צוויי איז פיר!**", האט דער הייליגער חזון איש געזאגט, "**ריכטיג, אזוי איז עס אויך מיט אמונה!**".

• • •

עס ווערט דערציילט, אז די רעבעצין גריינימן, די פרוי פון ר' שמריהו גריינימאן, איז געקומען פון פתח תקוה קיין בני ברק וועלן די שווערע און ביטערע ידיעות פון דעם שרעקליכן חורבן אייראפע זענען אנגעקומען, ווי א דונער אין א קלארן טאג, מען האט געהערט די ביטערע צרות וואס כלל ישראל מאכט נעבעך מיט אין אייראפע.

און די רעבעצין איז געקומען וויינען פארן הייליגען חזון איש זי"ע און געזאגט, "**ווי אזוי קען דאס זיין? וואס איז דער פשט? וואו זענען די רחמים?**", דער הייליגער חזון איש האט געשוויגן, און וועלן זי האט אויפגעהערט וויינען, האט ער נאך געשוויגן עטליכע מינוט, און דערנאך געזאגט

בזה"ל, "**דער מאקסימום פון חסד, און דער שפיץ פון רחמים, דאס איז דער רבונו של עולם, און מיט דעם האט ער דאס געטון**".

• • •

איינע פון די נאנטע צום הייליגען חזון איש זי"ע האט דערציילט, אז עס איז איין טאג געקומען צום הייליגען חזון איש א יונגערמאן וואס זיין פרוי איז קראנק געווארן, און מען האט געדארפט מאכן אן אפעראציע אויף די נירן, האט אים דער חזון איש געזאגט, **מען זאל זי נישט אפעלירן דא אין ארץ ישראל, נאר ער זאל מיט איר פארן קיין אמעריקע**.

א קורצע צייט שפעטער איז דער יונגערמאן ווידער געקומען, און דער חזון איש האט אים באלד געפרעגט מיט א קפידא, "**ביסטו נאך אלץ דא? דו ביסט נאך נישט געפארן?**", און כדי אים צו בארואיגן, האט ער אוועקגעלייגט די האנט אויף זיין אקסל און געזאגט, "**וויסן זאלט איר, אז ב"ה ביז היינט האב איך נאך קיינמאל נישט געשטרויכלט אין אן עצה**", פארשטייט זיך אז דער יונגערמאן איז געפארן קיין אמעריקע, און די אפעראציע איז דורך בשלום.

• • •

הג"ר צבי אייזנשטיין זי"ע האט דערציילט, אז אינמיטן די שווערע מלחמה בשנת תש"ח האב איך באקומען א בריוו, אז מען האט באשטימט דעם טאג פון מיין ברודערס חתונה, און די חתונה וועט זיין אין ירושלים, ערב דער חתונה, ווען עס איז געווען א הפסקה אין די באמבארדירונגען, בין איך אריין צום חזון איש און געפרעגט, איך האב איין איינציגן ברודער, מסתמא וועלן די עלטערן זיין צופרידן אז איך וועל קומען, זאל איך פארן צו דער חתונה? עס גייען דאך געפאנצערטע קאראוואנען, און אסאך ציווילע פארן מיט.

האט דער הייליגער חזון איש זי"ע געענטפערט, **איך מיין אז עס לוינט זיך נישט פאר דיר צו פארן, ס'איז דא אביסל סכנה אויפן וועג, אן דיר וועט אויך זיין די חתונה!**, איך האב זיך דערווייגט און געזאגט, אבער מען הערט אז שוין עטליכע טעג איז רואיג, האט ער געזאגט, פונדעסטוועגן קומט מיר אויס אז עס לוינט נישט!, ער האט עס מיר נישט קלאר פארבאטן, און איך האב נישט געווואוסט וואס צו טון.

אבער איינע פון די נאנטע האט מיר ערקלערט, **אז דאס איז א קלארער ניין**, און איך בין נישט געפארן, דעם צווייטן טאג האב איך געהערט, אז אויף דעם קאראוואן וואס איז דורכגעפארן יענעם טאג איז געווען אן אטאקע ביי שער הגיא, און עס זענען געווען עטליכע געטראפענע רח"ל, דאן האב איז געזען, **אז דער גאון מיט זיינע הייליגע אויגן האט מיך ממש געראטעוועט פון די סכנה**.

• • •

הגה"ק רבי שלום שבדרון זי"ע האט דערציילט, אז א טאכטער פון איינעם פון די חשוב'ע ירושלימער אידן איז א לאנגע צייט נישט געהאלפן געווארן מיט קינדער, איין טאג איז דער טאטע געפארן מיט איר צום הייליגען חזון איש זי"ע, ער איז אריין אין צימער, און די טאכטער איז געבליבן ווארטן אינדרויסן, און בשעת'ן ווארטן האט זי אנגעהויבן צו דאוועגען פאר זיך, **אינמיטן האט זי אויסגעבראכן אין א שטארק געווייַן, ביז דער קול איז אנגעקומען צו די אויערן פונעם חזון איש**.

ער האט געפרעגט פונעם טאטן, וואס דאס איז, און דער טאטע האט געזאגט, אז דאס איז זיין טאכטער וואס שטייט הינטער דער וואנט און וויינט אויף איר ביטערן גורל, דער הייליגער חזון איש האט זי אריינגערופן, און ווען זי האט וווייטער געווויינט, האט ער איר געזאגט "**וויין נישט, וויין נישט, דו וועסט נאך האבן קינדער, דו וועסט נאך האבן קינדער**", און אזוי איז טאקע געווען.

• • •

הגה"צ רבי חיים אורי פריינד האט דערציילט, אז אמאל, ווען דער הייליגער חזון איש זי"ע האט געערעדט אין לערנען מיט איינעם פון זיינע בני בית, און זיי זענען געווען פארטיפט אין דער סוגיא, האט ער געזאגט, **אז מען קלאפט אין טיר**, יענער האט געזאגט, **אז ער האט גארנישט געהערט קיין קלאפן**, האט אים דער חזון איש געזאגט, "**איך זאג דיר אז מען קלאפט!**".

יענער איז געגאנגען עפענען די טיר, און געטראפן אן אלטע פרוי, א פליט פון חורבן, אן קיין קרוב און אן קיין אנשפאר, זי איז אריין צום חזון איש און אנגעהויבן אויסצורעכענען מיט איבערטרייבונג אלע אירע צרות און וויינען, ער האט אויסגעהערט אלעס, און זי געמוטיגט און מחזק געווען, ווען זי איז ארויס, האט דער חזון איש געזאגט, "**מען האט דאך געפילט אז א צעבראכן הארץ קלאפט אין דער טיר**".

יארצייט ט"ו מרחשון

הרה"ק רבי מיכאל אליעזר ב"ר אברהם משה הכהן זי"ע (פארשלעגער)
בעל תורת מיכאל, מבולטימאר

ער איז געבוירן אין **שטאט ליוביטש**, **בשנת תרמ"ד**.

צו זיין טאטן הרה"צ **רבי אברהם משה מליוביטש** זי"ע, (מחסידי הרה"ק **רבי אברהם בורנשטיין בעל אבני נזר מסוכטשוב** זי"ע),
בן **הר"ר רפאל** ז"ל.

און צו זיין מאמע **הצדקת מרת בלומא** ע"ה,
בת **הר"ר מיכאל ליפמן שטייער** ז"ל.

ער איז געווען א גאון עולם בתורה און א מתמיד עצום מיט זיינע לימודים, ער איז געווען א גאון עצום בתורת הנגלה והנסתר, ער איז געווען א הייליגער איד און א שטארק אפגעהיטענע איד, גדולי ישראל האבן אים אנגערופן "**גאון הגאונים**", און האבן דעם צדיק גאר שטארק מכבד געווען, ער האט גאר אסאך מרביץ תורה געווען פאר אידן מיט א מסירת נפש, ער איז געווען פון די גדולי תורה וואס האבן זיך מוסר נפש געווען פאר אידישקייט אין אמעריקע, נאך ווען אידישקייט אין אמעריקע איז געווען א פרעמדע זאך, ער איז געווען א תלמיד מובהק פונעם **הייליגען אבני נזר מסוכטשוב** זי"ע, און האט כמעט **פערציג יאר** געלעבט באהאלטן און באשיידן אין דעם שטאט בולטימאר אין אמעריקע.

פון קינדווייז אן האט ער ל"ע געליטן אויף די אויגן, און א צייט האט ער אינגאנצן נישט געזען, און זיין גאנץ לעבן איז זיין ראיה געבליבן שוואך, אבער דאס האט דעם גאון בכלל נישט אפגעשוואכט פון זיך מוסר נפש זיין פאר תורה און עבודת השם.

מען דערציילט, אז אפילו אויף די עלטערע יארן זענען זיינע אויגן געווען כמעט בלינד, איינמאל האט אים א גרויסער אויגן-דאקטער אונטערזיכט און געזאגט, אז כדי צו ראטעווען וואס ער זעט נאך, מוז ער "**אויפהערן מיט דעם גאנצן לערנען**", ווען דער גאון איז ארויס פונעם צימער, האט מען אים געהערט זיך אונטער מורמלען, "**וואס, איז ער משוגע?**", ווייל דער גאון האט באמת נישט געקענט פארשטיין, ווי אזוי א איד קען לעבן אן קיין תורה.

אלס קינד האט ער געלערנט ביי **רבי פנחס לעפקאוויטש** ז"ל, א גרויסער גערער חסיד, אין ער איז געווען איינע פון די חבורה פון זעקס געהויבענע תלמידים וואס האבן געלערנט מיט א געוואלדיגע התמדה ביי דעם רבין ר' פנחס, נאכדעם איז ער איין אינעם בית המדרש פונעם **הייליגען אבני נזר מסכטשוב** זי"ע, און ער איז געווען איינער פון די יונגסטע תלמידים וואס זענען דארט אנגענומען געווארן.

אין די לעצטע יארן פונעם הייליגען אבני נזר, ווען ער האט שוין מער נישט געזאגט קיין שיעורים, האט ער אויסגעקליבן דעם גאון רבי מיכאל אליעזר **אלס זיין פרעזענליכע חברותא און מיט אים געלערנט פילע שעות יעדן טאג**.

אידן וואס האבן געלערנט מיט גאון רבי מיכאל אליעזר זי"ע אינעם הייליגען אבני נזר'ס ישיבה האבן דערציילט, אז ער איז געווען דארט אין ישיבה פון די **יונגסטע תלמידים**, אבער ער איז געווען פארעכנט אלס איינע פון די **גרעסטע גאונים אין די ישיבה און א בעל זכרון נפלא**, ער איז באזונדער געווען א בקי נפלא אין די **ראשונים**, מיט א וואונדערליכן זכרון, און ער האט געקענט גאנצע ספרים אויף אויסנווייניג, אין סוכטשוב האט מען געזאגט, "**ווען מיכאל דרייט מיט זיין הוט, פאלט ארויס א ראשון**".

אויך ווערט דערציילט איבער די געוואלדיגע חביבות פונעם רבין צו זיין גרויסן תלמיד רבי מיכאל, אז דער הייליגער אבני נזר זי"ע האט אים גאר שטארק ליב געהאט און אים גערופן, "**מיכאל דער כהן**", אין סוכטשוב האט מען געזאגט, "**שרבו הגדול בעל אבני נזר לא השיב תשובה להלכה טרם הראה אותה להגאון הנ"ל**", **אז דער רבי דער הייליגער אבני נזר זי"ע האט נישט ארויסגעשיקט קיין תשובה ביז ער האט זי געוויזן פאר זיין תלמיד**.

אויך האבן די תלמידים און נאנטע צום גאון רבי מיכאל זי"ע דערציילט, אז זיין גאנץ לעבן, ווען

ער האט דערמאנט זיין רבי'ן דעם הייליגען אבני נזר זי"ע, **האט ער געווייגט און זיך אויפגעשטעלט אויף די פיס**, און ער האט געדאנקט דעם אויבערשטן **וואס ער האט זוכה געווען צו משמש זיין אזא גרויסן גאון**, און יעדעס יאר האט ער געמאכט **א סיום אויף שו"ת אבני נזר.**

די תלמידים פון די ישיבה אין סוכטשוב האבן דערציילט, אז ביי זיין חתונה האט אים זיין רבין דער הייליגער אבני נזר זי"ע **געוואלט געבן סמיכה**, אבער ער האט דאס אפגעזאגט און געזאגט, "**אז ער וויל נישט זיין קיין רב, ער וויל נאר לערנען**", און דער גאון רבי אברהם אהרן פרייס שרייבט בזה"ל, "**בימיו הציעו לפניו את הרבנות בלאוויטש (הסמוכה לסוכטשוב), אולם הוא ז"ל מאס ברבנות, לא רצה מימיו להיות רב בישראל**".

אין סוכטשוב האט ער אויך געלערנט ביים הייליגען צדיק הגה"ק **רבי יואב יהושע וויינגארטן בעל חלקת יואב מקינצק** זי"ע, און ביי הגה"ק **רבי ארי' צבי פרומר בעל ארץ צבי מקוז'יגלוב** זי"ע, און ער איז געווען א נאנטער ידיד מיט הגה"ק **רבי יוסף ענגיל ראב"ד קראקא** זי"ע.

בשנת תרס"ב האט ער חתונה געהאט מיט **הרבנית הצדקת מרת שרה רייזל פליישמאן** ע"ה, א טאכטער פון א גביר פון סוכטשוב, וואס האט אים אויסגעהאלטן ביז נאך דער ערשטער וועלט מלחמה.

ער האט קיינמאל נישט געוואלט זיין קיין רב און ער האט נישט אנגענומען קיין סמיכה, און ער האט אפגעזאגט די רבנות פון שטאט **ליובישט** אפילו וועו מען האט זיך ממש געבעטן צו אים אז ער זאל דארט קומען דינען אלס זייער רב.

דער הייליגער אבני נזר זי"ע איז נסתלק געווארן אין ווארשא **בשנת תר"ע**, און דער צדיק רבי מיכאל אליעזר איז געווען דער לעצטער וואס האט מיט אים געהרעדט אין לערנען, און דער זון דער הייליגער שם משמואל מסוכטשוב זי"ע האט אויפגענומען דעם גאון רבי מיכאל אליעזר זי"ע אלס ראש ישיבה צוזאמען מיטן גאון וקדוש **רבי ארי' צבי פרומער בעל ארץ צבי מקוזיגלוב** זי"ע, ער האט דארט אין ישיבה געלערנט מיט די תלמידים און אריינגעלייגט אין די תלמידים תורה און יראת שמים, אבער דעם טיטל ראש ישיבה האט ער נישט געוואלט נעמען.

ביי די ערשטע וועלט מלחמה איז ער אריבער קיין **ווארשא**, און דארט האט די משפחה געליטן גרויס הונגער, זיין טאטע, וואס איז שוין געווען אין אמעריקע, האט אים געבעטן צו קומען, און בשנת תרפ"א איז ער אנגעקומען קיין **בולטימאר** מיט זיין רביצין און דריי קינדער.

דארט אין בולטימאר האט ער פאר פרנסה פארגעלערנט שיעורים פאר בעלי בתים, אינדערפרי האט ער פארגעלערנט **משניות** אינעם שול "**חיזוק האמונה", פאר 26 יאר**, וועו דער שול האט באשלאסן **אראפצונעמען די מחיצות** און איז געווארן איבער געגומען דורך די **קאנסערוואטיוון** איז דאן דער פון דארט אוועק, און מוותר געווען אויף זיין געהאלט, ביינאכט האט ער געגעבן א שיעור אין **גמרא רש"י תוספות** אינעם "**רוסישן שול**", וואו דער רב איז געווען הגה"ק **רבי שמואל פליסקין** זי"ע.

קיין שטעלע האט ער קיינמאל נישט אנגענומען, אבער רבנים אין אמעריקע האבן זיך מיט אים געשריבן אין הלכה, און אסאך מאל האט מען אים צוגענומען אלס דריטער דיין אין א בית דין פון רבנים, אבער דער גאון וקדוש האט אייביג געוואלט לעבן א שטילע באשיידען לעבן און פון זיך נישט געמאכט קיין וועזן, אידן וואס האבן דעם גאון נאך געקענט האבן עדות געזאגט, אז ער איז געווען איין שטיק תורה און עבודת השם און א עכטע פארצייטישע חסידישע איד און א גאר הייליגער מענטש.

דער גאון האט געלעבט א לעבן פון דחקות, אבער ער איז אייביג געווען צעפרידען און געווען מיט א שמייכל און יעדן מקבל פנים געווען בסבר פנים יפות, אין זיין שטוב איז נישט געווען קיין הייצונג און קיין עיר קאנדישאן, און דער גאון האט כסדר געזאגט, "**ווי לאנג מיינע ברודער אין אייראפע ליידן, "עמו אנכי בצרה**", אסאך האבן אים געווארן איינשטעלן א הייצונג אויף זייער חשבון, און ער האט נישט געווארן, אין די הייסע זומער טעג **פלעגט ער האלטן א עמער מיט אייז וואסער אונטערן טיש פאר די פיס**.

זיין גאנץ לעבן האט ער נישט געוואלט זיצן ביים **מזרח וואנט**, נישט אין קיין ישיבה און נישט אין קיין שול, ער איז שטענדיג געזעסן צווישן די פשוט'ע מתפללים, רבי בנימין דינאוויץ, איינער פון די ערשטע תלמידים פון נר ישראל, האט דערציילט, אז נאכן שיעור פלעגט ער זיך מישן מיט די בעלי בתים, און מען האט נישט געקענט דערקענען ווער ער איז, און וועו ער איז געווארן א חתן, האט ער געוואלט אז זיין כלה זאל אים זען, **זי האט געמיינט צו זען א פארכטיגן מענטש, און זי האט געטראפן א קליינעם, באשיידענעם איד מיט א שמייכל**.

ער איז געווען א נאנטער ידיד פון **רבי יעקב יצחק רודערמאן**, און האט געהאלפן אויפשטעלן די ישיבת **נר ישראל**, און די לעצטע צוויי יאר האט ער דארט געדאווענט שחרית יעדן טאג.

ער האט בחייו געשריבן טויזענטער חידושי תורה, און ער האט איבערגעלאזט גאר אסאך בענדער חידושים בכתב יד קדשו.

סוף ימיו האט דער גאון וקדוש **ליידער געליטן שוועריע יסורים אויפן הארץ** און דאס האט דעם גאון שטארק אפגעשוואכט, אבער ער האט ווייטער מיט א מסירת נפש עוסק געווען בתורה ועבודת השם, גדולים און צדיקים בדורו האבן זיך כסדר נאכגעפרעגט אויפן צדיק און האבן כסדר מתפלל געווען אויפן געזונט פונעם גאון הדור, בתוכם האט ער געהאט א גאר שטארקע קשר מיט **רבינו יואל מסאטמאר** זי"ע וואס האט זיך אמאל אויסגעדריקט אויפן גאון בזה"ל, "**אל כבוד הגאון החסיד האמיתי, אחדשה"ט באהבה רבה לגברא רבא דכוותיה**".

א טייל פון זיינע חידושים נפלאים איז ארויסגעקומען לאחר פטירתו.

ספר תורת מיכאל,
ספר מיכאל באחת.

זיין ציון אין בולטימאר איז געווען פארגעסן פאר יארן לאנג, אבער לעצטערע יארן איז זיין ציון קדשו געווארן אן ארט פון תפילה, ווי הונדערטער אידן קומען איבערן יאר מתפלל זיין על ציון קדשו, ובפרט אין די טעג ארום די יארצייט זענען טויזענטער אידן זיך משתתח ביים ציון, און אידן דערציילן פון ישועות וואס מען האט געפועל'ט ביים ציון **אויף קינדער, פרנסה, און שידוכים**.

נסתלק לגנזי מרומים **ד' פרשת וירא ט"ו מרחשון בשנת תשי"ט זייענדיג 75 יאר אלט**, ומנחתו כבוד איז אין ביה"ח **בני ישראל אין שטאט בולטימאר**.

זכותו הגדול יגן עלינו
ועל כל ישראל אמן.

מעשיות

עס ווערט דערציילט, אז דער גאון רבי מיכאל אליעזר זי"ע איז באמת געבוירן געווארן **בלינד ל"ע**, דערציילט מען, אז וועו ער איז אלט געווען צוויי יאר, איז ער אמאל ארויס מיט זיין באבע, און פלוצלונג האט ער אויסגעשריגן, "**באבע, איך זע!**", און זיין שוועסטער האט שפעטער דערציילט, אז ווי נאר ער האט אנגעהויבן זען, האט ער זיך אויסגעלערנט ליינען, און פאר די קומענדיגע דריי יאר איז ער געזעסן אין א ווינקל און געלערנט, **ער איז געגאנגען אינמיטן דער נאכט אין בית המדרש אפילו אין שניי, און מען האט אים געדארפט דערמאנען צו עסן, ווייל זיין גאנצע וועלט איז געווען נאר לערנען און לערנען**.

• • •

די נאנטע פונעם גאון רבי מיכאל אליעזר זי"ע האבן דערציילט, אז אויף דער עלטער האט ער אמאל דערציילט, "**וועו איך בין געווען ארום דריי יאר האב איך געלערנט משניות כלים, ביי די פינף יאר די גאנצע מסכת קידושין אליין, און אפילו מסכת נדרים מיטן ר"ן**", און מיט א שמייכל האט ער צוגעלייגט, "**איך האב געלערנט גאנץ נדרים איידער איך האב געוואוסט אז מען טאר נישט רויכערן שבת**".

• • •

דער נאנטער תלמיד הג"ר רבי משה יעקב בוראק ז"ל האט דערציילט, אז אלס קליין קינד האט דער גאון רבי מיכאל אליעזר זי"ע געוואלט פאסטן דעם גאנצן **יום כיפור**, אינדערפרי האט ער געבעטן ביי איינעם אין בית המדרש א סגולה, און יענער, א לץ, האט אים געזאגט, **אז די גרויסע**

גרייטן צו שוועבעלעך און ציגארעטן, און וועט עס ווערט שווער גייען זיי אריס רויכערן.

דאס קינד, וואס האט נאך נישט געוואוסט אז מען טאר נישט אנצינדן קיין פייער יום כיפור, האט אריינגעלייגט שוועבעלעך און ציגארעטן אין טאש, און וועט עס איז געווארן שווער, האט ער געפרעגט א עלטערן איד וועט מען גייט שוין ארויס רויכערן ביים פאסטן.

האט יענער ערליכער איד געזאגט פארן קינד, "**ווייסט נישט אז רויכערן איז אסור, און אלעס אין דיין טאש איז מוקצה?**", האט דער קינד ארויסגעווארפן אלעס און זיך זייער צעווויינט, און ער האט שפעטער יארן צוגעלייגט, "**ווייסט וואס האט מיך מציל געווען פון אזא גרויסע עבירה? נאר דרך ארץ!, ווייל איך האב צו מיר געזאגט, איך וויל נישט זיין דער ערשטער וואס גייט ארויס, איך וועל ווארטן ביז אלע גייען, און דער זכות האט מיך געראטעוועט**".

• • •

עס ווערט געברענגט אין ספר מיכאל באחת, אז זיין טאטע האט אים נישט געלאזט ארויסגיין ביינאכט לערנען, וויבאלד ער איז נאך געווען יונג און די עלטערן האבן נישט געוואלט ער זאל זיך צו שטארק איבערשטרענגען, אבער דער יונגער גאון מיט זיין גרויסע חשקות און התמדת התורה, פלעגט זיך ארויסכאפן אין שול לערנען.

איין נאכט האט ער זיך אויפגעכאפט צו פרי, און אנקומענדיג צום שוך איז דער שול נאך געווען פארשלאסן, **און ער האט נישט געוואלט אויפוועקן די עלטערן כדי צוריקצוגיין אין שטוב**, איז ער געבליבן שלאפן די גאנצע נאכט ביים שוועל פון שטוב, און ערשט אינדערפרי האט מען געטראפן דעם קינד שלאפן ביים טיר, אויך דערציילט מען, **אז אלס קינד פלעגט ער אריינשלעפן ספרים אין בעט, אן וויסן פון די עלטערן, כדי צו לערנען ביים ליכט פון די לבנה.**

• • •

עס ווערט געברענגט אין זיינע תולדות, אז שוין פון יונגווייז אן האט ער געהאט א געוואלדיגע השתוקקות צו זיין ביים הייליגער סוכטשובער גאון, מען דערציילט, **אז ביי די זעקס יאר אלט איז ער צו פוס געגאנגען פון ליוביטש קיין סוכטשוב**, וואס דאס איז געווען א גאר ווייטע שטרעקע, כדי צו זיין ביים רבי'נס טיש שושן פורים, דאס איז געווען זיין התקשרות צו דעם הייליגען אבני נזר זי"ע שוין אלס קינד.

• • •

ווערט געברענגט, אז ער האט אליין דערציילט פאר הגאון **רבי חיים ישעי' קעניג פון יאקע**, אז ער איז געווארן א תלמיד פונעם אבני נזר ביי די צוועלף יאר, און ווייל ער איז געווען קליין פון וואוקס, האט מען אים געמאכט **א הויכן שטול אויפן באפעל פונעם רבי'ן, כדי ער זאל קענען מיטהאלטן אינעם פלפול און מען זאל הערן זיין קול**, און די נאנטע צום גאון האבן דערציילט, אז דער גאון איז געווען אזוי צוגעבינדן צו זיין גרויסן רבין מסכטשוב, **אז יעדעס מאל וואס ער האט דערמאנט זיין רבי'ן, זענען אים די אויגן געווארן פארטרערט מיט גרויס בענקשאפט.**

• • •

הגאון רבי אברהם אהרן פרייס פון טאראנטא, וואס איז געווען א יונג בחור אין סוכטשוב, האט עדות געזאגט אויפן גאון רבי מיכאל אליעזר זי"ע בזה"ל, "**ידעתיו מהיותי נער ותלמיד בסוכטשוב. הוא ז"ל היה אז, כפי דמיוני, לא יותר מבן שלושים, וכבר מפורסם היה לגאון בישראל, בעל זכרון נפלא ושקדן נלהב ובעל מדות גדול, מקומו הקבוע לתפלתו בבית המדרש היה מאחורי התנור, וכל גדולי ישראל שבאו לסוכטשוב, וביניהם הגאון ר' יוסף ענגיל מבנדין ואפילו הגאון ר' יואב יהושע מקינצק (בעל חלקת יואב), שהיה רבו בימי נעוריו – נכנסו לאחורי התנור בכדי לדבר עם אותו גאון**".

• • •

אין א בריוו צום הייליגען סאטמארער רבי זי"ע, האט דער גאון רבי מיכאל זי"ע געשריבן בזה"ל, "**הייתי האחרון שדיבר עמו בדברי תורה ותרצתי קושיא אחת, ואמר לי אח"כ בנו יחידו ממלא מקומו אדמו"ר השם משמואל, שהיה אח"כ בביתו ודיבר עמו מזה, ואמר לי שהוא מקנא אותי במה ששימחתי את אביו הקדוש, שקושיא זו היתה קשה לו יותר משלשים שנה, ואני בעזה"י תרצתי לו, וזה היה בתחילת חוליו אשר נסתלק ממנו לחיי עולם, ולא אוכל לצייר את השמחה שהראה לפני במה שנתרצה קושייתו**".

• • •

מען קען באמת זען די געוואלדיגע ענווה און שפלות, וואס דער גרויסער גאון רבי מיכאל זי"ע

האט געהאט, וואס באמת איז ער געווען איינע פון די גרעסטע גאונים בדורו און אלע גדולים האבן דעם גאון גאר שטארק געשעצט, האט ער אבער כסדר זיך ארויסגעדרייט פון נעמען סיי וואס וואלט אים געברענגט כבוד.

ווען דער גאון וקדוש **רבי מאיר שפירא** זי"ע איז געקומען קיין בולטימאר זאמלען געלט פאר זיין ישיבה, האט ער געבעטן פונעם גאון רבי מיכאל זי"ע, **אז ער זאל ווערן ראש ישיבה אין ישיבת חכמי לובלין**, וואס באמת איז ער געווען גאר שטארק ראוי צו דינען אויף דעם פאסטן, האט אבער דער גאון דאס אפגעזאגט, און געראטן מען זאל נעמען זיין פריינט הגה"ק **רבי ארי' צבי פרומער מקוזיקלוב** זי"ע, אזוי אויך נאך דער הסתלקות פונעם אבני נזר, ווען דער הייליגער שם משמואל האט אים געוואלט מאכן פאר א **ראש ישיבה**, האט ער מסכים געווען **נאר צו זיין א מגיד שיעור.**

• • •

עס ווערט דערציילט, אז איינמאל איז א תלמיד חכם, וואס איז אנטלאפן פון אייראפע, געקומען צום שטוב פונעם גאון רבי מיכאל זי"ע אויף נארט ענג סטריט אין בולטימאר, א קליינער מענטש מיט א פארוויקלטע בארד האט אים געעפנט און געזאגט מיט א פשטות, "**איך בין מיכאל פארשלעגער**", און דער גאסט האט זיך **צעלאכט**, ווייל ער האט קודם געמיינט אז איינער מאכט ליצנות פון אים.

און ער האט שפעטער דערקלערט די סיבה פון זיין שמייכל, ווייל בשנת תר"פ איז ער געווען א בחור אין ראדין, ביי **רבי נפתלי טראפ**, און ווען רבי מאיר שפירא איז געקומען אויסקלייבן בחורים פאר זיין ישיבה, האבן די בחורים באהאלטן זייער ראש ישיבה רבי נפתלי, אז רבי מאיר זאל אים נישט צונעמען.

האט רבי מאיר דאן געשמייכלט און געזאגט, "**איר דארפט אים מער נישט באהאלטן, איך האב שוין א ראש ישיבה - רבי מיכאל פארשלעגער פון בולטימאר**!", און פון דעמאלט אן האט ער געוואלט זען ווער דאס איז, און דער תלמיד חכם האט געזאגט, "**איך האב גערעכנט צו זען איינעם מיט א לאנגע בארד און רבנישע קליידער - און איר זעט אויס ווי א פשוט'ער איד**!".

• • •

ווי באקאנט איז דער גאון רבי מיכאל זי"ע שוין אלס יונגער קינד און בר מצוה בחור געווען א למדן נפלא און א בקי נפלא אין ש"ס, אבער דער גאון האט באמת גארישט געהאלטן פון זיך און עס האט אים געפאסט צו טון סיי וואס מען האט געברויכט, און דאס איז געווען נאכדעם וואס דער גאון איז יונגערהייט געזעצן און עוסק געווען בתורה יעדע רגע וואס ער האט נאר געקענט.

דערציילט מען, אז ווען דער טאטע'ס געשעפט איז געפאלן, און עס איז נישט געווען קיין פרנסה אין שטוב, איז דער גאון רבי מיכאל, וואס איז אין אייראפע געווען באקאנט אלס א גאון בתורה, געגאנגען פון הויז צו הויז, ביי אידן און גויים, **זאמלען אלטע צייטונגען צו פארקויפן פאר די דרוקערייען**, און מיט דעם האט ער ארויסגעהאלפן דעם טאטן ברענגען אביסל **פרנסה** אין שטוב.

איינמאל האט א פרומער בעל הבית באמערקט זיין איידלקייט, און האט אים געזאגט, "**איר זעט אויס ווי א למדן, קענט איר לערנען מיט מיין זון חומש?**".

ער האט באשיידן געענטפערט יא, און מען האט געהערט פון זיין הצלחה, און אן אנדער טאטע האט אים געפרעגט **צי ער קען אויך לערנען גמרא מיט זיין קינד**, נישט ווייסנדיג **אז דער בחור קען שוין גאנץ ש"ס שוין פון גלייך נאך זיין בר מצוה.**

• • •

די נאנטע צום גאון רבי מיכאל זי"ע האבן דערציילט, אז א גרויסער טייל פון זיין פרנסה איז אוועק אויף **ספרים**, ער איז געווען דער גרעסטער קונה פון ביגעלייזן'ס ספרים געשעפט אויף דער איסט סייד, און האט זיי געשריבן א בריוו און זיי געלויבט פאר זייער ערליכקייט, הגם ער האט זיי קיינמאל נישט געזען, ווייל דער גאון איז באמת געווען א יודע ספר און האט באמת הנאה געהאט פון די אלע ספרים.

אלע וועגט פון זיין הויז זענען געווען פול מיט ספרים, כמ**עט זיבן טויזנט בענדער, אסאך פון זיי ערשטע דרוקן**, און הגם ער האט כמעט נישט

געזען, האט ער געוואוסט וואו יעדער ספר ליגט, רבי נחום דרייזין שרייבט, "**הם לא שמשו לו לקישוט בעלמא, הוא למד אותם והוא ידע כל אחד מהם על בוריו**", און רבי מרדכי גיפטער האט אמאל געזאגט, "**די ספרים וואס ער האט געהאט אין שטוב, האט ער געהאט אין קאפ**".

• • •

עס האט דערציילט רבי חיים סאמסאן, אז ער האט אמאל געבארגט א ספר פארן גאון רבי מיכאל זי"ע, און ער האט כמעט נישט געגלייבט **אז ער פארמאגט א ספר וואס רבי מיכאל אליעזר האט נאך נישט געזען**.

וועז דער גאון רבי מיכאל האט אים צוריקגעגעבן דעם ספר, האט רבי חיים אים געפרעגט, **צי ער וויל עס שפעטער נאכאמאל בארגן**, "**ס'איז נישט נויטיג**", האט ער געענטפערט מיט א שמייכל, "**איך האב עס שוין אויסגעלערנט אויף אויסנווייניג**".

• • •

רבי יעקב יצחק רודערמאן האט דערציילט, איך בין איין טאג געווען ביי אים בייטאג און געפרעגט א שווערע קשיא, **צוויי אזייגער ביינאכט האט געקלונגען דער טעלעפאן ביי מיר אין שטוב**, דער גאון רבי מיכאל איז געווען אויף דער ליניע, און געזאגט מיט גרויס שמחה, אז ער האט געטראפן א גוטן תירוץ, און ער האט עס מיר אויסגעטייטשט.

וועז ער האט פארענדיגט מיט תירוץ, וואס איז בדרך אגב געווען גאר שיין און וואונדערבאר, האב איך געפרעגט פון וואו ער רופט, **איך ווייס דאך אז ער האט נישט קיין טעלעפאן אין שטוב**, "**אה**", האט ער געענטפערט, "**איך בין איריין אין א געשעפט אין שכינות צו ניצן דעם טעלעפאן, איך האב נישט געוואלט לאזן די קשיא אן א תירוץ**".

• • •

א באקאנטער קאנסערוואטיווער רב, וואס איז אויפגעוואקסן אין א פרומע שטוב אין בולטימאר, האט געשריבן, אז צוליב **רבי מיכאל אליעזר** גלייבט ער אין די **אגדות** פון דער **גמרא**, "**באזונדערס די אגדות וועגן רבי שמעון בר יוחאי און זיין זון וואס האבן געלעבט און געלערנט אין א מערה דרייצן יאר, ווייל מיט מיינע אייגענע אויגן האב איך געזען, ווי דער גאון רבי מיכאל פארברענגט זיין גאנץ לעבן אינעם לערנען, אין א ווינקל קלענער פון יעדע מערה, און לעבט כמעט נאר מיט חרובים און אביסל וואסער**".

דער גאון רבי מיכאל אליעזר זי"ע איז געווען אזוי פארטון אין לערנען תורה, אז ער האט געגעסן יעדן טאג **אביסל איבערגעבליבענע חלה מיט זופ**, און ער האט כסדר אינגאנצן פארגעסן צו עסן **אויב די רעבעצין האט אים נישט דערמאנט**, אין אייראפע איז דער גאון געשלאפן **צוויי שעה א נאכט**, און אין אמעריקע האט ער צוגעלייגט **איין שעה**, אויף דער עלטער, וועז ער איז געווען שוואך און די דאקטוירים האבן געזאגט, אז ער מוז שלאפן **אכט שעה**, האט ער אומגערן צוגעלייגט נאך א שעה, "**פיר שעה א נאכט**", און ער האט זיך באקלאגט, "**איך שלאף ווי א בער, פיר שעה!**".

• • •

עס האט דעציילט רבי משה זילבערבערג, אז זיין זיידע **רבי אברהם בנימין זילבערבערג אב"ד פיטסבורג**, איז אייר בשנת תשי"ח געקומען קיין בולטימאר **צו די תנאים פון זיין אייניקל**, דעם גאנצן וועג האט ער זיך געגרייט מיט גרויס יראה צו גיין באזיכן דעם גאון רבי מיכאל זי"ע, און ער איז גלייך בים אנקומען געגאנגען צו אים אין שטוב, און זיי האבן גערעדט שעה'ן לאנג אין אלע חלקים פון דער תורה, **ביז ער האט כמעט פארגעסן פארוואס ער איז געקומען, און ער איז אנגעקומען צו די תנאים זייער שפעט, וועז מען האט שוין אפגערוימט די טישן**.

• • •

מען דערציילט, אז דער גאון הדור **רבי אהרן קאטלער** זי"ע האט געזאגט, **אז דער גאון רבי מיכאל זי"ע איז דער גרעסטער גאון וואס האט אריינגעטרעטן אויף די אמעריקאנער באדן**, איינמאל האט א רב אין בולטימאר נישט מסכים געווען מיט זיינ'ס א פסק הלכה, האט רבי אהרן געזאגט פאר יענעם רב, "**איר זענט טאקע דער רב פון דער שטאט, אבער הרב פארשלעגער איז דער גדול פון דער שטאט**".

• • •

עס ווערט דערציילט, אז זייענדיג אין אמעריקא לטובת זיינע מוסדות איז הגאון **רבי אברהם יצחק בלאך מטעלז** זי"ע אויך געווען אין די שטאט **באלטימאר**, וועז ער איז צוריקגעקומען קיין טעלז האט ער פארציילט פאר זיינע תלמידים

מיט התפעלות, אז זייענדיג אין אמעריקא האט ער געטראפן איין גאון, "**הרב פארשלעגער פון באלטימאר**".

ווען די תלמידים האבן געפרעגט פונעם בחור **רבי מרדכי גיפטער** (א יליד באלטימאר וואס איז געפארן לערנן קיין טעלז עפ"י הדרכתו ועצתו פון רבינו זי"ע, און איז לימים געווארן ראש ישיבת טעלז) **מער איבער דעם גאון רבי מיכאל**, האט ער געענפערט, "**הלוואי זאלט איהר אלע זוכה זיין א גאנץ לעבן צו לערנען, און אפשר צו קומען צו א ברעקל פון זיין ליגען אין לערנען**", און לימים, רעדענדיג **פונעם הייליגען אבני נזר**, האט הגאון רבי מרדכי גיפטער זי"ע זיך אויסגעדריגט, "**א גאון וואס האט מעמיד געווען א תלמיד ווי הרב פארשלעגער זי"ע, דארף נישט קיין שום הסכמה!**".

• • •

די מקורבים צום גאון רבי מיכאל זי"ע האבן דערציילט, אז פאר זיך אליין האט דער גאון קיינמאל נישט געזומען קיין געלט, אבער זיינע רייכע באקאנטע האט ער געזוצט פאר חסד און פאר מוסדות, און ער אליין פלעגט כסדר ארומגיין צוזאמען שטעלן גרויס געלט פאר צדקה צוועקן און נצרכים, **אפילו דאס איז געווען אויפן חשבון פון זיין תורה לערנען**.

אויף דער עלטער, הגם ער איז געווען שוואך, איז ער מיטגעגאנגען **מיטן פאניוועזשער רב זי"ע** ווען ער איז געקומען קיין אמעריקע, און אים פארגעשטעלט פאר זיינע רייכע "חסידים".

ווען די משפחה האט אים געוואלט אפהאלטן, האט ער געזאגט, **אז ער פילט זיך קיינמאל נישט געזונטער ווי ווען ער זאמלט פארן פאניוועזשער רב**, און רבי נחום דרייזין שרייבט, "**מעולם לא מנע את עצמו מלדפוק על דלתות נדיבים ולעוררם לדבר מצוה גדולה**".

• • •

די נאנטע צום גאון רבי מיכאל זי"ע האבן דערציילט, אז דער הייליגער סאטמארער רבי זי"ע האט דעם גאון קיינמאל נישט געזען, אבער אין א תשובה צו אים (שו"ת דברי יואל, או"ח סי' ח') שרייבט ער, "**אל כבוד הגאון החסיד האמיתי שליט"א... אחדשה"ט באהבה רבה כראוי לגברא רבא דכוותיה... ובפרט שהוא בלא תועלת, כי מה אוכל לכתוב מה שאינו נגלה לפניו לרוב בקיאותו בחד"ת, והוא כדאי לעצמו לברר לו ההלכה... והנני ידידו בלתי מכירו**", און ער האט אנגעשריבן צום סאטמארער רב, בזה"ל, "**הרב הגאון האדיר הקדוש בכל מיני קדושות, רבן ומאורן של ישראל**", מיט אזעלכע וועדטער האבן די צוויי זיך איינער דעם אנדערן געשריבן.

• • •

רבי אברהם אהרן פרייס זי"ע אינעם ספר "משנת אברהם" אויפן סמ"ג, ברענגט זיין תשובה אויף א שוועדן זוהר, און ער שרייבט דארט בזה"ל, "**ובעמדי בזה שאלתי את ידיד נפשי הגאון האדיר בנגלה ובנסתר, שר בית הזוהר, צדיק יסוד עולם... כש"ת מוה"ר מיכאל אליעזר הכהן פארשלעגער זצקל"ה**".

און רבי אברהם אהרן פרייס האט אויך עדות געזאגט בזה"ל, "**כפי אשר נודעתי ממנו, הרי בימי היותו באמריקה עסק יותר בנסתר מאשר בנגלה, ואמר לי כי אין שום צד של השתוות מנגלה לפנימיות התורה, כי חכמת הקבלה היא החכמה האמתית... הוא החזיק עצמו לשפל ערך... גאון וקדוש ומקובל אשר בעצמו לא ידע ולא הרגיש שהוא הוא! כמוהו לא ידעתי אלא אותו ז"ל**".

• • •

הגאון רבי נחום דרייזין דער רב פון "שערי תפלה" אין בולטימאר האט דערציילט, אז דער גאון רבי מיכאל זי"ע האט אים אמאל געזאגט אויפן פסוק "**ויברך דויד את ד' לעיני כל הקהל ויאמר דויד**", **אז יעדעס מאל וואס דער עולם האט געהערט דוד המלך, האבן זיי געמיינט אז ער זאגט פשוט'ע זאכן, אבער באמת האט דוד המלך געבענטשט דעם אויבערשטן אין קדושה און טהרה, און דער עולם האט עס נישט פארשטאנען**", און רבי נחום דרייזין פירט אויס בזה"ל, "**דרוש נאה זה היה באמת מתאים לו עצמו, רק יחידי סגולה הכירו את גדולתו**".

• • •

רבי נחום דרייזין האט דערציילט, איבער די געוואלדיגע ענווה וואס דער גאון רבי מיכאל זי"ע האט געהאט, און זיין געוואלדיגע חביבות התורה, דערציילט רבי נחום, אז ווען ער איז געקומען אלס יונגער רב קיין בולטימאר, פלעגט ער כסדר באזוכן דעם גאון רבי מיכאל זי"ע אין שטוב, **און דער גאון רבי מיכאל האט אים יעדעס מאל מכבד געווען העכער ווי זיין ווערט**.

יענעם יאר האט ער געלערנט **מסכת שבת**, און ער האט אים געזאגט א קליינעם חידוש אין מסכת שבת, רבי מיכאל אליעזר האט אים שטארק אויסגעלויבט אז דאס איז "**לאמיתה של תורה**", און מיט ענוה צוגעלייגט, "**אפשר וועסטו אמאל פארגעסן דיין תירוץ, איך וועל עס אבער קיינמאל נישט פארגעסן**", ער האט שטענדיג מקרב געווען בני תורה און זיי מחזק געווען אין לערנען.

• • •

ארום פופצן יאר פאר זיין הסתלקות האט ער געזאגט פאר רבי אברהם אהרן פרייס, אז ער האט שוין נישט דעם כח אויף עבודת השם ווי פריער, **און ער האט באשלאסן אויפצושרייבן וואס ער האט געלערנט**, און אזוי זענען געווארן אפגעשריבן דורכן גאון אליין **ארום צוואנציג טויזענט בלעטער** אויף חומש, רמב"ם, בבלי, ירושלמי, מדרש, ראשונים און אחרונים, נגלה און נסתר, און אויך זכרונות פונעם אבני נזר, שם משמואל און חלקת יואב.

יעדן באנד האט דער גאון **פארענדיגט ערב פסח, פארן סיום פון א בכור**, אין א בריוו צו רבי מרדכי גיפטער שרייבט ער, אז זיין דרך אין לערנען איז **צו לערנען א סוגיא ביז עס בלייבט נישט קיין אות וואס איז נישט קלאר**, אבער דרוקן זיינע חידושים האט ער נישט געוואלט בחייו, און ער האט געזאגט פאר זיין שטוב מענטשן, "**אויב דער רבונו של עולם וויל אז מיינע חידושים זאלן געדרוקט ווערן, וועט ער שיקן זיינע שלוחים**".

• • •

אין א בריוו פונעם גאון רבי מיכאל זי"ע, שרייבט דער גאון מיט זיין גרויסע ענווה (איבער געטייטשט אויף אידיש), "**דאס אלעס איז ביי מיר גארנישט ווערט, דאס איז נישט חלילה ענוה, וואס וואלט געווען א שקר, נאר איך קען מיינע חסרונות, אז איך האב נאך נישט אנגעהויבן מתקן צו זיין, און די תורה וואס דער אויבערשטער האט מיר געשאנקען איז גארנישט לויט מיין ווערט, און איך בעט דעם אויבערשטן ער זאל מיר באלייכטן מיט דעם ליכט פון תשובה ווי א גאנץ פשוט'ער איד, הלוואי וואלט איך יעצט געהאט א רבי'ן וואס זאל מיר עפענען דאס הארץ אין תשובה ווי א פשוט'ער איד פון דעם אלטן דור, אמן!**".

• • •

פילע אידן דערציילען ווינדערליכע ישועות וואס זיי זענן געהאלפן געווארן נאכ'ן פוקד זיין די ציון הקדוש פון רבי מיכאל אליעזר זי"ע אין באלטימאר.

דערציילט א איד וואס האט געווארט א שידוך צו טון מיט זיין טאכטער, און האט געהערט אז ס'איז דא א סגולה **אז מ'גייט צו די ציון פון ר' מיכאל און מ'זאגט צו אז אויב מ'וועט געהאלפן ווערן ביז פערציג טעג וועט מען צוריק קומען צום ציון באדאנקען**, איז ער געפארן, ער האט זיך אונטערגענומען אז אויב ביז פערציג טעג טוט ער א שידוך וועט ער צוריקקומען זיך באדאנקען ביים ציון.

אונטער פערציג טעג איז זיין טאכטער געווארן א כלה, שפעטער אין זומער האט ער געפרעגט זיין חבר צו ער וויל מיטקומען מיט אים זיך גיין באדאנקען פאר ר' מיכאל, ס'איז געווען ג' אב פרייטאג דברים, איז ער געגאנגען מיט זיין חבר, וואס זיין חבר האט אויך געהאט א בחור און ער האט געווארט א שידוך צו טון, האט ער זיך אויך אונטערגענומען, אז אויב ער וועט א שידוך טון מיט זיין זון אין פערציג טעג, וועט ער אריבערקומען זיך באדאנקען.

ביי 38 טאג איז זיין בחור געווארן א חתן, און דער צווייטער איד האט פארציילט פאר זיין חבר זיין מעשה, און זיין מופת, יענער האט געהאט דריי עלטערע בחורים וואס ער האט געווארט א שידוך צו טון, ס'איז געווען כ"ח אלול בשנת תשפ"ו איז די דריטער איד געפארן צום ציון פון ר' מיכאל און זיך אונטערגענומען אז אויב ביז פערציג טעג ווערט זיין זון א חתן, וועט ער זיך קומען באדאנקען, **ס'איז געקומען דער פערציגסטער טאג, ס'האט נאכנישט אויסגעזען צופרי ווי דא גייט זיין א שידוך, ביינאכט איז זיין זון א חתן געווארן אויפן פערציגסטן טאג, און די חתונה פון די ערשטע שידוך קומט פאר די וואך פון די יארצייט פונעם צדיק.**

יארצייט ט"ז מרחשון

הגה"ק רבי עמרם ב"ר משה נחום זי"ע
(רויזענבוים) אב"ד מאדע, וצפת
"הנקרא ר' עמרם חסידא"

ער איז געבוירן אין שטאט **נאדזש-וואזשאן**, **בשנת תק"נ.**

צו זיין טאטן הגה"ק **רבי משה נחום רוזנבוים אב"ד וואשאן** זי"ע,
דער טאטע איז געווען פון די גזע פון,
הרה"ק **רבי אדם בעל שם** זי"ע,
הגה"ק **בעל המהר"ל מפראג** זי"ע,
הגה"ק **רבינו יהושע העשיל בעל חנוכת התורה מקראקא** זי"ע.

ער איז געווען א גברא רבא א גאון עולם און א בקי נפלא בתורה ובחסידות, ער איז געווען א צדיק מפורסם און א בעל מופת עצום און א גרויסע פועל ישועות, ער איז געווען מפורסם שוין פון אלס קינד אלס א גאון וגדול בתורה און מיט זיין מורא'דיגע קדושה וטהרה, ער איז געווען פון די גדולים בדורו, ער איז געווען שטארק מקושר צו גאר אסאך צדיקים און גדולים בדורו, און צדיקים בדורו האבן אלע מפליא געווען זיין גדלות בתורה און זיין געוואלדיגע קדושה וטהרה מיט וואס ער האט זיך זיין גאנץ לעבן געפירט, ער האט מרביץ תורה געווען פאר הונדערטער תלמידים גאונים וגדולים בדורו מיט א מסירת נפש.

ווערט דערציילט, אז די עלטערן זיינע זענען יארן לאנג געווען חשוכי בנים, די עלטערן זייענדיג גאר ערליכע אידן האבן כסדר מתפלל געווען צום באשעפער, אז זיי זאלן געהאלפן ווערן מיט זש"ק וואס זאלן זיין ירא שמים מרובים און דינען דעם גרויסן באשעפער.

איין טאג האט זיך אפ געשטעלט ביים שטוב פון די עלטערן א וואגן, און פון דארט איז אראפ געקומען א איד א בעל צורה, דער איד האט געבעטן פון דעם טאטן, אז ער זאל אים לאזן אריין קומען צו זיך אין שטוב, ווייל ער ברויך לייגן תפילין דרבינו ת"ם בעפאר עס ווערט נאכט.

דער טאטע וואס איז געווען א סוחר און א גאר ערליכער איד, און אויך א גרויסער בעל מכניס אורח, האט דעם גאסט גלייך אריין געמומען, און ווען דער גאסט האט געענדיגט לייגן תפילין דר"ת, האט דער טאטע פארבעטן דעם אורח צו בלייבן עסן ביי אים אין שטוב.

דער גאסט האט זיך געוואשן צו א סעודה און געגעסן צו די זעט, ביים בענטשן האט דער אורח געזאגט הויער אויפן קול, "**הָרַחֲמָן הוּא יְבָרֵךְ אֶת בַּעַל הַבַּיִת הַזֶּה וְאֶת בַּעֲלַת הַבַּיִת הַזֶּה, אוֹתָם וְאֶת בֵּיתָם וְאֶת זַרְעָם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לָהֶם**", און ווען דער אורח האט געענדיגט בענטשן, האט דער טאטע ר' משה נחום געזאגט פארן אורח, איר האט געזאגט, אז דער גרויסער באשעפער זאל אונז בענטשן, און אויך **וְאֶת זַרְעָם**, אבער ליידער האבן מיר נאכנישט קיין קינדער.

האט דער גאסט געזאגט, וויסן זאלט איר, **אז איר וואוינט קעגן א בית עבודה זרה, וואס דארט שטייט א שתי וערב**, יעדעס מאל איר גייט ארויס אויפן גאס, שטייט די שתי וערב פארענט פון אייך, און וויבאלד איר ברויכט אראפ ברענגען א הייליגע נשמה, וויל דער נשמה נישט אראפ קומען מיטן השפעה פון קוקען אויף דעם שתי וערב.

דערפאר וואלט איך אייך געראטן, זיך אוועק צו ציען פון די דירה, און אזוי וועט איר מיטן באשעפער'ס הילף געהאלפן ווערן, די עלטערן האבן צו געהערט צו די רייד פון דעם גאסט, **און צום יאר איז ביי זיי געבוירן געווארן די הייליגע נשמה פון רבי עמרם חסידא זי"ע**.

אלס קליין קינד פון דריי יאר אלט, האט דאס קינד איין טאג שרעקליך געווויינט אינמיטן די נאכט, ווען די טאטע האט אים געפרעגט פארוואס ער ווויינט, האט דער קינד געזאגט, **אז ער האט געזען אין חלום, אז ער האט נישט אנגעגרייט קיין נעגל וואסער**, דער טאטע האט גלייך אריין געברענגט פארן קינד נעגל וואסער, און אזוי איז דער קינד צוריק איין געשלאפן, ווייל שוין פון אלס קינד האט ער זיך געפירט מיט א גרויסע קדושה.

ער האט געלערנט תורה ביי זיין גרויסן רבין הגה"ק **רבי מרדכי בנעט הנקרא מהר"ם בנעט**

מניקלשבורג זי"ע, דארט איז דער גאון שוין פון יונגרהייט געזעצן און געלערנט מיט א געוואלדיגע התמדה, ער איז שוין דאן געווען מפורסם אלס א עילוי נפלא בתורה און א איש קדוש מאוד, גרויסע גדולים און גאונים בתורה האבן שוין דאן גאר שטארק מפליא געווען זיין גדלות און חריפות בתורה.

דארט האט דער גאון זיך באקענט מיטן גרויסען גאון הגה"ק **בעל החתם סופר מפרשבורג** זי"ע, וואס האט מורא'דיג מעריץ געווען דעם גאון און זיך געשריבן מיטן גאון גאר שוועדע תשובות בהלכה.

אפילו דער גאון רבי עמרם זייענדיג נאר 23 יאר אלט, האט דער הייליגער חתם סופר אראפ געשריבן צוזאמען מיטן גאון א לאנגע תשובה אויף א סוגיה פון טומאה וטהרה.

אויך קען מען זען פון די שבחים וואס דער הייליגער חתם סופר זי"ע שרייבט אויפן גאון בזה"ל, "**רב חביבי הרב הגאון חסידא ופרישא וכו', נשיא אלקים בתוך הנשיאים לאומתם, עיניו הבדולחים יביטו בהעתק תשובתו**", און א אנדערע תשובה וואס דער חתם סופר האט געהאלטן אנדערש בהלכה פונעם גאון, שרייבט דער הייליגער חתם סופר זי"ע בזה"ל, "**ומאד תמהתי על דברי ידיד נפשי הגאון מוה' עמרם, מוחזקני בו שהוא בקי בחדרי תורה, ואך הפעם לא כיון יפה**".

דער גאון האט זיך געהאלטן אלס א תלמיד מובהק פונעם הייליגען חתם סופר זי"ע, און זיין רבי דער הייליגער חתם סופר זי"ע האט אים געגעבן דעם נאמען "**עמרם חסידא**" נאכן הייליגען **אמורא רבי עמרם חסידא**.

בשנת תקס"ג ביי זיין בר מצוה האט ער חתונה געהאט מיט **הרבנית הצדקת ביילא חיה** ע"ה, בת הגה"ק **רבי ישראל ברילל אב"ד פלאטא** זי"ע, פון די גרויסע תלמידים פון הגה"ק **בעל הנודע ביהודה מפראג** זי"ע.

נאך די חתונה איז ער געבליבן וואוינען נעבן זיין שוועער, ער האט שוין דאן אפילו זייענדיג גאר יונג מרביץ תורה געווען פאר תלמידים גאונים בתורה, אפילו גאונים וואס זענען געווען עלטער פון אים, האבן דעם גאון גאר שטארק מכבד געווען און געשלינגען זיין תורה מיט דארשט.

בשנת תקע"ד זייענדיג נאר 24 יאר אלט, האבן גרויסע קהילות געוואלט אויף נעמען דעם גאון אלס רב ביי זיי אין שטאט, אבער דער שטאט **אירשע** האט זוכה געווען צו אויף נעמען דעם גאון אלס זייער רב, מען האט אים אויף געמומען מיט גרויס כבוד און הערצה, אויך דארט האט דער גאון ווייטער מרביץ תורה געווען פאר זיינע תלמידים.

בשנת תק"פ האט מען דעם גאון אויף גענומען אלס רב אינעם גרויסע שטאט **מאדע** אין אונגארין, מען האט דעם גאון אויף גענומען מיט גרויס כבוד, ער האט דארט אין שטאט מתקן געווען גרויסע תיקונים פארן שטאט, אויך האט ער דארט אויף געשטעלט א ישיבה וואס גדולי ישראל און גאונים זענען דארט געקומען לערנען בתוכם הגה"ק **רבי שמואל סאלאנט גאב"ד ירושלים** זי"ע.

ער האט דארט אין שטאט געגעבן דרשות נלהבים, וואס ער האט מיט דעם מקרב געווען לבבות ישראל לאביהם שבשמים, ורבים השיב מעון, ער איז געווען מפורסם מיט זיינע גרויסע סיגופים, ער פלעגט פאסטן משבת לשבת און כמעט נישט געשלאפן, נאר עוסק געווען בתורה יומם ולילה, אויך איז ער געווען מפורסם אלס **א בעל מקובל גדול און א בקי בסידור הרש"ש** וואס ער האט באקומען פון זיין רבין דער הייליגער חתם סופר זי"ע.

ער איז דאן מפורסם געווארן אין גאנץ אירופה מיט זיין געוואלדיגע קדושה און צדקות, גרויסע גדולים און גאונים וצדיקים בדורו האבן גאר שטארק משבח געווען דעם גאון וצדיק, ער האט געהאט א נאנטע קשר מיט רוב צדיקים בדורו.

לגבי זיין גרויסע קדושה דערציילט מען, אז זייענדיג רב אין שטאט מאדע, האט מען דעם גאון מכבד געווען צו זיין סידור קידושין ביי א חופה, דער חופה איז פאר געקומען אין שטוב פון איינעם וואס האט געלערנט לימודי חול, דער הייליגער גאון האט מיט דעם איד ביז דאן קיינמאל נישט געוועדט צוליב זיין לערנען לימודי חול.

אבער ביים חופה האט דער צדיק געבעטן, אז ער ברויך וואסער זיך צו וואשן די הענט, דער איד וואס האט גוט געוויסט אז דער גאון וויל צו אים נישט רעדן, האט זיך אנגעריפן צום גאון, די רבי ברויך וואסער, דער גאון האט אים געטפערט אז יא ער ברויך וואסער.

שפעטער האט דער הייליגער גאון וצדיק געזאגט, אז מיט דעם איינעם ווארט וואס ער האט געריידט מיט דעם איד, **איז ער געפאלן פון זיינע מדריגות און עס האט אים געגומען 4 וואכן צוריק צו קומען צו זיינע פריערדיגע מדרגות**, דאס איז געווען דעם גרויסן קדושה פון דעם גאון.

בשנת תקפ"ו האט דער צדיק זיך געגרייט ארויף צו גיין קיין **ארץ ישראל**, וויבאלד ער האט געהאט א גרויסע אהבה צו ארץ ישראל, אויפן וועג איז דער צדיק ארום געגאנגען זיך געזעגענען פון די צדיקי הדור.

קודם איז ער אנגעקומען צו הרה"ק **בעל ישמח משה מאוהעל** זי"ע, די צוויי צדיקים זענען געזעצן און עוסק געווען אין דברי תורה און ענייניים העומדים ברומו של עולם, פלוצלונג האט די גוף קדוש פונעם גרויסן גאון רבי עמרם זיך אנגעהויבן ווארפן, זיינע פיס האבן זיך געקלאפט איינע אין דעם אנדערן.

דער הייליגער ישמח משה זי"ע האט געפרעגט דעם גאון, אויב ער שפירט זיך אפשר נישט גוט אדער עפעס גייט פאר מיט אים.

האט דער גאון געענטפערט פארן הייליגען ישמח משה, **אז יעצט איז חצות און דערפאר ווארפט זיך אים זיין גאנצע גוף פון גרויס פחד השם**, דאן האט דער הייליגע ישמח משה זיך אנגעריפן, **דער צדיק באלאנגט אין ארץ הקודש**.

אויך האט ער זיך געזעגנט פון זיין רבין הגה"ק **רבי מרדכי בנעט מניקלשבורג** זי"ע, און אויך פון זיין רבין הגה"ק **בעל החתם סופר** זי"ע, און דער חתם סופר זי"ע האט דעם גאון געבעטן, אז ער זאל זיך באזעצן אין **ירושלים**, אבער רבות מחשבות בלב איש, אבער ועצת ד' תקום, און וויבאלד עס איז יענע צייט געווען גאר שווער צו וואוינען אין ירושלים, האט זיך דער גאון וצדיק באזעצט אין **עיר הקודש צפת**.

ער האט דאן געשריבן א בריוו צום הייליגען חתם סופר זי"ע, אין מסביר געווען די סיבה פארוואס ער קען נישט גיין וואוינען קיין ירושלים, דער חתם סופר האט אים צוריק געשיקט א שיינעם בריוו בזה"ל, "**ובאמת טרם הפרד הרב הגאון מו"ה עמרם מפה הייתי כופל ומשלש עמו שלא ידור אלא בירושלים מקום משכן כבוד בית אלו', וכאשר עשה הרמב"ן, אע"ג דבצפת נמצאו קברי אנשי אלו' הידועים, מ"מ מי ימיר זה בקדושת ירושלים ומקום מקדש, ונסע הנ"ל ע"מ לילך בים דרך יפו לירושלים, והסיבו בעל הסיבות דרך עכו לצפת, ואחר בואו כתב אלי בעצה ושאל אם יעקור משם לירושלים, וכו', וכפי מכתבו נראה שקשה ישיבתה של ירושלים עליו וכו', ע"כ הנחתי הדבר על דעתו**".

דארט אין צפת איז דער גאון וקדוש געווארן אויף געגומען מיט א געוואלדיגע אהבה, מען האט אים אויף געגומען **אלס ראש כולל החסידים אשכנזים אין שטאט צפת און טבריה**, ער האט דאן גאר אסאך עוסק געווען אין צוזאמען שטעלן גרויסע געלטער פאר תושבי צפת, אלע גדולים אין ארץ ישראל האבן גאר שטארק מעריץ געווען דעם גאון און געריעדט בשבחו.

ער האט איבער געלאזט זיינע קינדער.

הגה"ק **רבי משה פירסט בעל מראה משה אב"ד בזאשרהעל** זי"ע,
חתנו, הגה"ק **רבי יצחק יעקב בלום מהיידושאמשון** זי"ע,
חתנו, הגה"ק **רבי אברהם דייטש** זי"ע,
חתנו, הגה"ק **רבי משה לייב הלר שו"ב בטבריה** זי"ע,
חתנו, הגה"ק **רבי מאיר זינגער** זי"ע.

ליידער האט דער צדיק נישט מאריך ימים געווען אין צפת, ער איז נסתלק געווארן זייענדיג **נאר 40 יאר אלט**.

ווערט געברענגט א מעשה נפלא, אז ממש בעפאר זיין פטירה, איז אים נתגלה געווארן א

מראה א חזיון פין הימל, און ער האט דאן געזען דעם אור הגנוז וואס איז צוגעגרייט פאר די צדיקים בעולם הבא, דער צדיק האט דאן געמאכט א ברכה מיטן שם המלכות "**ברוך אתה... המאיר לעבדיו מאור הגנוז מששת ימי בראשית**", גלייך נאכן ברכה, האט דער צדיק וקדוש מחזיר געווען נשמתו ליוצרה, אינעם שטוב איז געווען א פחד נורא מאוד.

דער הייליגער חתם סופר זי"ע האט מספיד געווען דעם גאון און גאר שטארק באווייזט אויפן אבידה פון אזא גאון וקדוש בזה"ל, "**ככל הדברים האלה וכל החזיון הזה אירע להצדיק הגאון מהו' עמרם חסידא זצ"ל מרא דארעא דישראל, אשר בצדקתו מילט אי נקי, ונשא נפשו בכפו ונסע עם כל ב"ב אל ארץ הקדושה, וכל מגמתו היה לשבת בירושלים עיר הקודש, ונתעכב ע"י סיבות בצפת תוב"ב, ואגרת שכתב זה אשתקד (נ"ל כי זה מכתב אחר מהמובא לעיל שהיה בשנת תקפ"ו – המעתיק) ואמנם תפילתו עשתה מחצה ואחר שלמד ולימד וריבץ תורה בצפת ד' שנים, נתבקש בישיבה של מעלה, וכתבו עליו רבני א"י שממש המית עצמו מתוך צער גלות השכינה, הוי ליום מהומה ומבוכה ההוא**".

נסתלק לגנזי מרומים **ט"ז מרחשון בשנת תק"צ**, לויט זיין בקשה האט מען דעם צדיק בערדיגט אינעם **ביה"ח הישן אין שטאט צפת**, די חידוש נפלא איז געווען, אז מען האט יארן בעפאר קיינעם נישט באערדיגט אין דעם ביה"ח, וויבאלד עס איז נישט געווען דארט קיין געהעריג פלאץ, אבער ביים הסתלקות האט מען געטראפן א שיינעם מקום ווי צו לייגען דעם צדיק, ער איז געקומען למקום מנוחה נעבן **דעם אלשיך הקודש** זי"ע נישט ווייט פונעם **אר"י הקדוש** זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו
ועל כל ישראל אמן.

מעשיות

ווערט דערציילט, אז בשנת תקנ"ח ווען דער קינד עמרם איז געווען 8 יאר אלט, איז דער קינד אהיים געקומען איין טאג פון חדר, און ער האט געווויינט מיט שרעקליכע בכיות, און ווען זיין טאטע האט געפרעגט דעם קינד פארוואס ער ווויינט אזוי, און אויב עפעס איז געשען היינט אין חדר.

האט דער קינד דערציילט, אז היינט האט זיין מלמד דערציילט פאר די קינדער אין חדר, אז דעם סוכות איז נסתלק געווארן פון די וועלט א גרויסער גאון וקדוש **דער הייליגער גאון מווילנא** זי"ע, און דער מלמד האט דערציילט דעם גרויסקייט פון דעם הייליגען גר"א, ער האט דערציילט פאר די קינדער וויפיל תורה דער גאון האט געלערנט, און מיט וואסערע הייליגע עבודה דער גאון האט געדינט דעם באשעפער און אויך זיין געוואלדיגע קדושה.

דאן האט דער מלמד געזאגט, אז מיטן פטירה פון דעם צדיק איז געווארן א גרויסע חלל אין די וועלט, און עס איז דא א חסרון פון נחת רוח פארן באשעפער מיט זיין פטירה, און דערפאר דארף זיך יעדע איד מקבל זיין צו משלים זיין דעם חסרון, און דורך דעם צוריק ברענגען דעם נחת רוח פארן רבוש"ע, און דערפאר ווייזט ער אזוי.

דער טאטע האט געפרעגט דעם קינד, וואס ער וויל טון צו משלים זיין דעם חסרון, האט דער קינד געזאגט, **אז ער וויל יעדן טאג אויף שטיין איין שעה פריער ווי ער שטייט אויף, און דעם שעה וויל ער מקדיש זיין צו משלים זיין דעם חלל פונעם פטירה פון דעם הייליגען גר"א זי"ע**.

דער קינד פלעגט אזוי אויך אויף שטיין גאר פרי, אבער פון יענעם טאג און ווייטער, איז דער קינד יעדן טאג אויף געשטאנען א שעה פריער, און עוסק געווען בתורה מיט א געוואלדיגע התמדה, די צדיקי הדור האבן מעיד געווען, **אז די טרערן וואס דער קינד האט געלאזט אויפן ווילנער גאון זי"ע, און אויך זיין אויפשטיין א שעה פריער יעדן טאג, האט גורם געווען זיין געוואלדיגע גדלות בתורה און קדושה.**

• • •

וועז הרה"ק בעל אך פרי תבואה מליסקא זי"ע איז געווען א קליין יונגעל, האט ער זוכה געווען צו זעהן הגה"ק רבי עמרם חסידא זי"ע שהיה מלפנים אב"ד מאד, און ביי יענעם באזוך האט אים דער

הייליגער ליסקער זי"ע נאך געזאגט א תוספות, און דער גאון האט זייער באוואונדערט דעם תוספות, און עס מחשיב געווען ווי גלייך ער וואלט עס געהערט צום ערשטן מאל, און ער האט איהם געפרעגט, "**זאג מיר נאר מיין קינד, וואו האסטו געזען דעם תוספות**".

יארן שפעטער האט זיך הרה"ק מליסקא זי"ע אויס געדרוקט, אז דער גאון האט זיכער שוין געקענט דעם תוספות, **נאר ער האט מיט דעם געוואלט ארויס ווייזען דעם גרויסן ליבשאפט צו דו תורה און אירע לערנער**.

• • •

ווערט דערציילט, אז ווען דער גאון וקדוש רבי עמרם חסידא זי"ע איז געווען א קינד פון 6 יאר אלט און געווען אין חדר ביי זיין מלמד, האט דער מלמד כדי אריין צו ברענגען אמונה און קדושה אין די קינדער, דערציילט סיפורים וועגן די **ל"ו צדיקים** וואס דער באשעפער שיקט אראפ אין יעדן דור.

די אלע מעשיות האבן אן געצינדן א פייער אין די הערצער פון די יונגע קינדערלער, און איינע נאכן אנדערן האבן אנגעהויבן בעטן, **אז דער באשעפער זאל זיי געבן א זכי' צו קענען זעהן איינע פון די ל"ו צדיקים**, אין דער זייט איז אבער געזעצן דער קינד עמרם און גאר נישט ארויס געזאגט נאר געזעצן שטיל.

וועלן זיין מלמד האט אים געפרעגט, אויב ער האט די זעלבע שעיפה ווי די אנדערע קינדער, צו זעהן איינע פון די ל"ו צדיקים, אדער ער האט א אנדערע בקשה צום באשעפער, האט דער קינד געזאגט פארן מלמד, **איך בעט דעם הייליגען באשעפער, אז איך זאל האבן די זכי' צו זיין איינע פון די ל"ו צדיקים און זוכה זיין צו דעם קדושה**, דער מלמד איז נתפעל געווארן פון זיין ענטפער און אים א קיש געגעבן אויפן שטערן.

• • •

שוין פון אלס יונג קינד האט זיך דער גאון וקדוש געפירט מיט א געוואלדיגע קדושה וטהרה, איין טאג האט די מאמע די צדקת געזעהן, ווי איר קינד עמרם וואס איז נאך דאן געווען גאר יונג, האט מזכיר געווען דעם שם שמים מיט פארמאכטע אויגן און מיט א אש קודש, וועלן די מאמע די צדקת האט געפרעגט דעם קינד פשט, האט דער קינד געזאגט מיט א פשטות און ציטער, **איך האב באמת מורא פונעם בורא כל עולמים, און דערפאר פארמאך איך מיינע אויגן פון גרויס ציטער**.

• • •

איין יאר פסח אויפדערנאכט ביים סדר, ווען מען האט געזאגט שפוך חמתך, און מען האט ווי דער מנהג איז ביי אידן אויף געמאכט די טיר פאר אליהו הנביא ז"ל,

האט דער יונגער צדיק עמרם געפרעגט פון די טאטע, היתכן וועלן מען מאכט אויף די טיר פאר אליהו הנביא ז"ל, איז מען אים מקבל מיט א שמחה און מען זאגט "**ברוך הבא**", אבער וועלן מען ענדיגט און מען פארמאכט די טיר, **באגלייט מען נישט ארויס אליהו הנביא**.

האט דער טאטע געזאגט פארן קינד, ווער זעהט אליהו הנביא ארויס גיין אז מען זאל אים קענען ארויס באגלייטן, האט דער קינד געזאגט מיט א תמימות און מיט א וואונדער, "**טאטע אזוי ווי מען זעהט אים אריין קומען, זעהט מען אים אויך ארויס גיין**", ווען דער טאטע האט געהערט די ווערטער פונעם קינד דער צדיק, איז ער ממש ארויס פון התפעלות פונעם קדושה פון זיין געהויבען קינד.

• • •

אלס קינד פלעגט די מאמע געבן יעדן טאג פאר אירע קינדער א קיכל וואס זיי זאלן קענען עסן אין חדר, איין טאג איז דער קינד עמרם ארויס גאר פרי, און די מאמע האט נאך געשיקט דעם קיכל מיטן ברודער אין חדר, אבער אויפן וועג האט א גוי א רשע צו געכאפט דעם קיכל פונעם ברודער.

און וויבאלד דער ברודער האט געמאכט א רעש, האבן אידן וואס זענען דארט געווען צוריק געגומען דעם קיכל פונעם גוי, אבער ווען דער צדיק עמרם האט באקומען דעם קיכל פונעם ברודער, האט ער דאס בשום אופן נישט געוואלט עסן, און ער האט געזאגט, "**עס שמעקט מיר עפעס נישט דאס קיכל**", ווייל דער צדיק האט מרגיש געווען אפילו זייענדיג א קינד, **אז די קיכל איז שוין געווען אין א האנט פון א טמא'נע גוי**.

• • •

אלס קינד זענען איינמאל זיינע עלטערן אוועק געפארן, און דער קינד עמרם איז געגאנגען

איינשטיין ביי א פעטער, ביינאכט איז געווען גאר קאלט אין שטוב, און דער פעטער האט דעם קינד צוגעדעקט כדי עס זאל אים נישט זיין קאלט, אבער גלייך האט דאס קינד אינמיטן שלאפן אראפ געווארפן דעם דעק פון זיך, דער פעטער האט אפאר מאל פראבירט אים צו צודעקן, אבער יעדעס מאל האט ער דעם דעק אראפ געווארפן.

צופרי וועז מען האט דאס דערציילט פארן קינד, האט ער געזאגט, אז ער געדענקט בכלל נישט אז ער זאל דאס האבן געטון אינמיטן די נאכט, אבער וועז די טאטע איז צוריק אהיים געקומען, און די פעטער האט דערציילט די מעשה פארן טאטן.

האט דער טאטע געזאגט פארן פעטער, **גיי זיך אונטער דעם דעק, ווייל עס איז זיכער דא אין דעם שעטנ"ז**, לפלא נאכן אונטער זיכן דעם מלבוש, האט זיך ארויס געשטעלט, אז עס איז טאקע געווען אין דעם שעטנ"ז, **און די גוף קדוש פון דעם קינד האט אים נישט געלאזט זיין צו געדעקט מיט א דבר אסור**.

• • •

איין טאג אלס קינד איז דער צדיק געגאנגען אויפן גאס, און א גוי א רשע איז צו געקומען און פסול געמאכט זיין **טלית קטן**, איז דער קינד געבליבן שטיין אויף איין פלאץ, און זיך נישט געוואלט אוועק רירן ביז מען ברענגט אים א אנדערן טלית קטן, ווייל ער האט נישט געוואלט גיין קיין ד' אמות אן דעם בגד של מצוה.

ער האט זיך דאן ארויס געכאפט פון מויל אויפן גוי, **אז ער זאל אריין גיין אין דער ערד**, לפלא איז דורך אפאר טאג אין דער גוי איז אריין געפאלן אין א גרוב און געהאט א מפלה, וועז מען איז דאס געקומען דערציילן פארן קינד עמרם, האט ער געזאגט, **דאס איז נישט קיין פלא, ווייל אויך קרח וואס האט חוזק געמאכט פין די מצוה פון ציצית איז אריין אין דער ערד**.

• • •

ווערט דערציילט א מעשה נורא, אז וועז דער גאון וקדוש רבי עמרם חסידא זי"ע האט געוואוינט אין שטאט מאדע, איז דער צדיק איין נאכט ארויס געגאנגען מיט איינע פון די חסידים מאכן קידוש לבנה, און דער צדיק האט זיך געשטעלט קעגן דעם שטוב פון איינע פון די חשובע גוים פון שטאט, און ווי באלד דער צדיק האט געמאכט קידוש לבנה מיט א געוואלדיגע התלהבות דקדושה און א אש קודש, איז דער משרת פון דעם גוי ארויס געקומען, און געסטראשעט דעם צדיק מיטן ערגסטן, אויב ער וועט נישט איין ריען און נישט שטערן דעם גוי פון שלאף.

האט דער חסיד דערציילט, אז בשעת מעשה האט ער געהערט ווי דער צדיק זאגט אזוי צו זיך בזה"ל, "**רבוש"ע קענסטו דען נישט אן גיין אן דעם איינעם גוי אויף די וועלט**", לפלא דעם קומענדיגע טאג האט מען געהערט אין שטאט, **אז דער משרת פון דעם גוי האט געכאפט א פגירה**, כן יאבדו אויביך ד'.

יארצייט ט"ז מרחשון

הגה"ק רבי שלמה זלמן ב"ר יעקב זי"ע, (בייטום)
בעל דעת שלמה, אב"ד מילדוי סעפשי

ער איז געבוירן אין שטאט **קירט קאמאראן אין הונגריה, בשנת תר"ה**.

צו זיין טאטן הגה"ק **רבי יעקב** זי"ע,
און צו זיין מאמע **הצדקת מרת גיטל** ע"ה.

ער איז געווען א גאון וגדול בתורה און א צדיק מפורסם און א מתמיד עצום בתורה ובחסידות, צדקתו לתהלה ולתפארת, ער האט געלערנט יומם ולילה מיט א געוואלדיגע התמדה, ער איז געווען באקאנט אלס א געוואלדיגע חכם און א בקי בתורה, ער האט מרביץ תורה געווען פאר הונדערטער תלמידים, ער האט געהאט איין מטרה אין לעבן, צו דינען דעם באשעפער מיטן לערנען תורה און אויך מיטן אויף שטעלן תלמידים הגונים ויראים תוכם כברם.

בשנת תרי"ח וועז דער גאון איז געווען 13 יאר ביי די בר מצוה, איז זיין טאטע ליידער נסתלק געווארן, דאן איז ער געגאנגען לערנען אין די ישיבה פון הגה"ק **רבי יהודה אסאד בעל דברי מהרי"א אב"ד סערדאהעלי** זי"ע, דארט האט ער געלערנט פאר זיבן יאר, זיין רבי דער הייליגער צדיק רבי יהודה אסאד זי"ע האט דעם תלמיד זייער מקרב געווען און מחבב געווען, ווייל דער תלמיד האט געלערנט ממש יומם ולילה און זיך נישט אוועק געירט פון די ד' אמות של הלכה.

בשנת תרכ"ה איז ער אריבער אין די ישיבה פון הגה"ק **רבי אברהם שמואל בנימין סופר בעל כתב סופר** זי"ע אין **פרשבורג**, אויך ביי דעם רבין האט ער זוכה געווען צו א געוואלדיגע חביבות און קרבות, ער איז דארט געוואקסן אין תורה אויף א גאר הויעכע דרגה און זיך משלים געווען אין רוב מקצועות התורה.

בשנת תרכ"ט האט ער חתונה געהאט מיט דעם טאכטער פון הגה"ק **רבי משה הערצפעלד אב"ד סילאש באלהאש בעל דברי משה השלם** זי"ע, חתן הגה"ק **רבי דניאל פרוסטיץ ראב"ד פרשבורג** זי"ע און פון די גרויסע תלמידים פון הגה"ק **רבי משה סופר בעל חתם סופר מפרשבורג** זי"ע.

נאך די חתונה איז דער גאון געזעצן על תורה ועבודה ביים שווער אין שטאט **סילאש באלאש**, ער איז שוין דאן געווען מפורסם אלס א גאון וגדול בתורה, גרויסע גדולים און גאונים בדורו האבן דאן שוין פארברענגט מיט דעם גאון אין תורה.

בשנת תרל"ה איז ער אריבער צום שטאט **נייטרא**, דארט האט ער אנגעהויבן מרביץ תורה זיין פאר תלמידים גאונים בתורה, ער האט זיך ממש אוועק געגעבן פאר די תלמידים און מיט א געוואלדיגע נאמנות זיך אפ געגעבן מיט זיינע תלמידים.

בשנת תרמ"ד האט מען דעם גאון אויף געמומען אלס רב אין שטאט **מילדוי סעפשי**, דארט איז דער גאון געבליבן ביז צו זיין פטירה פאר בערך דרייסיג יאר, דארט האט דער גאון ווייטער מרביץ תורה געווען פאר זיינע תלמידים, און ער האט זיין גאנץ לעבן עוסק געווען בתורה ועבודה מיט א געוואלדיגע התמדה און התלהבות, ער האט אין זיינע תלמידים אריין געלייגט גרויסע כוחות אז זיי זאלן וואקסן בתורה ויראת שמים.

רוב גדולים און גאונים בדורו האבן דעם גאון און גדול משבח געווען און מעריץ געווען.

הרה"ק רבי יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר זי"ע הי"ד האט געשריבן אויפן גאון בזה"ל, "**ראיתי הספר דעת שלמה אשר חיבר כבוד הגאון המפורסם צדיק תמים וכו' כקשת מו"ה שלמה זלמן בייטום ז"ל אשר הוא מלא בחריפות ובקיאות, ואני הכרתי אותו כי הייתי דר בקירוב מקום בעת הייתי רועה צאן קדשים בק"ק זשאדן יע"א והיה לי עמו הרבה פעמים שעשועין דאורייתא וראיתי עוצם חכמתו ובקיאתו שם לילות כימים להוציא דבר לאמיתו של תורה**".

הגה"ק רבי יהושע בוקסבוים בעל אור פני יהושע אב"ד גאלאנטא זי"ע, הי"ד שרייבט אויפן גאון בזה"ל, "**הגאון המפורסם צדיק תמים מו"ה שלמה זלמן בייטום זצללה"ה שהיה אבד"ק**

מאלדוי. ודכירנא עאשר הייתי שואב מים בישיבת הגה"ק ר' שמואל רויזענבערג בעל באר שמואל מאונסדארף זי"ע הביאו התלמידים חידושים מתוקים מהגה"ק ר' שלמה זלמן ז"ל ועתה עיינתי בחידושיו וראיתי כלו מחמדים פלפולים זכים וצחים".

דער זון הגה"ק רבי יעקב לייב זי"ע שרייבט אין דעם הקדמה פונעם ספר דעת שלמה בזה"ל, "**אין בדעתי לספר פה באריכות כל המאורעות שהיה לאבי זצ"ל כל ימי חייו, רוצה אני להזכיר רק בקצור שאבא זצ"ל היה אחד מן המתמידים הגדולים, יומם לא ישקוט וגם לילה לא נחו רעיוניו מעסק התורה, וערבו עליו ממש דברי תורה מדבש ונופת צופים, ומה מאוד שמח בחדושיו כמוצא שלל רב**".

ער האט איבער געלאזט זיינע הייליגע חידושים און זיין **ספר דעת שלמה על סוגיות הש"ס**.

ער האט איבער געלאזט זיינע קינדער.

הגה"ק **רבי יעקב לייב בייטום** זי"ע,
חתנו הגה"ק **רבי שמואל בערגער אב"ד מישקאלץ** זי"ע.

נסתלק לגנזי מרומים **ט"ז מרחשון בשנת תרע"ד**, ומנוחתו כבוד איז אין ביה"ח אין שטאט **מילדוי**.

זכותו הגדול יגן עלינו
ועל כל ישראל אמן.

יארצייט ט"ז מרחשון

הרה"ק רבי יצחק ב"ר אשר ישעי' זי"ע
(גליקמאן-רובין), אב"ד סאסנובצא

ער איז געבוירן אין שטאט **זאלקוב, בשנת תרל"ה.**

צו זיין טאטן הרה"ק **רבי אשר ישעי' רובין מזאלקוב** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי נפתלי צבי רובין מראדיחוב** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי יצחק רובין מבראד** זי"ע, (חתן הרה"ק **רבי שלום בעל השר שלום מבעלזא** זי"ע),
בן הרה"ק **רבי אלימלך רובין מסאקלוב** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי אשר ישעי' רובין בעל אור ישע מראפשיץ** זי"ע,
חתן הרה"ק **רבי נפתלי צבי בעל זרע קודש מראפשיץ** זי"ע.

און צו זיין מאמע **הרבנית הצדקת מרת מלכה פריידא** ע"ה,
בת הרה"ק **רבי חיים אליהו ליבערמאן מזאלקוב** זי"ע,
חתן הרה"ק **רבי חנוך העניך מאלעסק** זי"ע,
חתן הרה"ק **רבי שלום בעל השר שלום מבעלזא** זי"ע.

ער איז געווען א איש קדוש וטהור מאוד, ער איז געווען א בקי נפלא און א למדן נפלא בתורה, ער איז געווען מפורסם אלס א עילוי נפלא בתורה ובחסידות, מען פעגט אים רופן מיטן טיטל "העילוי מזאלקוב", ער האט זיך זיין גאנץ לעבן געפירט מיט א געוואלדיגע קדושה וטהרה, צדיקים בדורו האבן מעיד געווען איבער זיין קדושה, און צדיקים האבן געזאגט, **אז שוין יארן לאנג איז נישט אראפגעקומען אזא הייליגע נשמה אויף די וועלט**, זיין עבדת השם איז געווען א שם דבר, ער האט געדינט דעם באשעפער מיט א געוואלדיגע מסירת נפש, ער איז געווען באוויסט אלס א גרויסע פועל ישועות בקרב הארץ.

דעם נאמען "**גליקמאן**" האט ער באקומען צוליב דער גזירה פון ארויסטרייבן פרעמדע בירגער פון פוילן, און ער האט באקומען א תושב-שיין אויפן נאמען "**גליקמאן**", און אזוי האט ער געקענט דארט בלייבן, און פון דעמאלט אן איז דאס געבליבן דער משפחה נאמען.

זיין טאטע רבי אשר ישעי' זי"ע איז געווען א גרויסער ירא שמים, א תלמיד חכם און א תמימות'דיגע איד, דער טאטע איז געווען פון די גרעסטע בעלזער חסידים אין שטאט זאלקוב, ער איז געווען רב אין שטאט זאלקוב, און אויך שפעטער, וועו ער איז אריבער קיין קשאנוב, האט מען אים ווייטער גערופן "**דער זאלקאווער רבי**", דער טאטע האט צוגעגרייט צום דרוק דעם סידור "**לב שמח**" פון זיין זיידע הרה"ק **רבי חנוך העניך מאלעסק** זי"ע **בשנת תרכ"ב**, און דער טאטע איז נפטר געווארן **ט"ו אדר בשנת תרע"ו**.

רוב פון זיין תורה האט דער צדיק רבי איציק'ל מסאסנובצא זי"ע מקבל געווען פון זיין גרויסן זיידן הרה"ק **רבי חיים אליהו מזאלקוב** זי"ע, וואס איז נאך געווען דער מלמד פון הרה"ק **רבי יהושע מבעלזא** זי"ע, אלס יונג קינד, וועו מ'האט שוין דערקענט אז ער איז א געוואלדיגער עילוי, איז ער געפארן קיין אלעסק, צו זיין עלטער זיידע, הרה"ק **רבי חנוך העניך מאלעסק זי"ע**, און דורך דעם האט דער אייניקל זוכה געווען צו מקבל זיין גאר אסאך תורה און עבודת השם פונעם זיידן, דער זיידע האט געהאט א ספעציעלן חביבות פאר דעם אייניקל און גאר אסאך איבערגעגעבן פארן אייניקל.

עס איז באקאנט אז דער זיידע דער צדיק רבי חנוך העניך בעל לב שמח מאלעסק זי"ע האט זיך פיל פארנומען **מיט נסתרות און מיט תיקוני נשמות**, און ביינאכט איז געווען א גרויסער פחד אין זיין צימער, דאס אינגל איציק'ל האט דער זיידע געזומען שלאפן ביי זיך אין בעט, און וועו ער האט באמערקט אז ער שרעקט זיך, **האט ער ארויסגענומען א האק פון אונטער זיין קישן, וואס איז דארט געלעגן קעגן די פארבלאנדזשעטע נשמות**, (מ'זאגט אז דעם מנהג האט ער גענומען פון זיין שווער דער הייליגער שר שלום מבעלזא זי"ע).

ווערט דערציילט איבער די געוואלדיגע חביבות וואס דער זיידע דער הייליגער לב שמח זי"ע האט געהאט צום אייניקל, פאר זיין פטירה האט דער הייליגער אלעסקער זי"ע צוגערופן זיין

באליבטן אייניקל רבי איציק'ל, און געבעטן **ער זאל לערנען משניות פאר אים**, דער יונגער איציק'ל האט געברענגט צוויי משניות'לער, איינס פאר זיך און איינס פארן זיידן, אבער דער זיידע דער הייליגער לב שמח האט אים געוויזן, **אז ער דארף נישט קיין משניות, ווייל די משניות זענען ביי אים אריינגעקריצט אין הארץ**.

נאך דעם הייליגען אלעסקער'ס הסתלקות, ר"ח אלול בשנת תרמ"ד, איז ער געפארן קיין **סאסוב** צו זיין פעטער הרה"ק **רבי שלמה מסאסוב** זי"ע, און דארט האט דער צדיק געלערנט בחברותא מיטן גאון **רבי אברהם יעקב הלוי הורוויץ בעל צור יעקב מפראביזנא** זי"ע, און מיט אים האט ער געענדיגט גאנץ ש"ס, וועו ער איז געווען בערך צוועלף יאר אלט.

נאכדעם אויף די עצה פון זיין פעטער הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע, איז ער געפארן קיין **ברעזאן** צום גאון **דער הייליגער מהרש"ם** זי"ע, און וועו ער איז געווען בערך פערצן יאר אלט האט ער שוין באקומען סמיכה פונעם הייליגען מהרש"ם, און דער מהרש"ם האט אים אהיימגעשיקט מיט די ווערטער, "**דו ברויכסט מיך שוין נישט מער**".

פון דארט איז ער צוריקגעקומען קיין **זאלקוב** צו זיין פאטערס הויז, און ער האט ממשיך געווען צו לערנען מיט זיין זיידן, דער הייליגער צדיק **רבי חיים אליהו ליבערמאן** זי"ע, וועלכער איז געווען א ריזיגער מתמיד און א גרויסער תלמיד חכם, און דער צדיק רבי איציק'ל האט די לימודים מיטן זיידן יענע צייט געדענקט זיין גאנץ לעבן, און ער פלעגט כסדר דערמאנען מיט גרויס בענקשאפט יענע טעג וועו ער איז געזעסן און געלערנט ביי זיין זיידן, און ער האט כסדר גע'חזר'ט א ווארט וואס די זיידע האט אים דאן געזאגט, "**פארענטפערן בדוחק - יא, אבער פרעגן א קשיא בדוחק - ניין**".

טעג און נעכט האט דער צדיק רבי איציק'ל יענע צייט מקדיש געווען פאר תורה און עבודת השם, און מיט א גרויסן דורשט האט ער איינגעשלונגען בלאט נאך בלאט, הלכה נאך הלכה, ביז ער איז געשטיגן און דערהויבן געווארן צו גאר הויכע מדרגות אין תורה, שוין אין זיינע בחורישע יארן האט ער זוכה געווען צו באקומען היתר הוראה פון איינעם פון די גאוני הדור, **דער גאון רבי יצחק אהרן איטינגא אבד"ק לעמבערג** זי"ע.

זיינע געוואלדיגע גאוינישע כשרונות און זיין זעלטענע שארפקייט אין לערנען, צוזאמען מיט זיין געוואלדיגער בקיאות אין אלע מקצועות התורה, האבן זיך צונויפגעפלאכטן צו א הערליכער קרוין פון פראכט, און ער איז בארימט געווארן מיט גרויס לויב וועו מען האט אים באקרוינט מיטן זעלטענעם טיטל "**דער זאלקאווער עילוי**".

זומער בשנת תרנ"ג האט ער חתונה געהאט מיט **הרבנית הצדקת מרת חנה הענא שפרה** ע"ה, בת הרה"ק **רבי אלתר מאיר דוד הלוי ראטענבערג מוואלבראם** זי"ע,
נכד הרה"ק **רבי משה מלעלוב** זי"ע, בן הרה"ק **רבי דוד'ל מלעלוב** זי"ע,
נכד הרה"ק **היהודי הקדוש מפשיסחא** זי"ע,
בן אחר בן פון הרה"ק **בעל אוהב ישראל מאפטא** זי"ע,
און אן אייניקל פונעם **הייליגען שר שלום מבעלזא** זי"ע.

די רעבעצין די צדקת איז געווען באקאנט אלס א גומלת חסד, און דורך איר האט דער צדיק געקענט זיצן און לערנען יומם ולילה אן קיין שטער, אלול בשנת תרנ"ד אין וואלבראם איז אים געבוירן געווארן זיין זון דער צדיק רבי יהושע, און ער האט דעם קינד א נאמען געגעבן נאכן הייליגען בעלזער רב **רבי יהושע'לע** זי"ע, וואס איז נסתלק געווארן יענעם יאר, **כ"ג שבט בשנת תרנ"ד**.

ליידער איז די רעבעצין די צדקת מרת חנה הענא שפרה ע"ה נפטר געווארן **פון די מחלה טיפוס כ"ג טבת בשנת תרע"ח**.

בשנת תרע"ט האט ער חתונה געהאט בזיווג שני מיט **הרבנית הצדקת מרת צפורה** ע"ה,
בת הגה"צ **רבי משה חיים שפירא** זי"ע,
בן הגה"ק **רבי יעקב יצחק מבלענדוב** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי אלימלך שפירא מגראדזיסק** זי"ע,

די רעבעצין בזיווג שני איז געווען די אלמנה פון הרה"ק **רבי יוסף הלוי ראטענבערג** זי"ע, א ברודער פון זיין שווער בזיווג ראשון הרה"ק **מוואלבראם**

זי"ע, און די רעבעצין האט מיטגעבראכט איר זון יעקב משה, און דער צדיק רבי איציק'ל האט אים אויפגעצויגן מיט א געוואלדיגע איבערגעגעבענקייט אן קיין שום חילוק צווישן זיינע קינדער, די רעבעצין מרת צפורה איז שפעטער ליידער אומגעקומען אין פאלעניץ לעבן וואַרשע.

דער צדיק רבי איציק'ל איז אלע יארן געפארן קיין **בעלזא** צום צדיק וקדוש **רבי יהושע'לע מבעלזא** זי"ע, און נאכדעם צו זיין זון הרה"ק **רבי ישכר דוב** זי"ע, און נאכדעם צום אייניקל הרה"ק **רבי אהרן** זי"ע, ער איז אויך אסאך געפארן **צום הייליגען שינאווער רב** זי"ע און צום **הייליגען טשארטקאווער רבי'ן** זי"ע.

עס ווערט דערציילט, אז ווען דער צדיק רבי איציק'ל פלעגט קומען קיין בעלזא, האט אים דער צדיק רבי יהושע'לע מבעלזא זי"ע שטארק מקרב געווען און פארבראכט מיט אים אין לערנען, טראץ זיין יונגן עלטער.

און דער צדיק רבי איציק'ל האט געדענקט יעדעס ווארט וואס דער רבי האט געזאגט, און פלעגט איבערחזר'ן די תורות אות-ביי-אות אן קיין שום אנשטרענגונג.

עלטערע חסידים פלעגן שטיין און זיך צוהערן ווי דאס יונגע קינד חזר'ט איבער די תורה אן אויסלאזן קיין איין ווארט, ביים טיש איז זיין פלאץ געווען לעבן דעם רבין, און פארן זאגן תורה פלעגט דער רב רבי יהושע'לע זי"ע זיך אויסדרייען צו אים און פרעגן, "**איציק'ל לעבן, ביזט דא?**", און ערשט דערנאך אנגעהויבן זאגן תורה.

דער צדיק רבי איציק'ל זי"ע האט דערציילט, אז איין יאר האט אויסגעבראכן די מחלה כאלירע אין מזרח גאליציע, און די רעגירונג האט פארשפארט אלע באנען און וועגן קיין בעלזא.

אבער רבי איציק'ל האט נישט געוואלט אויפגעבן אויף פארן צום רבין אויף די ימים נוראים, און ער האט זיך אנגעגארטלט די לענדן, **געגומען די שיך אויף די פלייצעס, און איז געגאנגען צופוס מיט געשוואלענע און קראנקע פיס ביז ער איז אנגעקומען קיין בעלזא ערב יום כיפור מיט מסירת נפש ממש**.

ווען דער רב רבי יהושע'לע מבעלזא זי"ע האט אים דערזען, האט ער אויסגערופן מיט שמחה, "**אה, איציק'ל ביזט דא? זייער גוט!**", און דער צדיק רבי איציק'ל האט דערציילט, אז תיכף זענען זיינע שמערצן פון די פיס פארשוואונדן געווארן.

ער פלעגט דערציילן איבער יענעם יום כיפור פאר כל נדרי, ווען דער רבי האט "**אויפגעריסן דעם ארון קודש**" און געשריגן מיט בכיות נוראות מבטל צו זיין די גזירה, ביז די אויגן זענען אים שיעור ארויס פון די לעכער **און עס האט אויסגעזען ווי ער קומט ממש צו כלות הנפש**, ביז זיין זון דער צדיק רבי ישכר דוב זי"ע איז צוגעלאפן און געשריגען, "**טאטע! טאטע!**" און אים צוריקגעברענגט.

בשנת תרס"א, ווען ער איז געווען בערך זעקס און צוואנציג יאר אלט, האבן די וואלבראמער חסידים אין שטאט **סאסנאוויץ** אים פארגעלייגט צו קומען זיין א דיין און מורה הוראה אין שטאט, נעבן דעם עלטערן דיין הגה"ק רבי אברהם מאיר גיטלער זי"ע, די שטאט סאסנאוויץ איז דעמאלט געווען א נייע אינדוסטריעלע שטאט נעבן דער דייטשער גרענץ, מיט בערך דרייסיג טויזנט אידן פון הונדערט און פופציג טויזנט איינוואוינער.

שפעטער איז ער געווארן רב אין שטאט **סאסנובצא**, און ער האט דארט געעפנט א ישיבה און בית המדרש אין זיין הויז, און ער פלעגט פארלערנען מורא'דיגע טיפע שיעורים פאר שעות לאנג (**אמאל ביז 8 שעה רצופות**!) פאר בחורים און לומדים, און גרויסע גאונים און צדיקים בדורו האבן געשיקט זייערע קינדער לערנען ביי אים, און מען האט דערציילט, אז דער הייליגער אבני נזר מסאכטשוב זי"ע האט גאר שטארק באוואונדערט די גדלות און חריפות התורה פונעם צדיק רבי איציק'ל זי"ע.

דער צדיק רבי איציק'ל זי"ע איז געווען באליבט ביי יעדן איינעם, אפילו ביי די פרייע אידן פון שטאט, צוליב זיין געוואלדיגער ענייוות און מענטשליכקייט, ער האט געקענט כמעט גאנץ ש"ס אויסנווייניג און איז געווען א בקי נפלא אין

שולחן ערוך און הלכות, גרויסע גאונים האבן באוואונדערט זיין געוואלדיגע בקיאות אין רוב מקצועות התורה.

זיין שטוב איז געווען פול מיט רבנים און סוחרים פון גאנץ פוילן (ווארשע, לאדזש, לעמבערג, בריסק, א.א.וו.) וואס זענען געקומען צו דין תורה'ס און בוררות, ער איז אלעמאל געווען דער שואל ומשיב און געפסק'נט אן קיין שום פחד, נאר די ריינע אמת, ער פלעגט פסק'ענען קלאר און שנעל, ספעציעל דאנערשטאג ווען די פרויען זענען געקומען מיט שאלות אויף די געזנ.

חוץ זיין גאונות ובקיאות התורה, האט מען געזען אויף זיין פנים א געוואלדיגע הייליגקייט און פרישות, זיין זון רבי יהושע'לע האט דערציילט, **אז אפילו אינמיטן טיפן שלאף, אויב ער האט זיך געדארפט קראצן דעם גוף, האט ער דאס נישט געטון מיט די הענט, נאר דאס אייביג געטון מיט א חפץ אדער א בגד, כדי נישט אנצורירן דעם גוף מיט די בלויזע הענט**.

טראץ זיין גרויסער כבוד אין שטאט, איז ער געבליבן א בעלזער חסיד מיט אן אומבאשרייבליכער התבטלות, ער האט קיין איין יאר נישט פארפעלט צו פארן קיין בעלזא, און האט זיך דארט אין בעלזא אינגאנצן מבטל געווען פארן רבין אזוי ווי א פשוטער חסיד, **ער איז געשטאנען בעפאר זיין רבין מיט א אמתע אימה ופחד און יראת הכבוד**.

איינמאל, ווען ער איז אריינגעקומען אין בית המדרש, האט אים דער רבי באמערקט, און איז אים אנטקעגן געגאנגען מיט שמחה, און אנגעהויבן מיט אים שמועסן אין שווערע סוגיות.

אינמיטן האט רבי איציק'ל אנגעוויזן א מראה מקום אין ש"ס וואס ווייזט ווי ער זאגט, און דער רבי דער הייליגער בעלזא רב **איז תיכף געלאפן צום ספרים שאנק, אליין ארויפגעקראכן אויף דער לייטער, און אראפגענומען די גמרא**.

ווען רבי איציק'ל האט דאס געזען, איז ער געווארן בלאס ווי די וואנט, ווייל ער האט געהאלטן **אז ער איז דא נכשל געווען אין שימוש תלמיד חכם און אין כבוד רבו**, און פון דעמאלט אן האט ער זיך געמאכט ווי א שטומער, און דער רבי האט אים מער קיינמאל נישט געקענט אריינציען אין א שמועס אין לערנען, און ווען דער רבי האט אים אמאל געוואלט פרעגן, איז ער אנטלאפן ווי פון פייער, **דאס איז געווען זיין אמתע התבטלות צום הייליגען בעלזא רב זי"ע**.

דער צדיק רבי איציק'ל איז געווען באוויסט אלץ א איש קדוש מאוד וואס האט זיך געפירט מיט א געוואלדיגע קדושה, אבער דאס איז געקומען צוזאמען מיט זיין געוואלדיגע עניוות, ער האט זיך ארויסגעדרייט פון ווערן מכבוד און זיך כסדר פראבירט צו באהאלטן אז מען זאל נישט מאכן קיין גרויס וועזן פון אים.

אבער די עבודה פון דעם צדיק שבת קודש איז געווען גאר גאר געהויבען, און מען האט געזאגט אויף דעם צדיק, "**שבת קודש איז ער א רבי, און אינדערוואכן איז ער א רב**".

נאך אכט יאר זיין רב אין שטאט סאסנובצא איז ער ל"ע קראנק געווארן אויף די לונגען, און די דאקטוירים האבן אים פארבאטן צו פארלערנען פאר אנדערע, ער האט דעמאלט אפגעגעבן זיין גאנצע צייט צו לערנען מיט זיינע אייגענע קינדער טעג און נעכט, ער האט שעהן לאנג געלערנט מיט זיינע זין, און נישט איינמאל האבן זיי איבערגעהיפט א נאכט שלאף, **און זיינע קינדער האבן שוין ביי די בר מצוה געקענט גאנץ ש"ס.**

ווערט דערציילט, אז אמאל האט ער געלערנט מיט איינעם פון זיינע זין, וואס איז נאך געווען א קליין קינד, און פון גרויס אהבת התורה האט ער נישט באמערקט ווי שפעט עס איז, און אזוי געזעסן און געלערנט בערך פינף שעה אין דער נאכט, ביז די מאמע די רעבעצין איז אריינגעקומען און אים איבערגעהאקט און געזאגט, "**וואס ווילסטו פון אים האבן, מיינסט יעדער האט אזא קאפ ווי דיר?**", אבער מיט אזא סדר היום איז נישט קיין וואונדער, **וואס זיינע זין האבן שוין געקענט ש"ס ביי די בר מצוה**.

ער האט איבער געלאזט נאך זיך זיינע הייליגע קינדער.

בנו, הרה"ק **רבי יהושע** זי"ע, הי"ד, ממלא מקום אביו, חתן הרה"ק **רבי יהושע העשיל הורוויץ-שטערנפעלד פון חנטשין-אלקוש** זי"ע, הי"ד,
בתו, **הרבנית הצדקת מרת גאלדא בריינדל** ע"ה, הי"ד, אשת הרה"צ **רבי חנוך העניך רובין** זי"ע, בן הרה"ק **רבי אשר ישעי' מראפשיץ** זי"ע,
בתו **הרבנית הצדקת מרת פייגא יוכבד** ע"ה, הי"ד, אשת הרה"צ **רבי דוד יהושע האלבערשטאם אב"ד אלט סאסנובצא** זי"ע, נכד **הרה"ק רבי ישעי' מטשעחויב** זי"ע,
בתו, **הצדקת מרת רבקה** ע"ה, הי"ד, אשת הרה"ח **ר' שמחה יוסף מילינארסקי** ז"ל,
בנו, **הרה"ק רבי נפתלי צבי** זי"ע, שפעטער **דער סאסנאוויץ-קוידענאוועד רבי אין אמעריקע**, חתן הרה"צ **רבי נחמי' פרלוב מקוידנוב** זי"ע,
בנו, **הגאון רבי שלום** זי"ע, הי"ד,
בתו, **הצדקת מרת ביילא** ע"ה, הי"ד, אשת **הגאון רבי זכרי' שמחה טורנהיים** זי"ע,
בנו, **הגאון רבי אלתר מאיר דוד** זי"ע, הי"ד,
בתו, **הצדקת מרת שיינדל** ע"ה, הי"ד, אשת הגאון **רבי יחיאל מאיר יעקובאוויטש** זי"ע,
בנו, הגאון **רבי דוב בער** זי"ע, הי"ד,
בנו, **הילד יעקב משה** ע"ה, וואס איז נפטר געווארן אלס קינד **בשנת תרפ"א**.

בשנת תר"ץ איז דער צדיק ליידער קראנק געווארן מיט די מחלה פון טיפוס, און ווען די מצב איז געווארן קריטיש, און די דאקטוירים האבן מייאש געווען, האבן די טעכטער געוואלט ברענגען א דאקטאר וואס איז ליידער געווען א משומד.

ווען דער צדיק וקדוש רבי איציק'ל האט דאס געהערט, איז ער דערציטערט געווארן, און מיט די לעצטע כוחות געשריגן, "**אין אזוינע הויכע מינוטן ווילט עטץ איך זאל אנקוקן דעם רשע**", די טעכטער האבן זיך צעווויינט און געפרעגט, "**טאטע! טאטע! וואס זאלן מיר טון?**", האט ער ביטער געזיפצט און געענטפערט מיט א קרעכץ, "**אוי! הלוואי וואלט נאך צייט געווען צו שיקן א טעלעגראם קיין בעלזא**", דאס זענען געווען זיינע לעצטע ווערטער.

ווערט דערציילט, אז טויזנטער אידן זענען געקומען צו דער לוי', די אידישע געשעפטן זענען געווען פארמאכט און מ'האט אפגעשטעלט די ארבעט, ביי דער לוי' זענען געווען די אדמו"רים פון **פינטשוב, וואלבראם, חנטשין, ראדאמסק, דאמבראווע, בענדין און קאזשיגלאוו**.

אין ספר "ברכת שלמה" ווערט דערציילט וואס הרה"צ רבי אלימלך זינגער הי"ד האט דערציילט, אז עס זענען געקומען צענדליגער אדמו"רים און רבנים, **און אלע זענען געפארן מיט וועגענער צום בית החיים, חוץ דער הייליגער ראדאמסקער רבי, וואס האט באגלייט דעם נפטר צופוס דעם גאנצן וועג**, כאטש ער איז אן קיין ספק געווען דער שוואכסטער פון אלע רבנים, און ער האט געקענט באצאלן פאר אלע וועגענער צוזאמען.

מ'דערציילט אויך, אז דער הייליגער ראדאמסקער רבי זי"ע איז יענע נאכט נישט געגאנגען שלאפן, כאטש ער האט זיך נישט גוט געפילט און איז געווען זייער קראנק, און ער האט געזאגט: "**אז דער צדיק ליגט אויף דער ערד, ווי קען איך שלאפן אין בעט**".

די ראשי קהילה האבן צוגעזאגט ווייטער צו געבן פאר די אלמנה די געהאלט וואס מ'האט געגעבן פארן צדיק רבי איציק'ל בחייו, און דערצו פינף טויזנט זלאטעס פאר יעדן זון און צען טויזנט פאר יעדער טאכטער, וואס דאס אליינס איז געווען א גרויסער חידוש אין יענע יארן אין גאנץ פוילן און גאליציע, אבער דאס ווייזט וואסערע קשר די אידן אין שטאט האבן געהאט צו דעם צדיק וקדוש.

נסתלק לגנזי מרומים **ט"ז מרחשון בשנת תר"ץ**, זייענדיג בערך פינף און פופציג יאר אלט, ומנוחתו כבוד איז אין ביה"ח אין שטאט **סאסנובצא**, פאר די מלחמה איז דארט געווען א גרויסע אוהל אויף ציון, אבער עס איז ליידער חרוב געווארן ביי די צווייטע וועלט מלחמה.

נאך די מלחמה האט דער זון רבי נפתלי צבי זי"ע איבער געבויעט די ציון, אבער א אוהל האט ער שוין נישט געוואלט בויען, ווייל ער האט נישט געוואלט געבן צו פיל געלט פאר די רשעים די פאלאקן.

זכותו הגדול יגן עלינו
ועל כל ישראל אמן.

אין דער משפחה ווערט דערציילט ווען די באבע הרבנית הצדקת מרת רויזעלע ע"ה, די רעבעצין פונעם זיידן רבי חיים אליהו ליבערמאן זי"ע די טאכטער פונעם הייליגען לב שמח מאלעסק זי"ע, אז זי האט געפירט א קליידער געשעפט, כדי איר חשוב'ער מאן זאל קענען זיצן על התורה ועבודת השם אן קיין דאגות הפרנסה.

ווען דער הייליגער רוזשינער זי"ע איז אמאל געווען אין לעמבערג, איז זי אריין צו אים מיט א קוויטל, און געבעטן ער זאל איר בענטשן מיט הצלחה אינעם געשעפט.

האט זיך דער הייליגער רוזשינער געוואנדען צו די חסידים און געזאגט, "**זעט, די פרוי אליין איז ראוי צו נעמען קוויטלעך פון חסידים, און זי בעט ביי מיר א ברכה אז זי זאל מצליח זיין מיט פארקויפן קליידער פאר גוי'אישע פויערן**", און ער האט מפליא געווען איר מסירת נפש צו העלפן איר גרויסע מאן עוסק זיין בתורה יומם ולילה.

• • •

ווערט דערציילט, אז ווען זיין פאטער רבי אשר ישעי' זי"ע איז נפטר געווארן, האט אים דער צדיק הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע מספיד געווען און געזאגט די ווערטער, "**ברוך מבנים אשר**", דאס הייסט, **פון רבי אשר'ס קינדער זעט מען ווערט דער רבי אשר איז געווען**.

אזוי ווערט אויך דערציילט, אז אמאל נאך זיין פטירה איז זיין רעבעצין אריין צום הייליגען בעלזא רב, און דער רבי האט זיך אביסל אונטערגעהויבן פון זיין שטול, און געזאגט, "**אז ער וויל איר מכבד זיין מיט כבוד התורה צוליב אירע חשוב'ע קינדער**".

• • •

ווערט דערציילט, אז נאך זייענדיג גאר יונג איז ער שוין געווען מפורסם מיט זיין גדלות ובקיעות התורה, און ווער ער איז נאך געווען א יונגערמאנטשיק, האט הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע זיך אויסגעדרוקט אויפן צדיק רבי איציק'ל בזה"ל, "**אזעלכע איציק'לער ווערן געבוירן איינמאל אין צוויי הונדערט יאר**", נאך א נוסח איז דא, "**אזא הויכע נשמה ווי זיינע קומט אראפ אויף דער וועלט נאר איינמאל אין הונדערט יאר**".

• • •

דער טשעבינער רב זי"ע האט אמאל געריידט ווענן די גאונים וואס האבן אמאל באשיינט אייראפע, האט איינער געזאגט אויף א באקאנטן מענטש, אז זיינע כשרונות ווייזן **אז ער איז געווען א עילוי**, האט דער טשעבינער רב געזאגט, "**היינט רופט מען יעדן גרויסן לערנער א עילוי, אין מיינע צייטן האב איך געקענט נאר איין עילוי, און זיין נאמען איז געווען "דער זאלקאווער עילוי**".

• • •

עס ווערט דערציילט, ווי אזוי דער צדיק רבי איציק'ל זי"ע איז געווארן רב אין שטאט **סאסנאוויץ**, אין שטאט סאסנאוויץ האט געוואוינט א גביר, **ר' לייבעלע בינדער ז"ל**, וואס איז אריינגעפאלן אין צרות מיט דער רוסישער רעגירונג, ווייל ער האט געבויט א הויז פון פיר שטאק אויף אן ארט וואו מ'האט נאר ערלויבט צוויי.

מ'האט אים געשטעלט צו געריכט, און ער האט צוגעזאגט דעם וואלבראמער רבי הרה"ק **רבי אלתר מאיר דוד הלוי ראטענבערג זי"ע**, אז אויב ער וועט אים געבן א ברכה און ער וועט געווינען, **וועט ער אים געבן טויזנט רובל**, און דער צדיק מוואלבראם האט אים געגעבן א ברכה, און ער האט טאקע געוואונען, קעגן אלע אויסזיכטן.

דער גביר ר' לייבעלע האט געבעטן דעם וואלבראמער רבי'ן, אז ער זאל צו אים שיקן זיין איידעם **רבי איציק'ל** אויף א שבת, און דעמאלט וועט ער אים איבערגעבן דאס געלט, אין אמת'ן האט ער געוואלט, אז די שטאט זאל אים קענען לערנען פון נאנט, **און זען צי ער פאסט פאר דער רבנות פון סאסנאוויץ**.

דער איידעם רבי איציק'ל איז טאקע געקומען אויף א שבת, און פרייטאג צו נאכטס געפראווען א טיש, מיט דברי תורה, אמרות, און זמירות אויפן נוסח פון זיינע הייליגע עלטערן, און דער גביר ר' לייבעלע האט אים אפגעהאלטן עטליכע וואכן, און זיין טיש איז געווארן א שם דבר, און אלע, חסידים און לומדים, בעלי בתים און פשוט'ע אידן, האבן געוואלט אז ער זאל ווערן דער רב, באלד איז אווענק א משלחת קיין וואלבראם מיט א כתב רבנות, אונטערגעשריבן פון רוב שטאט, און ער איז אנגעקומען אין סאסנאוויץ מיט גרויס שמחה.

• • •

עס ווערט דערציילט, אז דער בענדינער רב, הגאון **רבי ישכר בער גרויבארט** זי"ע, האט זיך צום צדיק רבי איציק'ל באצויגן ווי צו א פריינט, כאטש ער האט אנפאנג געהאט טענות אויף דער רבנות פון סאסנאוויץ, ווייל איידער סאסנאוויץ איז געווארן א באזונדערע שטאט, האט עס געהערט צו אים.

אבער צום סוף האט ער אים באשטעטיגט שריפטליך אז ער טרעט אפ פון זיין רעכט אויף דער רבנות אין סאסנאוויץ, און דער בענדינער רב אליין פלעגט קומען צו אים כסדר און אויך אנדערע חשוב'ע מענטשן פון שטאט סאסנאוויץ, און אלע האבן אים געגעבן גרויס כבוד ווי א גאון וגדול און א בקי אין תורה און פוסקים, אפילו זייענדיג נאך דאן גאר יונג.

• • •

דער זון רבי נפתלי צבי זי"ע האט דערציילט, איבער די געוואלדיגע קשר וואס זיין טאטע רבי איציק'ל האט געהאט **צו די הייליגען בעלזא רבי'ס**, שבת קודש **כ"ב חשון בשנת תרפ"ז** זענען מיר געזעסן ביי די סעודה שלישית (דער טאטע פלעגט גאר שטארק מאריך זיין ביי סעודה שלישית), און מיט אמאל האט געקלונגען דער טעלעפאן אין שטוב.

דער טאטע רבי איציק'ל זי"ע האט גלייך מרגיש געווען וואס עס טוט זיך ביי זיין רבי'ן רבי ישכר דוב זי"ע אין בעלזא, און ער האט אויסגעשריגן, "**אוי וויי, ווער ווייסט וואס הערט זיך אין בעלזא!**", ווייל דעם גאנצן שבת האט ער שוין געדאווענט פארן רבי'ן, ווייל ער האט געוואוסט אז ער איז אין סכנה, און ער האט געמאכט א מי שברך דורכן גבאי ר' אלתר מרדכי הכהן, עס איז אונז געווען א חידוש וואס ער מאכט א מי שברך ביי מנחה, און דער לאנגער טעלעפאן קלונג האט נישט געמאלדן קיין גוטע בשורה.

מען האט שנעל געדאווענט מעריב, נישט ווי דער מנהג איז געווען ביים טאטן, און ער האט געמאכט הבדלה מיט א ביטערן געוויין, און דער עולם האט נישט געוואוסט פארוואס, מ'איז גלייך מוצש"ק געפארן מיטן שנעל-באן קיין בעלזא, אזוי שנעל איז מען געפארן, אז אלע זענען נאך געווען אין די שבת'דיגע בגדים, ווען די באן איז אנגעקומען קיין קראקא, און רבי איציק'ל האט געזען דעם גרויסן עולם, טויזנטער אידן וואס פארן קיין בעלזא מיט פארטרויערטע פנימער, האט ער פארשטאנען וואס עס איז געשען, **און איז אוועקגעפאלן אין חלשות פון גרויס צער**.

• • •

דער זון רבי נפתלי צבי זי"ע האט דערציילט, אז צוריקגייענדיג פון דער לוי' פון זיין גרויסן רבין מבעלזא, איז ער געגאנגען צוזאמען מיט זיין קרוב הרה"ק **רבי פייוויש מיאווראוו** זי"ע, און ער האט אים געהערט זיפצן און שרייען פון טיפן הארץ, "**אוי! וואס וועט זיין!**", האט דער טאטע רבי איציק'ל, מיט טרערן אין די אויגן, אים געזאגט, "**מ'דארף זיך מחזק זיין, געלויבט דער באשעפער אז מיר האבן א רבי**".

און דער טאטע רבי איציק'ל ער האט אים דערציילט, לאמיך דיר דערציילן וואס מיינע אויגן האבן געזען, מיט יארן צוריק, ווען דער היינטיגער רבי הרה"ק רבי אהרן איז נאך געווען א קליין קינד, בין איך געשטאנען צווישן די אייניקלעך פון מיין פעטער דעם הייליגען בעלזער רב, און איינער פון די אייניקלעך, רבי נחום אהרן פון מאגעראוו, האט זיך געשפילט מיט אנדערע קינדער, און עס איז געקומען צו א קריגעריי.

האט נחום אהרן זיך באנוצט מיט זיין יחוס, און איז אנטלאפן צום מזרח וואנט, וואו ער האט געוואוסט אז מ'וועט אים נישט נאכיאגן, דאס האט נישט געפאלן דעם קליינעם אהרן, און ער האט אים מוסר געזאגט און געזאגט, "**נחום אהרן לעבן, איך בעט דיר, זאלסט נישט אויסניצן דעם זיידנ'ס כח, נאר צו עבודת השם, צו לערנען און צו דאווענען, און נישט אויף אנדערע זאכן**", און רבי איציק'ל האט פארענדיגט, "**אז אלס קליין קינד האט ער שוין געהאט אזא השגה, האב איך דיר דאך געזאגט אז מיר האבן א רבי**".

• • •

דער אייניקל הרה"צ ר' יוסף ברוך גליקמאן-רובין זצ"ל האט דערציילט, בשם זיין פאטער דער הייליגער צדיק רבי יהושע'לע הי"ד, אז אין בעלזא איז געווען דער מנהג, **אז דעם ערשטן קוויטל גיט אריין אן אייניקל פון ראפשיץ**, און די גרויסע חסידים ובתוכם הרה"ק רבי פייוויש פון יאווראוו,

האבן אלע געוויזן **אויף רבי איציק'ל, אז ער זאל אריינגעבן דעם ערשטן קוויטל צום נייעם רבי'ן הרה"ק רבי אהרן זי"ע**, ווייל ער איז אן אייניקל פון ראפשיץ און פון די גרעסטע חסידים.

אבער דער זיידע רבי איציק'ל מיט זיין ענוה האט זיך צוריק געצויגן, דערווייל איז געקומען זיין שוואגער הרה"צ רבי מנשה פון דובעצק, און געזאגט, אז ער האט שוין א חזקה פונעם פאטער'ס צייטן צו געבן דעם ערשטן קוויטל, און ער איז צוגעגאנגען דער ערשטער, און נאך אים האט רבי איציק'ל אריינגעגעבן, און דער דריטער איז געווען רבי פייוויש פון יאוראוו, **אלע דריי אייניקלעך פון ראפשיץ און בעלזא**, אבער באמת האבן אלע געהאלטן, אז ער וואלט געברויכט זיין דער ערשטער צו געבן א קוויטל.

• • •

עס ווערט דערציילט, אז אויך תלמידים פונעם הייליגן **אבני נזר פון סאכאטשוב** זענען געקומען לערנען ביים צדיק רבי איציק'ל מסאסנובצא זי"ע, און מ'דערציילט אז ווען דער הייליגער אבני נזר זי"ע האט געהערט זיינע חידושים, און זיינע השגות אויף זיין ספר "אגלי טל" אויף די ל"ט מלאכות פון שבת, האט ער געזאגט פאר זיינע תלמידים, "**ווען איך וואלט געהאט כח, וואלט איך אליין צו אים געפארן**".

ווערט דערציילט, אז כאטש דאס איז געווען מער ווי א רמז אז דער אבני נזר וויל אים זען, און ווען מען האט דאס דערציילט פארן צדיק רבי איציק'ל האט רבי איציק'ל נישט געוואלט פארן, ווייל ער האט מורא געהאט אז פון זיין התפעלות פונעם גאון דער הייליגער אבני נזר וועט ער זיך מקשר זיין אין אים, און דאס וועט שאטן זיין דביקות צום בעלזער רבי'ן, און ער פלעגט זאגן מיט א תמימות, "**א אמת'ער חסיד איז ווי א געטריער מאן, און רבינו גרשום מאור הגולה האט דאך מחרים געווען נישט צו נעמען א צווייטע ווייב**".

• • •

זיין זון רבי נפתלי צבי האט דערציילט, איך געדענק, שבת נאך שבועות בשנת תרפ"ב, אין האלישיץ, וואו דער בעלזער רב, הרה"ק רבי ישכר דוב זי"ע, איז געזעסן בערך א יאר צייט אויפן וועג צוריק פון אונגארן קיין בעלזא, איז דער טאטע געווען אויף יענעם שבת.

דערציילט רבי נפתלי צבי, מיר זענען געשטאנען אין דער רייע מיטן טאטן, און ער האט אליין געשריבן דעם קוויטל, נישט דורכן אפיציעלן קוויטל שרייבער, איך האב געזען ווי ער האט זיך געקוועטשט, **געשריבן און אויסגעמעקט, ביז ער האט געטראפן דעם נוסח וואס האט זיך אים געדאכט ריכטיג**, ווער עס האט דאס נישט געזען, **האט נישט געזען וואס הייסט א חסיד וואס איז צוגעבונדן צו זיין רבי'ן**.

• • •

דערציילט דער זון רבי נפתלי צבי, אז אינמיטן לייענען דעם קוויטל האט דער הייליגער בעלזא רב געפרעגט פונעם טאטן רבי איציק'ל, **פארוואס ער שרייבט נישט אראפ זיינע חידושי תורה, כדי ס'זאל בלייבן א זכרון פאר זיינע קינדער**, דער טאטע האט גארנישט געענטפערט, און זיין פנים האט זיך פארשעמט.

דער בעלזא רב זי"ע האט זיך דאן געוועגדט צו מיר (איך בין דעמאלט געווען א בחור פון בערך פופצן יאר), און געזאגט פאר מיר, **די קינדער דארפן שרייבן די חידושי תורה פונעם טאטן**, און דער הייליגער בעלזא רב האט דערציילט, **ווי ער האט געהאט עגמת נפש ווען זיין זון, דער בחור מאטעלע** (שפעטער הרה"ק רבי מרדכי פון בילגורייא), **האט אנגעהויבן שרייבן זיינע תורות, און יעצט איז ער צופרידן**.

ווען איך האב שפעטער געבעטן דעם טאטן ער זאל מיר זאגן די מקורות פון זיינע חידושים, האט ער מיר געענטפערט און געזאגט, "**אהא! יעצט ווייס איך פארוואס דו דרינגסט, דו ווילסט זיין א קינד פון א מחבר פון א גרויסן ספר**".

און דער אייניקל הרה"צ ר' יוסף ברוך גליקמאן-רובין זצ"ל האט דערציילט, אז נאך דעם רבי'נס באפעל האט ער טאקע א גאנצן ווינטער אנגעשריבן א גאנץ העפט מיט חידושים, אבער פאר פסח, ביי ביעור חמץ, **האט ער אלע בלעטער אריינגעווארפן אין פייער, און אזוי האט ער מקיים געווען דעם רבי'נס ווארט, און פונדעסטוועגן געבליבן באהאלטן.**

אביסל פון זיינע דברי תורה זענען געבליבן אינעם ספר "**מוצל מאש**" פון זיין תלמיד הרה"צ **רבי**

מנחם בנימין בן ציון ראטענבערג-האלבערשטאם זי"ע, און עטליכע אין די ספר "**זכרון אלימלך**" פון זיין קרוב און פריינט הרה"צ **רבי יצחק אלימלך זינגער** הי"ד, וואס האט געוואוינט אין **סאסנאוויץ**, און אסאך נעכט געזעסן מיטן צדיק אין זיין שטוב און געלערנט מיט א געוואלדיגע התמדה.

• • •

עס ווערט דערציילט, אז די עבודה שבת קודש ביים צדיק רבי איציק'ל מסאסנובצא זי"ע איז געווען גאר גאר געהויבען, ער האט געפירט גאר געהויבענע טישן פיל מיט דברי תורה און חסידות, און אלעס איז געווען מיט א געוואלדיגע ברען און מיט א אמתע קדושת שבת, שבת זענען אסאך געזעסן ביי זיין טיש, אויך אזעלכע וואס זענען נישט געווען פון די חסידים.

מ'האט געזאגט אויפן צדיק רבי איציק'ל זי"ע, "**שבת קודש איז ער א רבי, און וואכנטאג איז ער א רב**", נאך דער שבעה האט די משפחה צוזאמגעקליבן מעשיות פון אים, ווען מ'האט ממש געזען רוח הקודש, און דורך זיינע ברכות האבן אסאך געזען ישועות, און דער הייליגער ראדאמסקער רבי, ווען ער איז געקומען צו אים, **פלעגט אים דערמאנען זיין נאמען מיט זיין מאמע'ס נאמען**.

• • •

עס ווערט דערציילט א מעשה פלא, פאר פסח האבן די סאסנאוויצער אידן געזארגט, אז זיי זאלן האבן **כשר'ע וואסער פאר פסח**, עס איז געווען א גוי מיטן נאמען **בוזשיק**, וואס האט געשעפט וואסער פונעם טייך פאר א גרויסן וואסער באסיין אין שטאט, און פון דארט איז דאס וואסער געגאנגען דורך רערן אין אלע אידישע הייזער.

איין יאר האט א גוי א גרויסע רשע באמערקט, ווי שטארק די אידן היטן זיך מיטן וואסער, און א קינד האט אים ערקלערט אז ס'טאר נישט זיין קיין שום חמץ אינעם וואסער, אימיטן די טיפער נאכט איז דער גוי דער רשע ארויפגעקראכן אויפן דאך פונעם באסיין, **און אריינגעווארפן א ברויט אינעם וואסער**, און ער האט געלאכט און געזאגט, "**אט האט איר, זשידעס, וואסער מיט חמץ למהדרין, דעם לעצטן טאג פון יום טוב וועל איך עס פארשפרייטן, און מיר וועלן זען אייערע דערשראקענע פנימער**".

פלוצים האט דער צדיק רבי איציק'ל זי"ע געשיקט רופן דעם גבאי, און אים געזאגט, "**גיי, קוק איבער דעם וואסער באסיין**", האט דער גבאי געזאגט פארן רבין, "**דער באסיין איז פול, בוזשיק האט אים אנגעפילט ביז אויבן**", אבער דער צדיק רבי איציק'ל האט ווידער געזאגט, "**גיי, קוק איבער דעם באסיין**".

דער גבאי איז געגאנגען, און ווען ער האט אויפגעמאכט דעם דעקל **האט ער געזען דעם ברויט שווימען**, ער האט אפילו נישט געפרעגט ווי אזוי דער רב האט געוואוסט, **ווייל אז דער סאסנאוויצער רב האט רוח הקודש איז געווען א באקאנטע זאך**, האט דער צדיק רבי איציק'ל געזאגט פארן גבאי'ן, "**גיי ארום צו אלע אידישע הייזער, און זאג אלעמען זיי זאלן עפענען די קראנען, ביז ס'וועט אויסגיין דאס וואסער אינעם באסיין**", און מ'האט ווידער גערופן בוזשיק אנצופילן דעם באסיין, און אין זכות פונעם צדיק וקדוש רבי איציק'ל **זענען זיי ניצול געווארן פון חמץ אין פסח**.

• • •

דער זון רבי נפתלי צבי האט דערציילט, אז זייער'ס א קרוב **ר' יעקב מאיר קראקאווסקי**, א חסיד א קרוב און אן אייניקל פונעם לעלובער צדיק ר' דוד'ל, וואס איז אמאל געווען דער גבאי פונעם וואלבראמער רבי'ן, איז אריבער וואוינען קיין סאסנאוויץ, און ער און זיין זון ר' שמע'לי זענען געווען ווי בני בית ביים טאטן רבי איציק'ל זי"ע.

ערב פסח, פונקט פארן סדר, ווען שמע'לי איז געווען א בחור פון פופצן אדער זעכצן יאר, איז דער טאטע רבי איציק'ל געלאפן אין מקוה, און דער בחור שמע'לי האט אים באגלייט, די מקוה אין סאסנאוויץ איז געווען פון א ריכטיגן קוואל, מ'האט געדארפט אראפגיין 25 טרעפ, ס'איז געווען פינסטער, און מ'האט געדארפט האלטן א ברענענדיגע ליכט, **שמע'לי האט געהאלטן די ליכט און אויך די קליידער, און דער טאטע, דעמאלט בערך 24 יאר אלט, האט זיך געטובלט מיט זיין וואונדערליכע זריזות**.

אויפן וועג אהיים האט זיך דער טאטע געוואנדען צו אים און געזאגט, "**הער שמע'לי, איך זע דיך אז דו וועסט זיך פארוואלגערן קיין דייטשלאנד, אויב וועסטו געדענקען וער און וואס**

דו ביזט, וועסטו ארויפגיין אויף דער לייטער פון הצלחה און ווערן ריין, אבער היט זיך, דו זאלסט נישט פארגעסן וואס איך האב יעצט געטון".

דער בחור זייענדיג נאך גאר יונג האט בכלל נישט פארשטאנען וואס דער רב רבי איציק'ל האט אים געזאגט, אבער ער האט נישט געהאט די העזה צו איבערפרעגן, אהיימקומענדיג האט ער געפרעגט די מאמע די רעבעצין, "**רעבעצין, איך פארשטיי נישט וואס דער רבי האט געזעדט**", האט זי אים געזאגט, "**שווייג מיין קינד, און היט דאס אפ**".

יארן זענען אריבער, דער שמע'לי האט חתונה געהאט, ס'איז אים געבוירן געווארן א זון, נאכדעם האבן זיי זיך גע'גט, און עס איז געקומען די צייט צו גיין אין מיליטער, און ער האט געמוזט אנטלויפן, ער איז אנגעקומען קיין קשאנוב אין גאליציע, דארט חתונה געהאט צום צווייטן מאל, **און אנגעהויבן האנדלען און אריבערפירן סחורה פון דייטשלאנד קיין עסטרייך, און פאמעלעך האט ער גאר שיין מצליח געווען און רייך געווארן, און מיט אמאל האט ער זיך דערמאנט אין די רבי'ס ווערטער, ווייל קאטאוויץ איז געווען א דייטשע שטאט**.

יארן שפעטער בשנת תרע"ה איז ר' שמע'לי געקומען צו אונז אין שטוב אויף דער ניעמיעצקא גאס, לעבן דער באן סטאנציע, און ער איז געווען אנגעטון ווי א גאנצער "**דייטש**", **אבער מיט א גרויסער בארד**, און די מאמע האט אויסגעשריגן, "**אוי, וועמען זע איך! דאס איז דאך אונזער שמע'לי**!", ווייל זי האט געמיינט אז ער האט אביסל נאכגעלאזט מיט זיין אידישקייט.

אבער ער האט געענטפערט, "**יא, ברוך השם, איך בין געבליבן דער זעלבער שמע'לי ווי איך בין אמאל געווען, די הבטחה פון אונזער רבי'ן איז מקוים געווארן אין מיר, איך בין נאר אביסל אנדערש אנגעטון, ווייל אין קאטאוויץ קען מען נישט גיין אין פולישע אידישע קליידער, איך בין געבליבן א חסידישער איד, און בעזרת השם האדעווע איך מיין זון צו תורה ווי דער שטייגער פון חסידים, און ברוך השם נישט נאכגעגעבן אויף א קוצו של יוד**", זיין זון איז שפעטער געווען ר' אברהם יששכר קראקאווסקי, דער מחבר פון "**ברכת שלמה**".

• • •

עס ווערט דערציילט, אז זיין שווער **דער הייליגער וואלבראמער רבי** זי"ע, וואס איז אליין געווען מפורסם אלס א גדול בתורה און א הייליגער איד, **איז פארן איידעם רבי איציק'ל געשטאנען מיט גרויס כבוד**, און אין זיינע לעצטע יארן האט ער אים נאך דערלאנגט **א קוויטל**, אבער דער צדיק רבי איציק'ל איז, פון גרויס ענוה, אנטלאפן און נישט געוואלט נעמען, האט אים דער שווער געזאגט, "**הער מיין זון, מיין גאנץ לעבן בין איך געפארן צו אלע צדיקי הדור, קיין בעלזא, צאנז, ניישטאט, טריסק, טשארטקוב, שינאווא, שידלאווצע און נאך, יעצט וויל איך דיך אננעמען פאר מיין רבי'ן**".

• • •

עס ווערט דערציילט, אז אויף אלע גרויסע אסיפות אין פוילן האט מען פרעזענליך געפרופן דעם צדיק רבי איציק'ל מסאסנובצא זי"ע, **ווייל זיין מיינונג איז געהאלטן געווארן פאר א אמת'ע דעת תורה**, איינמאל האט ער זיך געטראפן מיטן צדיק **דער הייליגער ישמח ישראל מאלכסנדר** זי"ע, נישט וויט פונעם דארף כעלבאווקא.

וועו מ'האט אים פארגעשטעלט פארן הייליגען ישמח ישראל, האט ער אים געזאגט, "**אז איר זענט דער גרויסער חכם פון סאסנאוויץ, דאס וויים איך שוין לאנג, אבער זאגט מיר ביטע, פון וואנעט שטאמט איר?**", וועו ער האט אים דערציילט אז ער איז אויפגעוואקסן ביי זיין זיידן דער צדיק **דער הייליגער לב שמח מאלעסק** זי"ע, האט דער הייליגער ישמח ישראל זי"ע געזאגט, "**אהא, יעצט פארשטיי איך אלעס**", און פון דעמאלט אן, וועו ער האט געזאגט א דבר תורה פון אים, פלעגט ער זאגן, "**אזוי האט געזאגט דער חכם פון סאסנאוויץ**".

• • •

עס ווערט דערציילט, אז איינמאל איז דער צדיק רבי איציק'ל מסאסנובצא זי"ע געפארן צוזאמען מיט הרה"ק רבי שלמה חנוך מראדאמסק הי"ד קיין בעלזא, צום רבי'ן הרה"ק רבי ישכר דוב זי"ע, צוריקפארנדיג אין באן, האט דער צדיק מראדאמסק געבעטן פונעם צדיק רבי איציק'ל, **אז ער זאל אים ערקלערן די תורות וואס זיי האבן געהערט**, וועו רבי איציק'ל האט געענדיגט חזר'ן, האט דער ראדאמסקער געזאגט, "**די תורה האב איך אויך געהערט, אבער איר ערקלערט עס אזוי**

גוט, אז איך האב אפילו נישט געׂחלומׂט עס צו פארשטיין".

• • •

גדולים און צדיקים בדורו האבן דעם צדיק רבי איציק'ל מסאסנובצא זי"ע גאר שטארק מכבד און מעריץ געווען, הרה"ק **רבי מאיר שלום מקאלושין-פאריסאוו** זי"ע האט אים אזוי ליב געהאט, אז וועו זיי האבן זיך געטראפן, **האט ער אים געקושט אויפן שטערן**, הרה"ק **רבי מנחם מענדל לאנדא מטשעכענוב** זי"ע, וואס איז אסאך מאל געווען ביי אים אין שטוב, האט אמאל געזאגט צו זיין שוואגער רבי יוסף ראטענבערג, "**אפילו אז דו וועסט לערנען מיט א גאר שטרקע התמדה, און לעבן טויזנט יאר, וועסטו נישט דערגרייכן די מדריגה פונעם סאסנאוויצער רב**".

הרה"צ **רבי אלתר לוי מפאצאנוב** זי"ע, וואס איז געווען רב אין דאמבראווא, וואס איז געווען בערך צוואנציג יאר עלטער פון רבי איציק'ל, **איז פאר אים געשטאנען ווי א תלמיד פאר זיין רבי'ן**, אמאל האבן זיי גערעדט וועגן א הכשר פון א מקוה, און צום סוף איז ער אזוי נתפעל געווארן, **אז ער איז ארויס פון זיין שטוב גייענדיג צוריק צו וועגס מיטן פנים צו רבי איציק'ל**.

עס ווערט דערציילט, אז הרה"ק **רבי יצחק טוביה פרידא ממאדזשעיאוב** זי"ע, וואס איז געווען איינע פון די זקני רבנים בדורו, און איז נאך געווען ביים הייליגען קאצקער רבי'ן, האט אמאל, זעענדיג רבי איציק'ל, געמאכט צוויי ברכות, "**שהחיינו**" און "**שחלק מחכמתו ליראיו**", און אפילו געוואלט אויפשטיין דערביי.

נאר רבי איציק'ל האט אים אפגעהאלטן, און ער האט אויך געשריבן צום צדיק **דעם הייליגער אמרי אמת מגור** זי"ע, **אז מ'זאל נישט אנשטעלן קיין רב אדער מורה צדק אחוץ רבי איציק'ל, "ווייל צדקתו קודמת לחכמתו**".

• • •

דער זון רבי נפתלי צבי האט דערציילט, אז א חסיד **ר' לוי יונגסטער** איז געשטאנען אין שפיץ פון א גרופע פון 17 פאמיליעס, וואס האבן אריינגעלייגט מיליאנען דייטשע מארק אין א געשעפט, **אינמיטן יו"ט פסח איז די מצב געווארן גאר שמאל און עס האט אויסגעזען ווי מען גייט ח"ו פארלירן דאס גאנצע געלט**, און זיי זענען געקומען שרייען צום צדיק רבי איציק'ל ער זאל זיי העלפן, ווייל זיי שטייען צו פארלירן זייער גאנץ פארמעגן.

דער טאטע האט צוגעמאכט די אויגן, און נאך עטליכע רגעים געזאגט, "**רבותי, טייערע פריינט, איר ווייסט דאך אז היינט איז א הייליגער יום טוב פאר אייך, פאר אונז און פארן רבונו של עולם, א בריוו שיקן דורך א גוי ערלויב איך אייך, אבער שיקן א איד אום פסח, אויף קיין שום אופן נישט**", און נאך א תנאי האב איך צו אייך האט דער צדיק געזאגט, "**איר זאלט זיך פארלאזן אויפן אייבערשטן, אז אלעס וועט אויסגיין צום בעסטן**", אזוי איז טאקע געווען, **די זאך האט זיך געענדיגט צום גוטן אין די לעצטע צוויי טעג פסח**.

יארצייט י"ז מרחשון

הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר יעקב קאפיל זי"ע (האגער), בעל אהבת שלום, מקאסוב

ער איז געבוירן אין שטאט **קאלימייא**, **בשנת תקכ"ח**.

צו זיין טאטן הרה"ק **רבי יעקב קאפיל חסיד** זי"ע, פון די גרויסע תלמידים **און דער בעל תפלה ביים בעש"ט הקדוש** זי"ע.

און צו זיין מאמע **הרבנית הצדקת מרת חיה** ע"ה, בת הגה"ק **רבי זלמן מקאלימייא** זי"ע, מגזע הגה"ק **בעל הטורי זהב מלבוב** זי"ע, מגזע הגה"ק **רבי יואל סירקיש בעל הב"ח מקראקא** זי"ע, מגזע הגה"ק **רבינו עובדיה מברטנורא** זי"ע.

עס ווערט דערציילט, אז ווען די רעגירונג האט באפוילן, אז יעדער מוז נעמען **א פאמיליע נאמען**, איז א באאמטער געקומען אין שטוב פונעם הייליגען אהבת שלום זי"ע, און געפרעגט וועלכן נאמען ער וויל, ער איז געווען אזוי פארטיפט אין זיינע הייליגע מחשבות, און האט איבער גע'חזר'ט דעם פסוק "**גר אנכי בארץ**", און דער גוי האט פארשריבן "**האגער**".

ער איז געווען מפורסם אלס א גאון וגדול בתורת הנגלה והנסתר, ער איז געווען א למדן נפלא, ער איז געווען א איש קדוש וטהור מאוד, בעל רוח הקודש אמתי און א בעל מופת עצום און א גרויסע פועל ישועות, ער איז געווען דער עמוד החסד בדורו, ער איז געווען בארימט מיט זיין מידת החסד, ער פלעגט אליין ארומגיין קלויבן געלט פאר נצרכים.

זיין עבודת התפלה איז געווען מיט א התלהבות עצומה ונוראה בקול גדול אדיר וחזק און מיט א מורא'דיגע קדושה, ובפרט שבתות און ימים טובים, אלע צדיקים בדורו האבן דעם צדיק וקדוש מעריץ געווען און זענען געקומען זיך מסתופף זיין בצל קדשו, ער האט זיין גאנץ לעבן ספעציעל געבראכט פארן הייליגען שבת קודש.

דער הייליגער בני ישששכר מדינוב זי"ע פלעגט נאך זאגן בשם דעם הייליגען אהבת שלום מקאסוב זי"ע, **אז דער וואס גייט נאך געלט פאר א אנדערן איד'ס ווענגן, ווערט ניצול פון חיבוט הקבר**.

די מאמע איז אוועק ווען ער איז געווען בערך זיבן יאר אלט, דאן איז ער נתגדל געווארן ביי זיין הייליגע טאטע **רבי יעקב קאפיל חסיד** זי"ע, און פון זיין גרויסן טאטן האט ער גאר אסאך קונה געווען סיי אין תורה און אויך אין דעם דרך החסידות וואס די טאטע האט מקבל געווען פון זיין רבין דער בעש"ט הקדוש זי"ע.

ער איז געווען א תלמיד פון גאר אסאך צדיקים בדורו, קודם איז ער געפארן לערנען תורה ביים צדיק הרה"ק **רבי זאב וואלף מטשארני אוסטרהא** זי"ע, און ער האט געהאט א געוואלדיגע קשר מיט זיין רבין, זיין רבי האט אים גאר שטארק מעריץ געווען און מפליא געווען זיין גדלות בתורה ויראת שמים.

בשנת תקנ"ח ווען זיין רבי ר' זאב וואלף איז ארויף קיין ארץ ישראל, האט ער מסמך געווען זיין תלמיד רבי מנחם מענדל אלס זיין ממלא מקום, זיין רבי האט אויף אים מעיד געווען בזה"ל, "**שכחו להיות פועל ישועות, כמוני ממש**".

דערנאך האט ער פאר אפאר יאר געלערנט תורה מיט א געוואלדיגע התמדה ביי הרה"ק **רבי משולם פייבוש העללער בעל יושר דברי אמת מזבאריז** זי"ע.

דאן האט ער געלערנט פאר 12 יאר ביים צדיק וקדוש הרה"ק **רבי צבי הירש בעל צמח ד' לצבי מנדבורנא** זי"ע, ער האט ביי דעם רבין געהאט א ספעציעלע חביבות און התקרבות און גאר אסאך תורה ועבודה קונה געווען פון דעם רבין, בשנת תקס"ב בעפאר די פטירה פון זיין רבין, האט אים זיין רבי דער הייליגער צמח ד' לצבי מנדבורנא **מסמך געווען אלס ממלא מקום**.

אויך האט זיין רבי אים געהייסן איבער נעכטיגן נעבן זיין שטוב, און די רבי איז יעדע נאכט ביי חצות געקומען צו זיין תלמיד און אים איבער געגעבן כל דבר נחוץ, דער תלמיד האט גאנץ אנפאנג געהאט א פחד פון דעם באזיך פונעם רבין, **וויבאלד מיטן רבין פלעגן מיט קומען נשמות מעולם העליון**, אבער אביסל שפעטער האט אים

זיין רבי אויך דאס אויס געלערנט, און הרגל נעשה טבע און דער צדיק מקאסוב האט אויך עוסק געווען אין תיקון נשמות מיטן רבין.

ער האט שפעטער פאר אפאר יאר געלערנט ביים צדיק וקדוש הרה"ק **רבי משה יהודה לייב מסאסוב** זי"ע, וואס האט געהאט א געוואלדיגע אהבה צו דעם תלמיד און אים גאר שטארק משבח געווען מיט זיין געוואלדיגע גדלות בתורה און זיין גרויסע קדושה, און שפעטער זיך משדך געווען מיטן צדיק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע.

ער האט חתונה געהאט ווען ער איז נאך געווען גאר יונג מיט **הרבנית הצדקת מרת שיינה רחל** ע"ה, בת **דודו** הרה"ק **רבי שמואל שמחה זימל קוך מקאסוב** זי"ע.

נאך די חתונה האט ער אויך עוסק געווען אין מסחר כדי צו האבן פרנסה, וויבאלד דער צדיק האט זיך נישט געוואלט משתמש זיין בכתרו של תורה, און ווען דער צדיק האט שוין געהאט גענוג צום לעבן, איז דער צדיק וקדוש צוריק צו די תורה, ער איז דאן געזעצן ממש יומם ולילה בקדושה ובטהרה און עוסק געווען בתורה מיט א געוואלדיגע התמדה, און דאן איז ער שוין געווען מפורסם אלס א גדול בתורה און אויך מיט זיין גרויסע קדושה.

נישט לאנג נאכדעם האט מען דעם צדיק אויף ענומען אלס רב אין שטאט **קאסוב**, דאן איז זיין נאמען מפורסם געווארן אין גאנץ אוקרינה און אויך אין אלע מדינות ארום, טויזענטער אידן יראים ושלמים זענען געקומען זיך מסתופף זיין בצלו פון דעם צדיק וקדוש, אויך גדולים און צדיקים בדורו זענען געקומען מיט האלטן זיין הייליגע עבודה וואס איז צו געגאנגען מיט א ברען און אש קודש מיט א מוראדיגע התלהבות דקדושה.

ווערט דערציילט, אז נישט לאנג נאכן ווערן רב אין שטאט קאסוב, האט דער צדיק גאר אסאך געליטן רדיפות פון די מתנגדים אין שטאט, עס איז אפילו געווען ליידער אידן וואס האבן געוואלט פאר מסר'ן דעם צדיק פאר די ממשלה, האט איינמאל דער תלמיד הרה"ק **רבי משולם נתן מברדיטשוב** זי"ע געפרעגט זיין רבין, אויב ער האט נישט קיין מורא פון זיינע מתנגדים וואס רודף'ן אים.

האט דער צדיק געזאגט, **ווי לאנג איך האב נאך געהאט איין גאנצע ביין אין מיר וואס איך האב נאכנישט צובראכן פאר עבודת השם, דאן וואלט איך מורא געהאט פון זיי, אבער וויבאלד איך האב יעדן ביין אין מיין גוף צובראכן פאר כבוד שמים און עבודת השם, דארף איך שוין מער נישט מורא האבן פון קיין בשר ודם.**

גרויסע צדיקים בדורו האבן דעם צדיק מעריץ געווען און געקומען זיך מסתופף זיין בצלו ובתוכם.

הרה"ק **רבי צבי אלימלך שפירא בעל בני יששכר מדינוב** זי"ע,
הרה"ק **רבי אליעזר הוראוויץ מדזיקוב** זי"ע,
הרה"ק **רבי נפתלי ווייסבלוים מליזענסק** זי"ע,
הרה"ק **רבי שרגא פייביש מבאראדשין** זי"ע,
הרה"ק **רבי מנחם מענדל שטערן בעל דרך אמונה מסיגוט** זי"ע,
הרה"ק **רבי שמואל בעל רמתים צופים משינאווא** זי"ע,
הרה"ק **רבי משולם נתן דומ"ץ בארדיטשוב** זי"ע,
הרה"ק **רבי אליעזר זאב מבוטשאטש** זי"ע.

זיין שוואגער הרה"ק רבי אורי השרף מסטרעליסק זי"ע האט מעיד געווען אויף דעם צדיק וקדוש, **אז ער איז בבחינת מלכות און ער איז בוקע רקיעים מיט זיינע הייליגע תפילות וואס זענען צו געגאנגען מיט א מוראדיגע קדושה און התלהבות.**

דער הייליגער חוזה מלובלין זי"ע האט מעיד געווען, **אז דער צדיק איז דער מלך ישראל**, הרה"ק רבי צבי הירש בעל עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע האט מעיד געווען, אז דער צדיק מקאסוב זי"ע ה**אט דער כוח צו מיחד זיין אלע יחודים נפלאים ונוראים**, הרה"ק רבי שמחה בונם מפשיסחא זי"ע האט זיך אמאל אויס געדריקט, **מיינע פיס ברענען צו גיין צו דעם צדיק וקדוש מקאסוב זי"ע.**

זיינע הייליגע דברי תורה זענען געדריקט געווארן אינעם **ספר אהבת שלום**.

ער האט איבער געלאזט זיינע הייליגע קינדער.

הרה"ק **רבי חיים בעל תורת חיים מקאסוב** זי"ע, ממלא מקום אביו, חתן הרה"ק **רבי יהודה מאיר משפיטיווקא** זי"ע, בן הרה"ק **רבי פנחס מקאריץ** זי"ע,

הרה"ק **רבי דוד בעל צמח דוד מזאבלטוב** זי"ע, חתן הרה"ק **רבי משה יהודה לייב מסאסוב** זי"ע, בתו **הרבנית הצדקת מרת שרה לאה** ע"ה, אשת הרה"ק **רבי ישראל אברהם מאוסטראה** זי"ע, ובזיווג שני אשת הרה"ק **רבי גרשון אשכנזי בעל עבודת הגרשוני מקאלימייא** זי"ע.

נסתלק לגנזי מרומים **י"ז מרחשון בשנת תקפ"ו**, ומנוחתו כבוד איז אין שטאט **קאסוב**, הרה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע האט מעיד געווען, **אז אויפן ציון פון דעם צדיק שפירט ער קדושת ארץ ישראל**.

זכותו הגדול יגן עלינו
ועל כל ישראל אמן.

מעשיות

אמאל איז דער צדיק וקדוש רבי מנחם מענדל מקאסוב זי"ע, צוזאמען מיט זיין שוואגער דער ייליגער שרף מסטרעליסק זי"ע געפארן צו הרה"ק רבי ארון לייב מפרמישלאן זי"ע.

ווען די צוויי צדיקים זענען ארויס, האט דער ייליגער צדיק מפרמישלאן געפרעגט פון זיין זון הרה"ק רבי מאיר השני מפרמישלאן זי"ע, וואס איז נאך דאן געווען יונג, **ווער פון די צוויי צדיקים זעהן אויס אין דיינע אויגן גרעסער**, דער זון רבי מאיר האט געוויזן אויפן ייליגען סטרעליסקער צדיק, אז ער זעט אויס אין זיינע אויגן גרעסער.

האט דער טאטע רבי ארון לייב זי"ע געזאגט פארן זון, ביידע צדיקים זענען גאר גרויס, אבער דער הויכע צדיק וואס דאס איז געווען הויער אין מסטרעליסק וואס איז געווען הויער אין געשטאלט, **אים וועלן די מלאכים ארויף טראגן קיין ארץ ישראל נאך זיין פטירה**, אבער דער קליינער צדיק וואס ווי באקאנט איז דער ייליגער צדיק מקאסוב געווען נידעריג, **אויף זיין קבר וועט אייביג זיין קדושת ארץ ישראל**.

יארן שפעטער ווען דער ייליגער דברי יחזקאל משינאווא זי"ע האט זיך משתטח געווען אויף ציון קדשו פונעם ייליגען קאסובער צדיק, האט ער דארט פארברענגט פאר א גאר לאנגע צייט, ווען מען האט געפרעגט פונעם ייליגען שינאווא רב זי"ע, פארוואס ער איז אזוי לאנג ביים ציון.

האט דער צדיק געזאגט, **אז ער קען זיך נישט אפרייסן פון דעם ציון, וויבאלד ער שפירט אויף דעם ציון קדושת ארץ ישראל**, דאן האט מען דערציילט פארן שינאווא רב די מעשה פון רבי ארון לייב מפרמישלאן, האט דער ייליגער שינאווא רב זייער הנאה געהאט **אז ער האט צו געטראפן ריכטיג**.

• • •

אמאל זענען געקומען מענטשן פון שטאט צום צדיק רבי מנחם מענדל מקאסוב זי"ע, און אנגערעדט אויפן שוחט פון שטאט, אז ער איז נישט קיין ערליכער און מען זאל אים מעביר זיין, ווען די מענטשן זענען ארויס, איז אריין געקומען איינער וואס האט גוט געקענט דעם שוחט, און געזאגט פארן צדיק, **דער שוחט איז באמת יא א ערליכער איד, נאר די אלע זאכן וואס מען רעדט אויף אים קומט נאר פין קנאה און שנאה.**

דער צדיק וקדוש האט אנגענומען די ווערטער פון דעם צווייטען איד וואס איז אריין געקומען, און ער האט צו געזאגט אז ער וועט פראבירן צו ממליץ טוב זיין אויפן שוחט, כדי ער זאל נישט פארלירן זיין ארבעט, ווען מען האט שפעטער געפרעגט דעם צדיק פארוואס ער האט מער נוטה געווען צו די ווערטער פון דעם **יחיד** וואס האט געזאגט אז דער שוחט איז יא ערליך, מער ווי איידער צום קול **הרבים** וואס זאגן אז דער שוחט איז נישט ערליך.

האט דער צדיק געענטפערט מיט חכמה, ביי די עקידת יצחק געפינען מיר, אז דער ייליגער באשעפער האט געזאגט פאר אברהם אבינו, אז ער זאל שחט'ן זיין זון יצחק, דערנאך איז געקומען א מלאך און אים געזאגט אז ער זאל נישט שחט'ן יצחק, **איז פארוואס האט אברהם אבינו צו געהערט די ריידט פון די מלאך וואס איז זיכער ווייניגער פונעם גרויסן באשעפער**.

נאר דאס קומט צו ווייזן פאר די דורות שפעטער, **אז צו שחט'ן א איד דארף מען דאס הערן נאר פונעם גרויסן באשעפער אליין, אבער ווען עס קומט צו ראטעווען א איד, דארף מען זיך צו הערן אפילו צום קלענסטן מלאך אויך**, און כאטש כביכול דער באשעפער האט דיר געהייסן שחט'ן , איז אבער הצלת נפשות אסאך גרעסער, אז אפילו נאר

דאס מינדעסטע זאך דארף מען מליץ יושר זיין אויף א אנדערן איד.

• • •

דער הייליגער אהבת שלום זי"ע האט געזאגט, ווען איך האלט אינמיטן לערנען תורה מיט א געוואלדיגער טיפקייט וואס גרייכט ברומו של עולם, און אינמיטן לערנען קומט אריין א מענטש, אפילו א גאר פשוטער מענטש וואס האט א שטיקל עגמת-נפש און ער וויל רעדן מיט מיר א האלבע שעה זיך צו אויס רעדן זיין וויי־טאג, **דאן שטעל איך אוועק מיין תורה און מיין גאנצע גדלות נאר כדי צו טון א טובה פאר א איד.**

• • •

דער הייליגער אהבת שלום מקאסוב זי"ע האט געזאגט, אז דער ס"מ איז צו אים געקומען און געזאגט, איך בין מסכים צו אלעמען וואס די טוסט, אבער די איינע זאך וואס די האסט איינגעפירט, אז אידן זאלן זיך צוזאמען קומען יעדן שבת אין ביהמ"ד און זיך מחזק זיין בדברי תורה, דאס וועל איך נישט צולאזן, און איך וועל איבער דרייען אלע וועלטן דאס צו מבטל זיין.

אבער דער הייליגער אהבת שלום האט זיך נישט געלאזט און וויטער זיך געפירט מיט זיין הייליגע מנהג **פון צוזאמען נעמען אידישע קינדער שבת אין ביהמ"ד און צוזאמען זיך מחזק געווען בדברי תורה.**

• • •

דער הייליגער עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע פלעגט ווי באקאנט דאוונען זייער לאנגע שמונה עשרה'ס, יעדן ערב שבת קודש ביי מנחה פלעגט ער קענען שטיין, און דאוונען די שמנה עשרה צוויי דריי שעה און אפילו מער, אויך פלעגט זיין דער מנהג ביים הייליגען עטרת צבי, אז ער פלעגט האבן פאר זיך זיין **זייגער'ל**, און ער פלעגט טאפן דאס זייגער'ל און קוקן דערויף אינמיטן דאוונענן, פארשטענדליך האט ער געהאט דערביי גרויסע כוונות.

דער הייליגער אהבת שלום האט געהאט א איידעם הגה"ק רבי גרשון אב"ד קאלאמייא זי"ע, און אין זיין יוגנט איז ער געווען רב אין ראזלא, איינמאל איז דער הייליגער עטרת צבי זי"ע געווען אין שטאט ראזלא, און עס האט זיך געמאכט, אז דער זייגער'ל פונעם עטרת צבי זי"ע האט זיך צובראכן, האט דער גבאי עס געגעבן פאר א זייגער מאכער, ער זאל עס זען צו פארריכטן.

עס איז געקומען ערב שבת קודש, און דער זייגער מאכער איז נישט אנגעקומען צו פארריכטן דעם זייגער פון דעם עטרת צבי, אבער דער פאכמאן האט גוט געוואוסט, אז דער זייגער'ל פאר דעם עטרת צבי, מיינט נישט פשוט צו קענען זען וויפיל אזייגער עס איז, נאר עס באדייט אסאך העכער'ס פון דעם און ספעציעל ביי די שמנה עשרה'ס פון ערב שבת קודש, וואס דעמאלטס פאראַרבעט דער עטרת צבי גאר געהויבענע מעשים, און מען מוז זהען צו האבן דא א זייגער.

דער זייגער מאכער האט געהאט ביי זיך א זייגער, וואס דער רב פון שטאט ר' גרשון האט אים געגעבן צו פאריכטן, און ער האט עס שוין געהאט פאראכטן, האט ער אויף דערווייל געבעטן רשות פונעם רב, צו קענען געבן דעם זייגער'ל, פאר דעם עטרת צבי, ביז ווילאנג זיין זייגער'ל ווערט גרייט.

יענעם וואך ערב שבת קודש ביי מנחה, האבן די אנוועזנדע באמערקט, ווי דער עטרת צבי קוקט אויפ'ן זייגער'ל מער ווי געווענליך, און מיט א גאר גרויסע חביבות, און אזוי ווי ער ענדיגט דאוונענן, שיקט דער הייליגער עטרת צבי רופן דעם זייגער מאכער, און פרעגט אים, פאר וועמען באלאנגט דער זייגער,

דער פאכמאן האט זיך אנטשולדיגט און געזאגט, איך בין נישט אנגעקומען צו פאררעכטן דעם רבינ'ס זייגער, און איך האב געוואוסט אז דער רבי מוז האבן א זייגער, האב איך מיט רשות געגעבן פאר'ן רבי'ן דעם זייגער פונעם רב ר' גרשון.

דער הייליגער עטרת צבי האט געשיקט רופן ר' גרשון און ער פרעגט אים, פון וואו האט איר די זייגער, האט דער רב געענטפערט, **איך האב עס בירושה פון מיין שוועד דער הייליגער אהבת שלום פון קאסוב.**

זאגט אים דער הייליגער עטרת צבי, יעצט איז מיר שוין אלעס פארשטענדליך, איך האב געקוקט אויפ'ן זייגער'ל, און איך האב געזען **אז עס איז פיל מיט הייליגע כוונות און יחידים**, און עס איז נישט

מיין זייגער, יעצט אז איר זאגט מיר אז עס איז די זייגער פון אייער שווער, **איז שוין אלעס פארשטענדליך**.

• • •

ענדליך צו דעם ווערט דערציילט, בשעת'ן מסיבת אירוסין וואס דער עטרת צבי האט געשלאסן מיט ר' דוד זאבילטאוועד זי"ע דער זון פון דעם אהבת שלום, דער שידוך איז געשלאסן געווארן אין שטאט זידיטשוב, האט זיך געמאכט אז דער מחותן ר' דוד'ל זאבילטאוועד האט ארויס גענומען זיין טאבאק פושקע, צו שמעקן טאבאק, האט דער מחותן דער עטרת צבי געבעטן א שמעק טאבאק.

אבער אזוי ווי דער הייליגער עטרת צבי זי"ע האט א שמעק געגעבן פון די טאביק פושקע, פרעגט ער פונעם מחותן, פון וואנעט קומט דער טאבאק פושקע, **עס האט עפעס א ניצוץ פון דער משכן וואס בצלאל האט געמאכט**, ענטפערט אים רבי דוד'ל, **דאס האב איך בירושה פון מיין טאטן דער הייליגער אהבת שלום** זי"ע.

און רבי דוד'ל האט צו געלייגט, איך האב געהערט, **אז ווען דער טאטע האט געלאזט מאכן דעם טאבאק פושקע, האט ער געגעבן פאר דעם פאכמאן א שטיק זילבער, און ער האט אים באפוילן צו מאכן פון די שטיק זילבער א טאבאק פושקע, און ער זאל גארנישט צו לייגן קיין זילבער, און ער זאל גארנישט אראפ נעמען, אזוי אויך האט ער אים באפוילן פונקטליך וויפיל, ער זאל האקן מיט זיין האמער בשעת'ן מאכן די כלי, און א גאנצע צייט איז מיין טאטע געשטאנען דערביי און נישט אראפ געגומען קיין אויג.**

יעצט שטימט שוין אלעס האט דער הייליגער עטרת צבי אויס געפירט, אז בשעת ער האט געלאזט מאכן דעם טאבאק פושקעלע האט ער מייחד געווען די יחודים וואס בצלאל האט זיך באניצט ביים אויפבויען דעם משכן, **דערפאר האב איך מרגיש געווען גאר גרויסע זאכן בשעת איך האב געשמעקט די טאביק.**

• • •

ווערט דערציילט, אז איינמאל ווען דער תלמיד מובהק הרה"ק רבי מנחם מענדל בעל אהבת שלום מקאסוב זי"ע איז געווען ביי זיין רבין דער הייליגער צדיק רבי צבי הירש בעל צמח ד' לצבי מנדבורנא זי"ע, איז א איד געקומען זיך מזכיר זיין ביים צדיק, ווען דער איד איז אנגעקומען אין שטוב פונעם רבין, איז דארט נישט געווען דער גבאי, דער איד האט נישט געווייסט ווי אזוי צו שרייבן א קוויטל, האט ער געבעטן דעם הייליגען אהבת שלום זי"ע זאל אים שרייבן א קוויטל.

דער הייליגער אהבת שלום זי"ע האט דעם איד צוליב געטון און געשריבען א קוויטל, און דער איד איז אריין צום הייליגען צמח ד' לצבי זי"ע און זיך מזכיר געווען, אבער גלייך פרעגט אים דער צדיק, **פארוואס בוסטו געקומען צו מיר**, ווייזט דער איד אויפן קוויטל און זאגט פארן רבין, אז וועגן די אלע זאכן וואס שטייען אינעם קוויטל איז ער געקומען צום רבין.

האט אים דער צדיק געזאגט בזה"ל, "**די ברויכסט נישט מיין ברכה, די בוסט שוין א געהאלפענער, דורך דעם וואס האט געשריבן דיין קוויטל**", ווייל דער צדיק האט מרגיש געווען נאר ביים קוקען אינעם קוויטל, אז דער וואס האט דאס געשריבן איז א צדיק וקדוש, און ער האט שוין גע'פועל'ט א ישועה פאר דעם איד.

• • •

ביים הייליגען אהבת שלום זי"ע זענען געווען עטליכע בחורים וואס האבן זיך געברויכט שטעלן צום מיליטער, און זיי האבן זיך נישט געקענט אן עצה געבן זיך ארויס צו דרייען, שבת קודש ביינאכט זענען די בחורים געשטאנען אונטער דעם הייליגען צדיק מקאסוב, ווען עס איז געקומען צום זמר "**קה ריבון עלם**", ווען דער צדיק איז אנגעקומען צו די ווערטער פון, "**פְּרוֹק יַת עָנָךְ מְפּוּם אַרְיְוָתָא וְאַפֵּיק יַת עַמָּךְ מְגוֹ גָּלוּתָא**", האט זיך דער צדיק אויס געדרייט צו די בחורים, און דער צדיק האט די ווערטער איבער געזאגט אסאך מאל מיט טרערן, **פארשטייט זיך אז נאך שבת זענען די בחורים באפרייט געווארן פון די מיליטער.**

• • •

דעם גרויסן מידות הצדקה און געוואלדיגע עניוות פון דעם הייליגען צדיק וקדוש דער אהבת שלום מקאסוב זי"ע קען מען זען פון די מעשה.

אין שטאט קאסוב איז געווען א איד א עושר וואס האט גאר אסאך גע'רודף'ט דעם הייליגען צדיק, און ער איז דערגאנגען די יארן פארן הייליגען צדיק מקאסוב זי"ע, דער הייליגער צדיק

האט זיך אבער פון דעם בכלל נישט צו טון געמאכט, און אפילו נישט געענטפערט פאר דעם איד, נאר ער איז ווייטער אן געגאנגען מיט זיין עבודת הקודש.

איין טאג איז דער איד געווארן א יורד ל"ע, און ער האט פארלוירען זיין גאנצע געלט, און דער איד איז געקומען צום הייליגען אהבת שלום זי"ע בעטן, אז דער רבי זאל אים העלפן מיט געלט, דער צדיק האט גלייך געפרעגט פון דעם איד וויפיל ער ברויך, דער צדיק האט גלייך צוזאמען געזומען דעם גאנצן סכום, און דאס אהין געגעבן פאר דעם איד.

דער ברודער פונעם אהבת שלום האט דאס נישט געקענט צו קוקען, ווי די רבי געט אהין דאס גאנצע געלט פאר דעם איד וואס רודף'ט אים אן א גבול, אבער ווען עס קומט צו זיין צרכי הבית זאגט ער אייביג אז עס איז נישט דא קיין געלט, האט ער געפרעגט דעם ברודער, **היתכן פאר די צרכי הבית זאגט אייביג די רבי אז עס איז נישט דא קיין געלט, אבער ווען דער איד וואס איז א גרויסע מתנגד פונעם רבין קומט, געט מען אים אהין אזא גרויסע סומע פון געלט**.

האט דער צדיק געענטפערט פארן ברודער, די בוסט נישט דאס ערשטער וואס האט מיך דאס היינט געפרעגט, עס איז שוין דער צווייטער וואס פרעגט מיך היינט די שאלה, **דער ערשטער איז געווען דער יצר הרע**, ער האט מיך אויך געפרעגט דעם זעלבן שאלה, די האסט נישט וואס צו טון מיט דיין געלט נאר די געסט דאס פאר דיין גרעסטע מתנגד, די ברויכסט דאך דאס געלט פאר דיר אין שטוב, פארוואס זאלסטו דאס אהין געבן פאר אים.

אבער זאגט דער צדיק, איך האב מיך פון דעם יצר הרע נישט וויסענדיג געמאכט, נאר איך האב גלייך געגעבן דאס גאנצע געלט פאר דעם איד, **און פון דיר וועל איך מיך אויך נישט וויסענדיג מאכן, נאר איך וועל מקיים זיין דעם מצווה פון צדקה מיטן גאנצן הארץ נאר פארן באשעפער'ס כבוד וועגן**.

• • •

א איד א חסיד פונעם הייליגען אהבת שלום זי"ע איז אמאל אנגעקומען אויף שבת קיין קאסוב, עס איז געווען גאנץ אנפאנג וועך דער צדיק איז געווארן רב אין שטאט, און ער האט דאן געלעבט אין א גרויסע דחקות, דער איד וויסענדיג דעם מצב ביים רבין האט נישט געוואלט זיין צו גאסט ביים רבין, ווייל די רבי האט דאך כמעט גארנישט פאר זיך, און אוודאי נישט פאר קיין געסט, אבער דער צדיק האט זיך איינגעבעטן ביים חסיד אז ער זאל זיין ביי אים אויף שבת קודש.

ביים סעודה האט די רעבעצין אריין געברענגט בעבלעך (ארבעס) אנשטאט יעדע מאכל, **ביי די פיש א טעלער בעבלעך, ביי די זיפ א טעלער בעבלעך, ביי די פלייש א טעלער בעבלעך**, האט דער גאסט שפעטער דערציילט, אז יעדעס מאל מען האט אריין געברענגט א טעלער בעבלעך, **האט דאס באמת געהאט דעם טעם פון די עסן וואס מען האט באמת געברויכט עסן דאן, אזוי ווי די מן אין מדבר ביי די אידן, וואס די מן האט געהאט אלע טעמים**.

• • •

גאנץ אנפאנג האט דער הייליגער אהבת שלום זי"ע נישט געהאט אזא שיינע קול צו דאוונען ביים עמוד, איינמאל איז דער צדיק געווען אין א שטאט, און עס איז צו געגאנגען צום עמוד א איד מיט א שיינעם קול, און ער האט געדאוונט הערליך שיין, נאכן דאוונען האט דער צדיק געזען ווי דער איד גייט, און ער פרעגט זיך נאך ביים עזרת נשים ווי אזוי מען האט הנאה געהאט פונעם דאוונען.

האט דער צדיק זיך אנגעריפן, **רבוש"ע אויב וועסטו מיר געבן א שיינע קול, וועל איך מאכן זיכער דאס צו ניצן נאר פאר דיין כבוד און נישט ח"ו פאר נישט ריכטיגע וועגן**, פון דאן האט דער צדיק וקדוש באקומען א הערליכע ווארעמע שטימע וואס האט צונימען יעדן וואס איז נאר געשטאנען נאנט צום צדיק וועך ער האט געדאוונט, און דאס גאנצע דאוונען איז צו געגאנגען מיט א קול חזק מאוד, אויך ביים טיש יעדן שבת קודש האט ער מחבר געווען געהויבענע ניגונים.

• • •

איין נאכט זענען א קבוצה פון געהויבענע חסידים פונעם הייליגען אהבת שלום מקאסוב זי"ע געזעצן אין ביהמ"ד און געערעדט אין עניני עבודת השם, פלוצלונג קומט דער צדיק אריין אין פרעגט פון די חסידים, **וואס זיכט איר דא אזוי שפעט, פארוואס גייט מען נישט אהיים**, אזוי ווי ער האט געענדיגט פרעגן די שאלה, האט ער אפילו נישט

געווארט אויף קיין ענטפער, נאר גלייך צוריק אריין אין זיין שטוב.

די חסידים האבן געהערט וואס דער רבי האט געזאגט, און זיי זענען צו געגאנגען צום טיר ארויס צו גיין, אבער ווי פארוואונדערט זענען זיי געווען אז די טיר איז געווען פארשפארט און מען האט נישט געקענט ארויס גיין, אזוי ווי זיי האבן געזען אז עס איז סיי ווי נישט דא קיין וועג ארויס, האבן זיך ד חסידים צוריק געזעצט און ווייטער געריעדט בעניני עבודת השם.

נישט אסאך נאכדעם האט פאסירט דאס זעלבע, די רבי קומט אריין און פרעגט די זעלבע שאלה, און ווארט נישט אויף קיין ענטפער, נאר גייט צוריק אריין אין שטוב, אבער וועט די חסידים האבן פראבירט ארויס צו גיין איז די טיר נאך אלס געווען פארשפארט, און אזוי האט זיך דאס איבער געשפילט אפאר מאל.

דאן איז דער צדיק ארויס געקומען, און געזאגט פאר די חסידים, **וויסן זאלט איר, אז דעם פארברענג וואס קומט דא פאר, אז אידן זיצן און רעדן פון עבודת השם און געהויבענע זאכן, האט דערגראכט אזוי הויער און געמאכט אזא נחת רוח אויבן אין הימל, עד כדי כך אז דאס האט זייער געשטערט דעם יצר הרע, איז דער יצר הרע געקומען צו מיר און געזאגט, אויב די וועסט נישט צושטערן דעם פארברענג פון די חסידים, וועל איך ח"ו איבער לאזן די גאנצע וועלט און זיך פארלייגן אויף דיר מיט דיינע חסידים**.

דערפאר, **כדי דער יצר הרע זאל מיינען אז איך בין מקיים וואס ער האט געהייסן, בין איך אריין געקומען און צושטערט דעם פארברענג,** אבער בעפאר איך בין אריין געקומען, האב איך פארמאכט דעם טיר פון די ביהמ"ד כדי איר זאלט נישט האבן קיין ברירה און זיך מיזן צוריק זעצן שמועסן, **ווייל דאס ברענגט א גרויסע נחת רוח אויבן אין הימל**.

• • •

עס ווערט דערציילט, אז אין די יארן איידער דער הייליגער אהבת שלום זי"ע איז געווארן רבי, איז אין שטוב געווען אזא דחקות, אז עטליכע טעג האט ער נישט געהאט וואס אריינצונעמען אין מויל, און פון דעסטוועגן איז ער געזעסן און געלערנט מיט א געוואלדיגע התדמה אן א אויפהער, די רעבעצין די צדקת איז אריין צום שכן, און געבעטן א האלב ברויט פאר איר מאן, דער שכן, איז געווען א גאר מגושמ'דיגער מענטש, **און האט פארלאנגט פאר דעם איר חלק עולם הבא**, די רעבעצין האט לכתחילה נישט געוואלט מסכים זיין צו דעם געשעפט, און זי איז צוריק אהיים.

אבער וועו דער הונגער האט נישט אויפגעהערט, האט זי מחליט געווען, **זאל זיין וואס זאל זיין, איך ברויך עסן פאר מיין הייליגע מאן און פאר די קינדער, און איז צוריק צום שכן און מסכים געווען צום געשעפט,** וועו זי האט צושניטן דאס ברויט, און אריינגעטראגן צו איר מאן, האט זיך די רעבעצין צעווויינט, וועו דער צדיק האט געהערט וואס איז געשען, האט ער געזאגט פאר די רעבעצין, "**פאר דעם וואס דו האסט מיר יעצט געגעבן צו לעבן, האסטו געקויפט א גרויסן און א הויכן חלק אין עולם הבא, איז פארוואס זאלסטו זיין צובראכן**".

• • •

עס ווערט דערציילט, אז א גביר א מתנגד צום דרך החסידות אין שטאט טיסמעניץ, **ר' אברהם אייזיק**, פלעגט כסדר געבן סחורה אויף בארג פארן צדיק דער הייליגער אהבת שלום מקאסוב זי"ע צו קענען גיין צום יריד, אבער וועו ער האט געזען וויי דער יונגערמאן איז דבוק אין השי"ת יעדע רגע, **האט ער מורא געהאט אז מען וועט אים באגנבע'נען אויפן מארק, און האט אים אויפגעהערט צו געבן סחורה**, שפעטער, וועו ער איז שוין געווען א באוואוסטער רבי, פלעגט דער גביר זיך גרויסן, אז ער האט אים "**געמאכט פאר א רבי**".

דער גביר האט געהאט א איידעם, א ירא שמים, וואס האט געוואלט פארן קיין קאסוב אויף ראש השנה, און דער שוועד זייענדיג א מתנגד צום דרך החסידות האט אים פארשלאסן אין א צימער, כדי ער זאל נישט קענען פארן צום צדיק קיין קאסוב, אבער די חסידים האבן געהאלפן פארן איידעם זיך ארויסצוכאפן פונעם צימער, און זיי זענען געפארן, ביים געזעגענען האט דער איידעם מורא געהאט פאר'ן שוועד, **אז וועו ער וועט כאפן אז ער איז יא געפארן צום רבין, וועט ער דאך זיין אינגאנצן געריעגט**.

האט דער רבי דער צדיק דער ייליגער אהבת שלום זי"ע געזאגט פארן יונגערמאן, **זארג זיך נישט גיב א גרוס פאר דיין שוועד, ער איז פון אונזערע באקאנטע, און בעט אים ער זאל מיר שיקן אן אתרוג**, דער שוועד האט אים אויפגענומען מיט א פריינטליך פנים, און פלוצלינג האט א סוחר וואס האנדלט אין גריכנלאנד אים געשיקט גאר שיינע אתרוגים, וועלן **דער שוועד האט געזען ווי די ווערטער פונעם צדיק איז מקיים געווארן**, האט דער גביר ר' אברהם אייזיק אויסגעקליבן דעם שענסטן אתרוג און דאס געשיקט קיין קאסוב, **און פון דעמאלט איז ער געווארן פון די גרויסע חסידים פונעם ייליגען אהבת שלום זי"ע**.

• • •

עס ווערט געברענגט, אז וועלן דער צדיק וקדוש רבי זאב וואלף פון טשארני-אוסטראה זי"ע איז געפארן קיין ארץ ישראל בשנת תקנ"ח, האבן אים פילע חסידים באגלייט, און דער תלמיד דער ייליגער אהבת שלום איז געווען צווישן זיי.

צווישן די חסידים איז געווען א גביר וואס האט געגעבן א קוויטל פארן צדיק רבי זאב וואלף, און ער האט זיך מזכיר געווען, אז ער האט אויפגענומען צו שטעלן סחורה ביז א געוויסן טאג, און אויב נישט וועט ער מוזן באצאלן א ריזיגן קנס, און ער האט געבעטן דעם רבין, אז ער זאל אים געבן א ברכה אז ער זאל זיך ארויסדרייען אן קיין שאדן.

האט דער צדיק רבי זאב וואלף זי"ע געזאגט, "**איך האב נישט קיין כח פון דעם וועג, גיי צו דעם יונגערמאן פון קאסוב, און דורך אים וועט קומען די ישועה**", דער גביר האט זיך געווונדערט און געזאגט פארן רבין, "**קען דען דער יונגערמאן ווירקן אזוי ווי דער רבי**", האט דער צדיק רבי זאב וואלף געענטפערט, "**כמוני ממש!**".

אביסל שפעטער איז דער גביר געקומען קיין קאסוב, האט דער ייליגער אהבת שלום זי"ע געזאגט "**א גרויסע זאך האסטו געבעטן, אבער ווייל מיין רבי האט דיך געשיקט, וועל איך עס טון בעזהשי"ת**", און עס איז געשען א נס, די סחורה איז אנגעקומען צו דער צייט.

אויך ווערט דערציילט, אז וועלן דער צדיק רבי זאב וואלף האט זיך אוועק געצויגען קיין ארץ ישראל, האט ער געקלערט וועד עס זאל זיין דער ממלא מקום, און האט געזאגט, אויף איינעם, "**ער טויג, אבער ער וויל**", אויף א צווייטן, "**ער וויל נישט, אבער ער טויג נישט**", און אויפן ייליגען אהבת שלום זי"ע האט זיין רבי געזאגט, "**ער טויג, און ער וויל נישט**".

• • •

מען דערציילט, אז וועלן דער צדיק רבי זאב וואלף פון טשארני-אוסטראה זי"ע איז געקומען צום פארט, פארן ארויפגיין אויף דער שיף קיין ארץ ישראל, האט ער געהייסן דעם חסיד וואס איז געפארן מיט אים, ער זאל זיך אומקערן און אויפנעמען דעם ייליגען אהבת שלום פאר א רבי.

דער חסיד איז אנגעקומען און געבליבן שטיין אין הויף, און ער האט געזען, ווי די רעבעצין ונעם ייליגען אהבת שלום האט דעמאלט געמאכט קאלך (סיד), און דורך דאס פארקויפן האט זי געשפייזט די משפחה, די קליינע קינדער האבן זיך געשפילט אין הויף און אומגעווארפן דאס פאס קאלך, און אלעס איז אויסגערינען.

די רעבעצין איז אריין צו איר מאן דער ייליגער אהבת שלום זי"ע, און האט מיט א געוויין דערציילט דאס דחקות אין שטוב, און יעצט האט זיך אויסגעגאסן דאס גאנצע סחורה די רבי דער ייליגער אהבת שלום, וואס איז געזעסן און געלערנט, האט געענטפערט בזה"ל, "**אז ס'איז שוין גאר שלעכט, ווערט גוט**".

דער שליח, וואס האט דאס אלעס צוגעזען, איז דעמאלט אריין און אים איבערגעגעבן דעם "**כתב התמנות**", און וועלן ער איז ארויס, האט אים א מאדערן געקליידטער איד ("**א דייטשל**"), וואס ער האט נאך קיינמאל נישט געזען אין שטאט, געפרעגט, **וואו דער רבי וואוינט**, דער דייטשל איז אריין צום ייליגען אהבת שלום זי"ע, **און געגעבן צוואנציג ריניש, און דאס איז געווען זיין ערשטער פדיון אלס רבי**, און נישט לאנג נאכדעם האט זיך די מצב אין שטוב געטוישט און עס איז געווען מיט וואס צו שפייזן די משפחה.

• • •

עס ווערט דערציילט, איבער די ייליגע אויגן פונעם צדיק דער ייליגער אהבת שלום זי"ע, איינמאל איז דער ייליגער אהבת שלום געגאנגען צו פוס צום צדיק רבי משולם פייביש מזבאריז

זי"ע, וואס האט זיך דאן אויפגעהאלטן אויף שבת קודש אין שטאט סקאליא.

דאנערשטאג פארנאכט, נאך א טאג פון פאסטן, איז ער אריין אין א קרעטשמע, און דער בעל הבית האט אים געזאגט, אכסניא קען איך צושטעלן, אבער עסן איז נישטא, די קינדער בעטן ברויט שוין צוויי טעג, און איך בין שולדיג א גרויסן חוב פאר דעם פריץ, דער צדיק האט מסכים געווען דערצו און איז איינגעשטאנען דארט אינעם אכסניא פאר די נאכט, און די גאנצע נאכט איז דער צדיק נישט געשלאפן.

אינדערפרי איז אנגעקומען צום אכסניא א רייכער איד מיט א וואגן, און האט פארגעלייגט פארן הייליגען אהבת שלום צו פארן מיט אים ווייטער קיין סקאליא, אבער דער הייליגער אהבת שלום האט געזאגט, אז ער וועט מיט אים פארן, **נאר אויב איר גיט אים קודם צוואנציג רובל**, און דער צדיק האט געזאגט בזה"ל, "**גלגל הוא שחוזר בעולם**".

דער רייכער איד האט געגעבן פארן צדיק צוואנציג רובל, און דער הייליגער אהבת שלום איז גלייך אריין צום בעל אכסניא, און האט פארן קרעטשמער איבערגעגעבן די צוואנציג רובל, און דער איד דער בעל אכסניא האט מיט דעם געקויפט ברויט פאר די קינדער און חלות אויף שבת, און דער הייליגער אהבת שלום זי"ע האט געזאגט פארן בעל אכסניא בזה"ל, "**פון היינט וועסטו ארויפגיין, און דער רייכער וועט אראפגיין, און דו וועסט אים מוזן באצאלן טובה תחת טובה**".

אזוי האט טאקע פאסירט, יענער בעל אכסניא איז געווארן א גביר, און דער גביר איז געווארן ליידער א ארימאן, נאך יארן איז דער רייכער אנגעקומען קיין קאסוב צווישן די קבצנים, נישט וויסנדיג ווער דער רבי איז, דער הייליגער אהבת שלום האט אים אבער יא דערקענט, און האט אים געגעבן א פארחתמ'טן בריוו, און געזאגט, אז ער זאל דאס טראגן צו "**א גביר פון אונזערע לייט**", און דאס איז געווען דער געוועזענער קרעטשמער, נאך מער ווי פופצן יאר האט דער אלטער גביר אים נישט דערקענט, אבער נאך איידער ער האט געעפנט דעם בריוו, האט ער געזאגט, "**איך ווייס אז דאס איז פונעם רבי'ן פון קאסוב**".

• • •

דער צדיק רבי אברהם יוסף מבארשא זי"ע האט דערציילט, אז דאס ערשטע מאל וואס ער איז געווען אויף שבת ביים רבי'ן דער הייליגער אהבת שלום זי"ע, איז ער נאך נישט געווען צוגעוואוינט צו אזא געהויבענע דאוונען, און ווען דער רבי האט אנגעהויבן "**הודו לד**"", האבן די חסידים געשריגן מיט שטארקע קולות, **אז ער האט זיך נישט געקענט קאנצענטרירן, און האט געמוזט ווארטן ביז שמונה עשרה**.

האט דער צדיק רבי אברהם יוסף געזאגט, **אז די התלהבות און דביקות פונעם רבי'ן ביי פסוקי דזמרה איז געווען אזוי גרויס, אז עס האט זיך אים אויסגעזעהן ווי די וועלט פונעם בית המדרש מיט'ן דאך הייבן זיך אויף אין דער הייך**, און ער האט צוגעגעבן, "**אויב מען וועט מיך בעטן, קען איך דאס זאגן ווי א עדות**".

• • •

עס ווערט דערציילט, אז דער הייליגער אהבת שלום זי"ע פלעגט דאוונען פארן עמוד אין זיין אייגענעם ארט, און א מחיצה האט אפגעטיילט צווישן אים און דעם עולם, אלע האבן געהערט זיין דאוונען קלאר און זיס, אבער קיינער האט זיך נישט געוואגט אריינצוקוקן.

איינמאל איז א חוצפה'דיגער מענטש ארויפגעקראכן אויף דער מחיצה צו קוקן, און ער איז צוריקגעפאלן אויף דער ערד און געבליבן ליגן ווי א שטיין, און מיט גרויס מי האט מען אים דערוועקט, און ער האט דערציילט, "**אז ער האט געזען דעם רבי'ן ווי א מלאך, אויסגעשטרעקט אויף דער ערד, און א פייער ברענט ארום אים**".

• • •

אמאל איז געקומען צום הייליגן אהבת שלום זי"ע א גרויסער גביר פון זיינע חסידים, און געברענגט א שיינעם פדיון, דער רבי האט אים אויפגענומען מיט א שיינעם פנים, און אינמיטן שמועס האט דער הייליגער אהבת שלום געפרעגט, "**דו ווייסט אפשר וואס עס מאכט דער מלמד פון דיין שטאט? ער איז דאך אויך פון אונזערע חסידים**".

דער גביר האט נישט געוואוסט וואס צו ענטפערן, ווייל ער האט דעם מלמד פון זיין שטאט נישט געקענט, דער רבי האט אים נאכאמאל

איבער געפרעגט, ביז דער גביר האט געזאגט, "**אז ער האט קיינמאל נישט געהאט קיין געשעפט מיט יענעם מלמד, דעריבער קען ער אים נישט**".

האט דער רבי אים געזאגט מיט ווייכע ווערטער, וואס זענען ארויס פון הארץ, "**שעם זיך דערמיט! דער אייבערשטער האט דיר געמאכט א גביר איבער דיינע ברידער, און דו ווילסט נישט וויסן וועס דיינע ברידער זענען? איר זענט ביידע מיינע חסידים, איר וואוינט אין איין שטאט, און איר קענט זיך נישט? פארוואס פרעגסטו זיך נישט נאך וועס די ארעמע יראי שמים פון דיין שטאט זענען, כדי דו זאלסט קענען מיטפילן זייער צער און זיי העלפן? דער אייבערשטער האט דיר דאך דערפאר געגעבן עשירות, אז דו זאלסט העלפן די ארעמע און פרעגן וואס זיי מאכן**".

• • •

די רעבעצין פונעם צדיק רבי דוד מטאלנא זי"ע האט דערציילט, א מעשה וואס איז געשען מיט איר אליין, איר טאטע דער צדיק רבי ישראל אברהם זי"ע א זון פונעם צדיק רבי זושא מאניפאלי זי"ע, איז ביי איר שידוך שוין נישט געווען בחייו, און די מאמע די צדקת מרת ציזיא חנה ע"ה, איז געווען א טאכטער פון רבי זאב וואלף מטשארני-אוסטראה זי"ע.

וועז עס איז געקומען די צייט פון די חתונה בשנת תקע"ד, איז נישט געווען מיט וואס צו מאכן די חתונה, האבן די מאמע געזעצ'ט צו פארן קיין קאסוב צום צדיק דער הייליגער אהבת שלום זי"ע, וויבאלד דער הייליגער אהבת שלום איז דאך געווען א תלמיד פונעם זיידן רבי זאב וואלף זי"ע, און אפשר וועט ער קענע ארויסהעלפן מיט די מצב צו קענען דעקן די חתונה הוצאות.

וועז מיר זענען אנגעקומען, איז ער ארויס אנטקעגן אונז מיט גרויס כבוד, און מיר זענען געווען ביי אים אין שטוב פאר עטליכע טעג, נאכדעם האט ער אונז געפרופן און צו מיר געזאגט, "**בתי, כלה נאה וחסודה, נעם דיין פארטער און האלט עס מיט דער האנט**", און דער הייליגער אהבת שלום האט געעפנט דעם שופלאד, **און האט אנגעפילט דעם פארטער מיט גאלדענע רענדלער**.

און צו מיין מאמע האט ער געזאגט, וועז איך וואלט געהאט די כח, וואלט איך געפארן אויף דער חתונה, אבער איך וויל האבן א חלק אין אייער שמחה, כאטש א "**מצוה טאנץ**" וועל איך טאנצן, ער האט געפרופן עטליכע מנגנים, אנגעטון שבת'דיגע קליידער, געזומען זיין טיכל, איין עק געגעבן פאר מיר און דעם צווייטן געהאלטן אליין, **און געטאנצט מיט גרויס שמחה און דביקות**.

עס איז געווען פאר אונז א גרויסע וואונדער פון ווי דער הייליגער אהבת שלום האט געהאט אזויפיל געלט אינעם שופלאד, **ווייל ער האט דאן געלעבט אין א גרויסע דחקות**, אבער שפעטער האבן מיר געהערט, אז ער האט געהאט א ברכה פון זיין רבי'ן די זיידע רבי זאב וואלף זי"ע, אז וועז ער וועט ברויכן געלט פאר א דבר מצוה, זאל ער זאגן, "**בזכות רבי ר' וועלוויל, הושיעה נא!**", און אריינלאנגען די האנט אינעם שופלאד, שפעטער האט זי דערציילט, **אז עס זענען געווען דריי הונדערט רענדלער**, און דערצו האט ער איר געגעבן די חתונה קליידער וואס ער האט צוגעגרייט פאר זיין אייגענער טאכטער.

• • •

אין שטאט זבאריז האט געוואוינט א בעל הבית, וואס יעדעס מאל וועז דער רבי דער הייליגער אהבת שלום זי"ע איז געקומען צום צדיק רבי משולם פייביש מזבאריז זי"ע, האט ער אים צוגעגרייט א צימער און עסן ווי פאר א מלך, **און זיין איינציגע טאכטער, א קליין מיידל, האט אים באדינט**.

יארן שפעטער, נאך איר חתונה, **איז די מיידל ל"ע בלינד געווארן אויף ביידע אויגן, און די דאקטוירים האבן נישט געקענט העלפן**, איז דער טאטע מיט איר געפארן קיין קאסוב, אינמיטן נאכט זענען זיי אנגעקומען און זיך אוועקגעזעצט נעבן אויוון אין בית המדרש, און פלוצלינג איז געקומען דער משמש פונעם הייליגען אהבת שלום, און געזאגט, "**דער רבי האט אים אויפגעוועקט און געהייסן ער זאל זיי יעצט אריבער ברענגען**".

וועז זי האט דערמאנט פארן הייליגען אהבת שלום זי"ע, אז זי האט אים באדינט אלס קינד, האט ער געענטפערט, "**מיין טאכטער, זארג זיך נישט, איך האב דיר שוין צוגעגרייט א רפואה פון גן עדן**", און האט איר דערלאנגט זיין טיכל צו לייגן אויף די

אויגן, און זי האט אנגעהויבן זען כאחד האדם, וועו דער רבי האט געהייסן ברענגען קאווע, איז זי געלאפן און עס געברענגט, האט ער געזאגט, "**יישר כח, ווי זי האט מיך באדינט אלס קינד, פאסט אז זי זאל מיך באדינען יעצט אויך**".

• • •

אין ספר עשר צחצחות ווערט געברענגט א מעשה, וואס דער הייליגער אהבת שלום זי"ע האט אליין דערציילט, אין א שטאט איז געווען א רב, וואס די אידן האבן אים צוגעזאגט צו צושטעלן יעדן יום טוב עסן פאר זיינע סעודות, דער רב איז געווען א גרויסער ארימאן, און האט זיך אויף דעם פארלאזט.

איין יום טוב האט מען פון אים פארגעסן, און זיינע קינדער האבן געווייגט אז זיי זענען הונגעריג, און ער האט זיי געזאגט, "**קינדער, מיר זענען דאך אידן, מיר וועלן ליידן דעם הונגער לכבוד יום טוב**", אינמיטן איז אריינגעקומען א איד מיט א זאק אויפן רוקן און געפרעגט, צי דא וואוינט דער רב.

און דער אומבאקאנטער איד האט זיך אנגעגעבן אלס א מולנער, און ארויסגענומען פון זיין זאק עסן פארן רב און זיין משפחה, דער רב האט מקבל געווען די מתנה, און געגעבן צו עסן פאר זיינע קינדער, און אזוי האבן זיי געקענט פראווען דעם יום טוב מיט גרויס שמחה, וועו דער הייליגער אהבת שלום האט דערציילט די מעשה, האט ער געזאגט, **אז דער רב איז געווען א גרויסער חסיד, און דער וואס האט געברענגט דעם זאק איז געווען אליהו הנביא ז"ל**.

• • •

א מלמד האט זיך אמאל אפגערעדט פארן הייליגן אהבת שלום זי"ע, אז זיין בעל הבית האט אים נישט באצאלט דעם גאנצן שכר לימוד, דער בעל הבית האט אבער גע'טענה'ט, אז ער האט אים שוין געגעבן מער וויפיל עס קומט אים.

האט דער רבי דער הייליגער אהבת שלום געפרעגט דעם בעל הבית, "**אויב איינער וואלט דיר געגעבן א שיינע מתנה, וואלסטו אים דען נישט צוריקגעגעבן א מתנה? דער מלמד האט געלערנט מיט דיין זון, דו גייסט דאך ארום מיט דיין געשעפט, און האסט נישט קיין צייט צו לערנען מיט אים, יעצט, וועו דיין זון זאגט א ברכה אדער עפעס א דבר תורה, האסטו דערפון נחת. דאס אלעס האט דאך דער מלמד דיר געגעבן, קומט אים נישט כאטש א מתנה פאר דעם?**".

דער בעל הבית האט געוואלט געבן דעם מלמד א מתנה, האט דער רבי געזאגט, "**ניין, דאס גייט נישט אראפ פונעם שכר לימוד, דעם שכר לימוד מוז מען באצאלן, און די מתנה איז באזונדער**".

• • •

דער הייליגער אהבת שלום זי"ע איז אמאל געווען ביי א תלמיד פון רבי ר' מיכל'לע זלאטשובער זי"ע, יענער איז געווען א גרויסער בעל מדריגה, און ער האט מכבד געווען דעם הייליגען אהבת שלום **מיט א שטיקל לעבער**, און יענער צדיק האט אים אנגעזאגט, אז פארן עסן זאל ער זאגן, "**לכבוד שבת קודש**", און אזוי מאכן די ברכה.

דער הייליגער אהבת שלום האט נישט געטון אזוי, נאר געמאכט די ברכה און געגעסן, האט יענער צדיק אים געפרעגט, פארוואס ער האט נישט געזאגט "**לכבוד שבת קודש**", האט דער הייליגער אהבת שלום זי"ע געענטפערט מיט זיין מידת האמת, "**אויף די לעבער אליין האב איך אויך נישט געקענט מאכן די ברכה, נאר אויפן באשעפער וואס האט באשאפן די לעבער**".

• • •

דער הייליגער אהבת שלום זי"ע איז אמאל געווען אויף שבת אין א שטאט אין די טעג פון בין המצרים, שבת קדוש איז דארט געווען א געוואלדיגע שמחה, ביז מען האט געטאנצט אויף די דעכער, נאך שבת זענען די לומדים פון שטאט געקומען צום רבי'ן, האט ער זיי געפרעגט וואס זיי זאגן צו דער שמחה פון שבת.

האבן זיי געענטפערט, **אז לויט זייער מיינונג איז עס געווען צופיל, ווייל מען האלט דאך אין די שבתים פון בין המצרים**, האט דער רבי געזאגט מיט א גרויס ברען, "**שבת איז דאך א מתנה, ווי די גמרא זאגט, "מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה", און ביי א מתנה איז נישט דא קיין דינא דבר מצרא**".

יארצייט י"ח מרחשון

הרה"ק רבי יחזקאל ב"ר אברהם ישכר הכהן זי"ע (ראבינאוויטש), בעל כנסת יחזקאל, מראדומסק

ער איז געבוירן אין שטאט **ראדומסק**, **בשנת תרכ"ג**.

צו זיין טאטן הרה"ק **רבי אברהם ישכר בעל חסד לאברהם מראדומסק** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי שלמה בעל תפארת שלמה מראדומסק** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי דוב צבי הכהן ראבינאוויטש מוולאשצווי** זי"ע,
בן הגה"ק **רבי אריה לייבוש הכהן אב"ד שדה חדש** זי"ע,
בן הגה"ק **רבי אלעזר הכהן אב"ד וואדיסלוב** זי"ע.

ער איז געווען א איש קדוש ועניו מאוד, א למדן עצום און א בקי נפלא בתורת הנגלה והנסתר, שם לילות כימים דער צדיק האט געלערנט תורה יומם ולילה בקדושה ובטהרה און מיט א געוואלדיגע התמדה, ער איז געווען מפורסם אלס איינע פון די צדיקי הדור מיט זיין געוואלדיגע גדלות בתורה און קדושה, **זיין עבודת התפלה וואס איז צו געגאנגען מיט א מתיקות און א געוואלדיגע התלהבות וואס האט צו געצויגן אידן פון איבעראל וואס זענען געקומען מיט האלטן זיין עבודת הקודש**, ער איז געווען באוויסט **אלס א איש פלא מיט זיין געהויבענע דרך אין עבודת השם**, ער איז געווען א נהנה מיגיע כפו און נישט געוואלט זיך מפרנס זיין פון קיין רבנות.

פון זיין יוגענט האט מען שוין געזען כי לגדולות נצורות, ער האט זיך שוין דאן מצטיין געווען אין זיין התמדת התורה, ער פלעגט אלס קינד שוין זיין איינגעשפארט אין זיין חדר מיוחד און עוסק געווען שעות אריכות אין תורה ועבודת השם מיט א געוואלדיגע התמדה, ער האט אויך געלערנט **תורת הנסתר**, אבער פאר זיך אליין, אז קיין מענטש זאל נישט וויסן דערפון.

א גרויס חלק פון זיין תורה האט ער קונה געווען פון זיין הייליגע טאטע זי"ע, דער טאטע האט דעם קינד גאר שטארק מחבב געווען און מקרב געווען זענדיג אין אים זיין ממלא מקום נאך זיין פטירה, זיין טאטע האט זיך כמה פעמים אין לעבן אויס געדריקט מיט א התפעלות אויף די גדלות און קדושה פון דעם זון.

ער האט חתונה געהאט מיט **הרבנית הצדקת מרת פעסיל צביה** ע"ה,
בת הרה"ק **רבי יוסף יהודה ערליך מאוסטרובצא** זי"ע.

נאך די חתונה האט דער צדיק אויף געמאכט א געשעפט פון ווי ער האט געצויגען זיין פרנסה, ווייל דער צדיק האט בשום אופן נישט געוואלט נהנה זיין פון קיין רבנות, נאר געוואלט זיין א נהנה מיגיע כפו, אפילו נאכדעם וואס ער איז געווארן בלית ברירה א רב אין שטאט **נייעפעלד**, האט ער קיינמאל נישט געגומען קיין פדיון מיט א קוויטל.

ער איז געווען מפורסם מיט זיין געוואלדיגע מידת צדקה וחסד, ער האט גאר גרויסע סכומים געטיילט פאר צדקה פון זיין אייגענע געלט, אויך האט דער צדיק אליינס צוזאמען געשטעלט גרויסע סכומים פאר צובראכענע אידן און ארימעלייט, ער האט געהאט א געוואלדיגע אהבת ישראל און ליב געהאט יעדען איד אהבת נפש און זיך אוועק געגעבן זיין גאנץ לעבן פאר א אנדערן איד, זיין שטוב איז אייביג געווען אפען פאר יעדן איד און ער האט יעדן מקבל געווען בסבר פנים יפות.

נאך בחייו פון זיין הייליגען טאטן, איז ער שוין געווען מפורסם בעולם התורה, מיט זיין גדלות בתורה און זיין געוואלדיגע קדושה, דאן זענען שוין אידן געקומען שעפן תורה ויראת שמים און א דרך אין עבודת השם פון דעם צדיק וקדוש, ער איז געווען מפורסם אלס א בקי בתורת הח"ן און תורת הנסתר.

אפאר יאר נאך זיין חתונה, האט מען דעם צדיק אויף גענומען אלס רב אין שטאט **נייעפעלד**, דארט האט דער צדיק ווייטער עוסק געווען בתורה מיט א געוואלדיגע התמדה, אויך האט ער דארט עוסק געווען אין די צרכים ברוחניות ובגשמיות פארן שטאט, מען האט דעם צדיק גאר שטארק מכבד געווען און מעריץ געווען דארט אין שטאט.

י"ג אלול בשנת תרנ"ב, ווען זיין הייליגע טאטע איז נסתלק געווארן, האבן די חסידים פונעם טאטן

אים געוואלט אויף נעמען אלס דער ממלא מקום פון זיין טאטן אין ראדומסק, אבער דער צדיק מיט זיין גרויס עניוות **האט באמת נישט געהאלטן אז ער איז ראוי צו איבער נעמען אזא הייליגע חסידות**, און געזאגט, אז מען זאל אויף נעמען זיין יונגערע ברודער הרה"ק **רבי יעקב יוסף בעל אמת ליעקב מקלאבוצק** זי"ע אלס ממלא מקום, ווייל ער דער צדיק האט שוין יורש געווען פונעם טאטן דאס מידה פון ענוה.

אבער דער ברודער האט בשום אופן נישט געוואלט נעמען דאס רבנות, זאגענדיג אז דער גרויסער ברודער איז אסאך גרעסער און ער איז באמת ראוי צו ווערן דער ממלא מקום, בלית ברירה איז דער צדיק אריבער קיין שינאווא צו הרה"ק **בעל דברי יחזקאל משינאווא** זי"ע און געזאגט, וואס דער הייליגער שינאווער רב וועט הייסן וועט מען טון.

אנקומענדיג קיין שינאווא איז דער צדיק אריין צום הייליגען שינאווא רב, און אזוי ווי ער טרעט אריין אין שטוב פונעם הייליגען שינאווא רב זי"ע, זאגט אים דער הייליגער שינאווער רב, "**ברוך הבא הרבי מראדומסק**", מער האט שוין נישט אויס געפעילט, און מען האט געהאט דעם חוות דעת פונעם הייליגען שינאווא רב, און מען האט אויף געגומען דעם צדיק אלס ממלא מקום.

ער האט דאס רבנות געפירט מיט א געוואלדיגע שטארקייט, דאן איז דאס חסידות ראדומסק געוואקסן צו איינע פון די גרעסטע חסידות'ער אין גאנץ אירופה, רוב גדולים און צדיקים בדורו האבן דעם צדיק וקדוש מעריץ געווען און געקומען זיך מסתופף זיין בצלו און פאר ברכות און ישועות.

ווי באקאנט האט דער צדיק זיין גאנץ לעבן געליטן אויפן **מחלה סוכרת** (**דייעביטיס**) וואס בימים ההם איז דאס געווען א גאר שווערע מחלה, דער צדיק האט געהאט יסורים רבים ונוראים, דער צדיק האט אמאל מעיד געווען אויף זיך בזה"ל, "**את היסורים שאני סובל אף אחד לא יכול להבין ולתאר אותם**".

אבער מיט די אלע יסורים האט דער צדיק מיט א מסירת נפש ממש עוסק געווען בתורה מיט א געוואלדיגע התמדה, אפילו מיט די יסורים, האט ער יעדן איד אויף געגומען און זיך אפגעגעבן מיט יעדן איינעם מיט זיין גרויסע אהבת ישראל, ער האט זיך אייביג מצער געווען בצרתן של ישראל, און מאידך גיסא משמח געווען בשמחתו של ישראל, צדיקים בדורו האבן ממש נישט געקענט משיג זיין, ווי אזוי דער צדיק וקדוש גייט אן מיט זיין הייליגע עבודת הקודש אפילו מיט די שווערע יסורים.

זיין דביקות אינעם גרויסן באשעפער איז געווען גאר געהויבען, עס איז געווען גאר וואונדערליך, אז אפילו דער צדיק האט זיך אראפ געלאזט צו יעדן איד, האבן אבער די חסידים געהאט א געוואלדיגע יראת הכבוד פאר דעם צדיק, וועו מען האט דעם צדיק געגעבן א קוויטל, האט מען געזען ווי דער צדיק גייט אריין אין א מוראדיגע דביקות און פאר ארבעט מעשים נוראים צו ברענגען ישועות פאר דער וואס איז זיך מזכיר ביי אים, אידן האבן ביי דעם צדיק געזען ישועות חוץ לדרך הטבע.

ער האט איבער געלאזט זיינע הייליגע דברי תורה אינעם **ספר כנסת יחזקאל על התורה**.

ער האט איבער געלאזט זיינע הייליגע קינדער.

הרה"ק **רבי שלמה חנוך הכהן בעל שבחי כהן מראדומסק** זי"ע, הי"ד, חתן דודו הרה"ק **רבי משה אלימלך ראבינאוויטש** זי"ע,
הרה"ק **רבי אלימלך אריה הכהן משידלוב** זי"ע, הי"ד, חתן הרה"ק **רבי יעקב בידרמן משידלוב** זי"ע,
חתנו, הרה"ק **רבי משה טווערסקי אב"ד מקראסנא** זי"ע,
חתנו, הרה"ק **רבי דוד הלברשטאם מזמיגראד** זי"ע,
חתנו, הרה"ק **רבי משה ווייס מו"ץ בלודז** זי"ע,
חתנו, הרה"ק **רבי יואל טווערסקי מראווע-ריסקא** זי"ע.

נסתלק לגנזי מרומים **ח"י מרחשון בשנת תרע"א**, זייענדיג **נאר 48 יאר אלט**, ומנוחתו כבוד איז אין דעם אוהל צוזאמען מיט זיין טאטן און דער זיידע דער הייליגער תפארת שלמה זי"ע אין שטאט **ראדומסק**.

זכותו הגדול יגן עלינו
ועל כל ישראל אמן.

עס ווערט דערציילט, אז וועו דער הייליגער חסד לאברהם זי"ע איז נסתלק געווארן, האט דער זון דער הייליגער כנסת יחזקאל זי"ע געהאלטן, אז די רבי'סטעווע געהערט צו זיין יונגערן ברודער, הרה"ק **רבי יעקב יוסף בעל אמת ליעקב אב"ד קלאבוצק** זי"ע, און דער ברודער רבי יחזקאל האט געזאגט אויפן ברודער, "**ער איז א גאון און א קדוש, און מער ראוי ווי איך**", אבער דער ברודער האט געענטפערט פונקט פארקערט, "**די רבי'סטעווע געהערט צום עלטערן ברודער דעם הייליגען כנסת יחזקאל**".

אזוי זענען די חסידים געבליבן ווי שאף אן א פאסטוך כמעט א גאנץ יאר, יענעם יאר ראש השנה זענען אלע חסידים געקומען קיין ראדומסק, און וועו עס איז געקומען די צייט צו פראווען דעם טיש, איז קיינער פון די ברודער נישט אריין, און יעדער האט געטענה'ט אז דער אנדערער איז מער ראוי, וועו זייער מאמע, די צדקת, האט דאס געהערט, **האט זי באפוילן דעם הייליגען כנסת יחזקאל אריינצוגיין צום טיש בתורת כיבוד אם, ווייל ער איז דער עלטערער**.

אבער ווייל זיי האבן נאך אלץ נישט געקענט אפמאכן, האבן זיי באשלאסן צו פארן **צום הייליגען שינאווער רב** זי"ע, און ווי ער וועט זאגן אזוי וועלן זיי טון, וועו דער הייליגער כנסת יחזקאל זי"ע איז אריין צו אים ערשט, נאך בעפאר ער האט געקענט זאגן א ווארט, האט דער הייליגער שינאווער רב אים באגריסט און געזאגט, "**ברוך הבא, ראדומסקער רבי**!", און דערמיט איז עס אפגעמאכט געווארן, און עס איז געווארן דער ממלא מקום פונעם טאטן **זיינדיג דאן נאר 29 יאר אלט**.

• • •

דער משמש, ר' שמואל זילבערשטיין ז"ל, האט געשריבן, אז ער האט אליין געזען ביים רבין דער הייליגער כנסת יחזקאל זי"ע, אז פון דער מינוט וואס דער רבי האט געעפנט די אויגן אינדערפרי ביז ער איז פארטיג געווען מיט דער מקוה, **האט עס נישט געדויערט מער ווי צען מינוט**.

איינמאל האט מען די מקוה איבערגעהייצט **און מען האט פארגעסן צי צולייגן קאלט וואסער**, גאר פרי פארטאג'ס אז דער רבי דער הייליגער כנסת יחזקאל זי"ע, געגאנגען אין מקו' זיך טובל'ן, אין זיין גרויס התלהבות, האט ער נישט געקוקט אויף די היץ, זיך גע'טובל'ט ווי געווענליך און ארויס, און מען האט גארנישט באמערקט אויף אים, ערשט וועו אנדערע האבן געווארט אריין, האט מען געזען אז די וואסער איז זידיג הייס, און מען האט געדארפט לאנג ווארטן און צוגיסן אסאך קאלט וואסער ביז מען האט זיך געקענט טובל'ן.

• • •

זיין איידעם, דער קראסנער רבי הי"ד האט דערציילט, אז דער שווער דער הייליגער כנסת יחזקאל זי"ע האט באפוילן, מען זאל מאכן פאר אים און פאר זיין פאמיליע **שטיוול וואס זענען ברייט אויבן**, נישט ענג צום פוס ווי די מאדערנע, און ער האט ערקלערט די סיבה, ווייל וועו א איד שטייט אויף אינדערפרי צו דינען דעם באשעפער, שטייט שוין דער יצר הרע ביי אים צו אפקילן זיין ברען צו עבודת השם.

די ענגע שטיוול זענען זיין ערשטער כלי צו אפקילן די ברען, ווייל מען דארף זיך אווועקזעצן און שטופן און ציען, **און ביז מען איז פארטיג איז די ברען שוין אפגעקילט**, "**דערפאר וויל איך אז אונזערע שטיוול זאלן זיין ברייט, מען זאל גרינג אריינשפרינגען - און ארויס פון יצר הרע'ס הענט**", און ער פלעגט אויך אסאך ווארענען זיין פאמיליע און חסידים, זיך נישט צו פארנעמען צופיל מיט קליידער און הויזגעצייג, ווייל דאס איז פון די כלים פונעם יצר הרע אפצושלעפן פון עבודת השם.

• • •

אין ספר יזכור ראדומסק וועווערט דערציילט, אז איין נאכט איז א גנב אריין אין רבי'נס שלאף-צימער און צוגענומען די זילבערנע לייכטער און נאך זילבערנע זאכן, די שטוב מענטשן האבן גאר גוט געוואוסט, אז דער רבי איז נישט געשלאפן און האט געזען וועו עס איז, און דערפאר האבן זיי אינדערפרי געפרעגט דעם הייליגען כנסת יחזקאל, וועו דער גנב איז געווען, כדי מען זאל די כלים קענען צוריקנעמען.

אבער דער צדיק וואס האט זיין גאנץ לעבן נישט געקענט זעהן א שלעכטע זאך אויף א אנדערן איד, האט נישט געוואלט זאגן וועו דער גנב איז געווען, ווייל ער איז געווען אזוי פעסט אין

אמונה, און באמת געגלייבט, **אז א איד וועט נישט עובר זיין אויף "לא תגנוב" סיידן ער איז אין א גרויסע נויט, און האט עס געגומען צו פארזעצן און זיך ראטעוונען, און שפעטער וועט ער עס זיכער צוריקגעבן.**

• • •

אין דער הקדמה צום ספר כנסת יחזקאל שרייבט זיין זון, אז "עס איז באקאנט פאר יעדן" אז זיין טאטע האט זיך מוסר נפש געווען קעגן די וואס האבן געוואלט אויסווארצלען די תורה, און די אלטע ראדומסקער חסידים האבן דערציילט די מעשה.

בשנת תרס"ו, אין די צייטן פון דער רעוואלוציע אין פוילן, האט דער "**בונד**" וואס זענען ליידער געווען אידן, אנגעהויבן ארויסשלעפן בחורים פון בית המדרש און מיידלעך פון די היימען, כדי זיי זאלן קומען העלפן מיט די רעוואלוציע, דער רבי דער ייליגער כנסת יחזקאל זי"ע האט אין א געוועלניכן וואכנטאג באפוילן, צו פארמאכן אלע אידישע געשעפטן אין ראדומסק, און געהרופן אלע אידן אין שול, ווייל ער וויל זאגן א דרשה.

ביי זיין דרשה האט ער אנגעזאגט פאר אלע אידן פון שטאט מענער און פרויען, אז קיינער זאל נישט לאזן קיין איין בחור אדער מיידל גיין צו די בונד-פארזאמלונגען, **ווייל דאס איז א גזירת שמד, און מען מוז זיך שטעלן אויף יהרג ואל יעבור**, און ער האט גאר שטארק געריידט אז מען ברויך זיך האלטן שטארק און נישט ח"ו נאכגעבן אויף אידישקייט אפילו א קיצו של יוד.

אינמיטן האבן די בונד-פירער זיך אריינגעריסן אין שול מיט אויסגעשטרעקטע געווער, דער רבי דער ייליגער כנסת יחזקאל זי"ע האט זיך בכלל נישט דערשראקן, ער האט געעפנט זיין העמד און אויסגעשריגן, "**אויב איר ווילט מיך שיסן - שיסט! איך האב נישט מורא פאר אייך, אבער איך גיב נישט אוועק קיין איין טייער קינד צו שמד!**", זיי האבן אראפגעלאזט די געווער און זענען פארשעמט ארויס, און שפעטער האבן זיי געשיקט א שליח צו איבערבעטן דעם רבי'ן, און ווען דער לאדזשער רב, הרה"ק רבי אליהו חיים מייזל זי"ע, האט דאס געהערט, האט ער געבעטן דעם רבי'ן, **אז ער זאל קומען קיין לאדזש העלפן אין א ענליכן קאמף.**

• • •

די חסידים און תלמידים האבן דערציילט, אז ביים טיש, ווען דער ייליגער כנסת יחזקאל זי"ע האט געזאגט תורה, **איז ער געווארן ווי א שטיק פלאם פייער**, און ווען ער איז אנגעקומען צום ווארט "**א איד**", פלעגט ער זיך אזוי שטארק אנצינדן, אז ער האט עטליכע מאל געזאגט "**א איד, א איד**", און האט נישט געקענט ווייטער זאגן תורה, אלע האבן געזען ווי טייער יעדער איד איז ביי דעם צדיק.

דער ייליגער צדיק **רבי משה מרדכי מלעלוב** זי"ע האט אלעמאל דערציילט איבער די געוואלדיגע עבודה פונעם ייליגען כנסת יחזקאל זי"ע און אויך זיין מנהג, "**אז ווען ער האט אין זיינע דברי תורה דערמאנט דאס ווארט "יהודי", האט ער זיך אנגעצונדן און געשריגן מיט א באזונדערע תנועה. "א איד, א איד, א איד!**".

• • •

עס ווערט דערציילט, אז איינמאל האט א חסיד געוואלט קויפן פארן רבי'ן **א נייעם טלית**, און דער רבי האט נישט מסכים געווען, האט דער חסיד געבעטן אים כאטש צו לאזן וואשן דעם טלית, אבער אויך דאס האט ער אפגעזאגט, און דער צדיק האט געזאגט בזה"ל, "**די טלית וואס מען האט פארגאסן אסאך טרערן פאר אידנ'ס וועגן, איז נישט ראוי מען זאל דאס פארטוישען**", און ער האט געזאגט, אז דאס איז לויט ווי מען דערציילט אויפן ט"ז, וואס האט אויך נישט געוואלט טוישן זיין טלית.

• • •

עס ווערט דערציילט, אז ווען דער צדיק וקדוש **רבי שמחה ישכר בער מצעשינוב** זי"ע איז קראנק געווארן, האט מען געבעטן דעם רבי'ן דעם ייליגען כנסת יחזקאל זי"ע, אז ער זאל מתפלל זיין פארן צדיק, דער ייליגער כנסת יחזקאל האט זיך שטארק מצער געווען, און געזאגט א וואלט אויף די ווערטער פונעם אריז"ל אינעם זמר פון ליל שבת "**לְאָרוּס וַאֲרוּסָה לְהִתַּקְּפָא חַלָּשִׁין**".

האט דער צדיק דער ייליגער כנסת יחזקאל זי"ע געזאגט, חז"ל זאגן אז לעתיד לבוא וועלן צדיקים מחיה מתים זיין, אין ספרים שטייט אז

לעתיד וועלן זיין די נישואין צווישן דעם אייבערשטן און כלל ישראל, און היינט איז עס נאר ווי אירוסין, דערפאר, היינט וועט מיר זענען נאר "**לְאָרוּס וַאֲרוּסָה**", האבן די צדיקים נישט דעם כח מחיה מתים צו זיין, אבער "**לְהַתָּקְפָא חַלָּשִׁין**", קראנקע צו היילן האבן זיי יא דעם כח.

• • •

עס ווערט דערציילט, אז איינמאל איז דער רבי דער הייליגער כנסת יחזקאל זי"ע געפארן אין א שטאט צו עוסק זיין אין כלל-ענינים, און מען האט אים נישט געגעבן קיין מינוט רואיג, אן אויפהער זענען געקומען אידן אויף אן עצה, א גוט וואָרט און א ברכה, און חסידים האבן אוועקגעלייגט גרויסע סכומים פדיונות, און דער רבי האט עס גלייך פארטיילט פאר די ארימעלייט.

האט דערציילט איינע פון די נאנטע צום צדיק, אז וועט מען איז אנגעקומען צו דער באן אהיים, האבן די משמשים געזען, **אז דער רבי האט נישט קיין געלט אויף א בילעט, ווייל ער האט אוועקגעגעבן ביזן לעצטן גראשן**, האט ער זיך באשיידן געבעטן איינער זאל אים לייען אפאר גראשן, און וועט מען וועט אנקומען אהיים וועט ער עס צוריקגעבן.

• • •

אין די צייטן פון דער רוסיש-יאפאנישער מלחמה (תרס"ד-תרס"ה) איז א איד, ר' שמואל, אנטלאפן פון זיין היים אין רוסלאנד, און איינמאל, וועט ער איז אנטלאפן פון א סכנה, זענען זיינע ציצית פארכאפט געווארן אין די דערנער פון א בוים, און איינע פון די ציצית זענען אפגעריסן געווארן, האט ער באשלאסן, **אז ער גייט נישט קיין איין טריט מיט פסול'ע ציצית, אפילו אויב ער וועט דארט שטארבן**, און ער איז געזעסן צוויי טעג אינמיטן פעלד, דערנאך איז פארביי א איד וואס האט געהאט ביי זיך א צווייטן טלית קטן און אים דאס אוועקגעגעבן.

שפעטער האט דער איד זיך באזעצט אין פוילן, און האט געעפנט א קליין געשעפטל, און עס איז געווארן א ריזיגע פירמע, **און דער איד איז געווארן א עושר אדיר, און ער איז געווען א חסיד פונעם הייליגען כנסת יחזקאל זי"ע.**

איינמאל האט אים דער רבי געפרעגט, "**זאג מיר, ר' שמואל, פון וואס ביסטו געווארן אזא גרויסער עושר אין אזעלכע שווערע צייטן?**", האט ר' שמואל דערציילט פארן רבין די מעשה מיט די ציצית, האט דער הייליגער כנסת יחזקאל זי"ע געזאגט מיט א פשטות, "**בזכות דיין זהירות אין ציצית האסטו זוכה געווען צו עשירות, ווי חז"ל זאגן (שבת לב:) כל הזהיר בציצית זוכה ומשמשין לו שני אלפים ושמונה מאות עבדים**", און אז חז"ל זאגן אזוי איז דאס זיכער אמת.

• • •

עס ווערט דערציילט, אז מוצאי יום כיפור בשנת תרע"א, זיין לעצטער יאר, האט ער געפרעגט די חסידים ביים טיש צי איינער געדענקט וואס זיין טאטע האט געזאגט מוצאי יום כיפור פון זיין לעצטן יאר, וועט קיינער האט נישט געדענקט, האט ער אליין איבערגעזאגט דעם טאטנ'ס לעצטע וועכטער.

דערנאך האט ער גערעדט וועגן דער גמרא (יומא ע.) אז וועט דער כהן גדול איז ארויס בשלום פונעם קודש הקדשים, און דער רויטער פאדעם איז געווארן וויים, האט ער געמאכט א יום טוב, "**וואס איז," האט דער רבי געפרעגט, "אויב דער כהן גדול איז ארויס בשלום, אבער דער פאדעם איז נישט געווארן וויים - האט ער אויך געמאכט א יום טוב?**", די קשיא איז געבליבן הענגען, און מיט א חודש שפעטער, **ח"י מרחשון**, איז ער נסתלק געווארן.

• • •

אין זיין לעצטן יאר האט ער זיך איינמאל אויסגעדריקט, אז "**די שעה איז אים דוחק, און ער האט שוין נישט קיין כח זיך ארומצודרייען אויף א וועלט וואס איז אינגאנצן שקר**", און דעם לעצטן ליל שבת קודש, נאך שלום עליכם, וועט ער האט געזינגען "אשת חיל" מיטן ראדומסקער ניגון, און איז אנגעקומען צום פסוק "**ותשחק ליום אחרון**", האט ער עס איבערגעחזר'ט אסאך מאל מיט א וואונדערליכע התלהבות, עד כלות הנפש, און הגם ער האט נישט געפילט קיין שוואכקייט, **מוצאי שבת איז ער נסתלק געווארן.**

יארצייט י"ט מרחשון

הרה"ק רבי אברהם מרדכי ב"ר מנשה יעקב זי"ע (קלינבערג), בעל עלי זית, מזאלאשיץ

ער איז געבוירן **בשנת תר"ב**.

צו זיין טאטע הרה"ק **רבי מנשה יעקב בעל אלפי מנשה** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי חנוך הלל** זי"ע,
בן הגה"ק **רבי אברהם אב"ד בריגל** זי"ע,
בן הגה"ק **רבי הלל דייטש מקראקא** זי"ע.

און צו זיין מאמע **הרבנית הצדקת מרת הינדא שרה** ע"ה,
בת הרה"ק **רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל בעל היכל הברכה מקאמארנא** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי אלכסנדר סענדר בעל זכרון דברים מקאמארנא** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי יצחק אייזיק מסאפרין** זי"ע,
נכד הגה"ק **רבי יו"ט ליפמן בעל התוספות יום טוב מקראקא** זי"ע.

ער איז געווען א איש קדוש מאוד און א צדיק וגאון און א בקי נפלא בתורה, זיין עבודה איז געווען מיט א געוואלדיגע התלהבות און א אש קודש, ער איז געווען מפורסם מיט זיין געוואלדיגע אהבת ישראל און א בעל מופת עצום און א גרויסע פועל ישועות בקרב הארץ, אויך איז ער געווען א עניו מאוד און א בורח מן הכבוד, אידן פון איבעראל זענען געקומען זיך מסתופף זיין בצלו און שפען יראת שמים און א דרך אין עבודת השם.

דעם ברית איז פאר געקומען אין קאמארנא ביים הייליגען זיידן בעל היכל הברכה זי"ע, און מען האט דעם קינד א נאמען געגעבן נאכן זיידן דער שווער פונעם הייליגען היכל הברכה, הרה"ק **רבי אברהם מרדכי מפינטשוב** זי"ע.

ער האט זוכה געווען צו א געוואלדיגע התקרבות און חביבות ביים הייליגען זיידן מקאמארנא, און דארט אין שטוב פונעם זיידן איז ער אויף געוואקסן, און ער האט דארט קונה געווען רוב פון זיין תורה און זיין דרך אין עבודת השם.

בערך בשנת תרי"ח האט ער חתונה געהאט מיט **הרבנית הצדקת מרת רייזא** ע"ה,
בת הרה"ק **רבי יעקב משה סג"ל ראטטענבערג אב"ד סקאליע** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי מאיר שלום אב"ד סקאליע** זי"ע, פון די גרויסע תלמידים פון הרה"ק **בעל מהרי"א מזידיטשוב** זי"ע.

ער האט זוכה געווען צו א געוואלדיגע חביבות פונעם זיידן און דער זיידע האט אים זייער מחשב געווען און אויף אים זיך פארלאזט מיטן פירן זיין צרכי הבית, אויך האט אים דער זיידע איבער געגעבן די ארבעט פון מדפיס זיין דעם ספר פונעם זיידן **ספר זכרון דברים** צוזאמען מיטן אנדערן אייניקל הרה"ק **רבי אלכסנדר צבי** זי"ע.

אויך קען מען זעהן וואס די זיידע בעל היכל הברכה זי"ע שרייבט אינעם הקדמה פונעם ספר זכרון דברים בזה"ל, "**וכעת נתעורר רוח טהרה בנכדיי, הנעימים עלי ביותר, הלא הם, הרב הגדול, החריף ובקי, מלא תורה, ונעים עלי ביותר, מוהר"ר אלכסנדר צבי, אב"ד דק"ק וואלאווע וגלילות מיידאן מארמארש. והשני הנעים עלי ביותר, הרב המופלג, ירא שמים באמת ומלא חכמה, מוהר"ר אברהם מרדכי. והתעוררו לדפוס ספר זה של אבי, וברכתי להם בכל הברכות שבתנ"ך**".

איינמאל האט דער אייניקל רבי אברהם מרדכי זי"ע באגלייט דעם זיידן ארויס פון שטאט, וועו מען איז אנגעקומען צו א טייכל, האט דער זיידע אפ געשטעלט דעם וואגן און אראפ, דאן האט דער זיידע געזאגט פארן אייניקל, לאמיר דיך אויס לערנען צו ליינען קוויטלער, ווייל אויף דעם פלאץ ווי מיר שטייען יעצט, **האט אחיה השילוני מסמיך געווען דעם בעש"ט הקדוש זי"ע צו ליינען קוויטלער**.

דער אייניקל הרה"ק רבי אברהם מרדכי זי"ע האט דערציילט, אז איין יאר דעם ערשטן נאכט פסח ביים סדר פונעם זיידן דער הייליגער בעל היכל הברכה זי"ע, וועו די זיידע האט געמאכט דעם ברכה **על אכילת מצה**, **האט מען נישט געקענט זען דעם צורה פונעם זיידן**, ווייל דורך דעם ברכה אויף די מצה, איז די זיידע צוגעקומען צו **התפשטות הגשמיות**, און דער אייניקל האט געזאגט, **אז די**

מעשה איז פאר אים אזוי ברור, אז ער איז גרייט דאס צו דערציילן בעפאר דעם בית דין של מעלה.

י' אייר בשנת תרל"ה ווען די זיידע איז נסתלק געווארן, איז דער אייניקל געפארן זיך מסתופף זיין בצלו פונעם **הייליגען דברי חיים מצאנז** זי"ע, וועו ער איז דאס ערשטע מאל אריין צום הייליגען צאנזער רב מיט א קוויטל, האט דער הייליגער צאנזער רב משנה געווען פון זיין מנהג, און ער האט געבעטן רבי אברהם מרדכי אז ער זאל ליינען זיין קוויטל, און ווען ער האט געענדיגט ליינען דעם קוויטל, האט דער הייליגער צאנזער רב געזאגט, "**גוט געליינט**" און געזאגט, **יעצט גיי הייב אן ליינען קוויטלער**.

דאן איז ער אריבער קיין **טריסק** צום **הייליגען מגיד מטריסק** זי"ע, אויך דארט האט אים דער הייליגער טריסקער מגיד אויף געזומען מיט גרויס כבוד און אים מכבד געווען.

אויפן וועג אהיים פון טריסק קיין קאמארנא, איז דער צדיק אריבער געפארן דעם שטאט **זאלאשיץ**, דארט האבן געווואינט אסאך חסידים פונעם הייליגען טריסקער מגיד, און די אידן פון שטאט האבן געבעטן דעם צדיק רבי אברהם מרדכי, אז ער זאל קומען וואוינען ביי זיי אין שטאט.

אזוי אינמיטן רעדן איז געקומען צו לויפן א פרוי און זייער געווויינט און דערציילט, אז עס איז ליידער געשען א שרעקליכע צרה, א שטוב אין שטאט איז ליידער איינגעפאלן, און ר"ל צוויי קינדער זענען נעבען אונטער די בראכווארק.

וועו דער צדיק האט דאס געהערט, האט ער זיך גלייך געשטעלט אין די זייט, און מתפלל געווען צום באשעפער, אז די צוויי קינדער זאלן גערעטעוועט ווערן, דאן האט דער צדיק געזאגט, **אויב וועט מיין תפלה נתקבל וועט ווערן און די קינדער וועלן גערעטעוועט ווערן, דאן וועל איך האבן א סימן פון הימל, אז מיין פלאץ איז דא אין שטאט זאלאשיץ**.

כך הוה נישט לאנג נאכדעם איז די פרוי געקומען מיט די צוויי קינדער, וואס זענען ב"ה געווען בריאים ושלמים און בכלל נישט געשעדיגט געווארן, דאן האט דער צדיק מסכים געווען צו בלייבן וואוינען ביי זיי אין שטאט **זאלאשיץ**.

פון דאן איז זיין נאמען געווארן מפורסם אלס א בעל מופת און א גרויסע פועל ישועות, הונדערטער אידן זענען געקומען צו דעם צדיק פאר עצה ותושיה, און מען האט געזען ביי דעם צדיק גרויסע ישועות.

ער איז געווען באקאנט מיט זיין געוואלדיגע עניוות און נישט געלאזט מען זאל אים מכבד זיין, איינמאל ווען דער צדיק איז געווען אין שטאט עלקיש, איז געקומען א גרויסע עולם פון שטאט מקבל פנים זיין דעם צדיק וקדוש, ווען דער צדיק האט באמערקט אז מען קומט אים אפ געבן כבוד, **איז דער צדיק ארויס געשפרינגען פון פענסטער און אנטלאפן פון דארט**.

יארן שפעטער האט די ממשלה אין פולין ארויס געגעבן א גזירה, אז ווער עס איז א גאסט אין די מדינה ברויך אוועק גיין, האט זיך דאן דער צדיק אוועק געצויגען קיין **קראקא** ווי ער איז שוין געבליבן ביז צו זיין פטירה.

ער האט איבער געלאזט זיינע הייליגע דברי תורה אין זיין ספר.
ספר עלי זית על התיקונים.

ער האט איבער געלאזט זיינע הייליגע קינדער.

הרה"ק **רבי זיידא משה חיים מקשישוביץ** זי"ע, הי"ד,
הרה"ק **רבי שם מזאלאשיץ** זי"ע, הי"ד,
בתו **הרבנית הצדקת מרת פריידל** ע"ה, אשת הרה"ק **רבי מנחם נחום אפרים לברטוב** זי"ע.

נסתלק לגנזי מרומים **י"ט מרחשון בשנת תרע"ה**, ומנוחתו כבוד איז אין **ביה"ח החדש אין שטאט קראקא**, פון די מספידים איז געווען הגה"ק **רבי פנחס אליהו דעביצער בעל גבעת פנחס ראב"ד קראקא** זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו
ועל כל ישראל אמן.

יארצייט כ' מרחשון

הרה"ק רבי שלום ב"ר יעקב יוסף הלוי זי"ע
(ראזענפעלד), בעל אוהב שלום, מקאמינקא

ער איז געבוירן אין **שטאט ראווא**, **בשנת תק"ס**.

צו זיין טאטע הרה"ק **רבי יעקב יוסף ראזענפעלד מראווא** זי"ע,
בן הרה"ק **הגביר רבי שלום** זי"ע, הנקרא "**דער גראף ר' שלום**", נאך וועם דער צדיק האט געהייסן.

און צו זיין מאמע **הצדקת מרת יענטא** ע"ה,
בת הרה"ק **רבי יהושע העשיל מבאר** זי"ע,
בן הרה"ק **רבי לייבוש אב"ד מעזריטש** זי"ע.

הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זי"ע האט זיך אמאל אויס געדריקט, אויף די צדקת, די מאמע פון רבי שלום מקאמינקא זי"ע בזה"ל, "**מלאכים פטאשען מיט די הענט און זאגן, לאמיר גיין זען ווי יענטע'לע בענטשט לעכט**".

ער איז געווען א חריף עצום און א גדול וגאון בתורת הנגלה והנסתר, ער איז געווען מפורסם אלס א בעל מקובל קדוש ונורא, זיין עניוות איז געווען גאר גרויס, דער צדיק וקדוש האט פון זיך באמת גארנישט געהאלטן און זיך מכניע געווען פאר יעדן צדיק וגאון הדור, ער איז געווען דער חכימא דיהודאי און א עילוי וחריף עצום בתורה, ער האט שוין ביי די 9 יאר אלט מסיים געווען ש"ס, און מען האט אים געריפן "**דער ראווער עילוי**", ער איז געווען מפורסם אלס א בעל מופת עצום און א גרויסע פועל ישועות, אלע צדיקים בדורו האבן דעם צדיק מעריץ געווען און מכבד געווען און מפליא געווען זיין גדלות בתורה און געוואלדיגע התנהגות דקדושה.

הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע און הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע האבן מעיד געווען, **אז די שורש נשמה פון דעם צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע, איז דער שורש נשמה פונעם הייליגען גר"א מווילנא זי"ע**.

הגה"ק רבי יעקב משולם אורנשטיין בעל ישועות יעקב מלעמבערג זי"ע האט מעיד געווען אויפן צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע בזה"ל, "**ער באזיצט די ד' חלקי שלחן ערוך אין די פיר עקן פון זיין מוח**".

בתורת הנגלה איז ער געווען א תלמיד מובהק פון הגה"ק **רבי שלמה קלוגער** זי"ע און הגה"ק **רבי צבי הירש חריף מבראדי** זי"ע, ביי די צוויי רבי'ס איז דער צדיק געוואקסן בתורת הנגלה גאר גרויס, שוין דאן איז ער געווען מפורסם אלס א בקי נפלא און א חריף עצום בתורה, אויך איז ער שוין דאן געווען באוויסט אלס א איש קדוש מאוד און א עובד השם במסירת נפש ממש.

ביי די ניין יאר אלט האט דער צדיק שוין מסיים געווען גאנץ ש"ס, און ער האט דאן געמאכט א גרויסע סיום הש"ס, דאן האט ער זיך אנגעהויבן מסתופף זיין בצלו פון הרה"ק **בעל החוזה מלובלין** זי"ע, וואס האט ארויס געוויזן א גרויסע קרבה און אהבה פאר דעם יונגען גאון ועילוי נפלא, און ער האט זוכה געווען צו קונה זיין אסאך דברים נשגבים ביים הייליגען חוזה מלובלין זי"ע.

בתורת הנסתר און בחסידות איז ער געווען א תלמיד מובהק פון הרה"ק **רבי נפתלי צבי בעל זרע קודש מראפשיץ** זי"ע, און פון הרה"ק **רבי צבי הירש בעל עטרת צבי מזידיטשוב** זי"ע, גאר אסאך תורה וחסידות האט דער צדיק געשעפט ביי די צוויי רבי'ס, וואס האבן גאר שטארק מעריץ ומחבב געווען דעם צדיק, און זיי האבן מעיד געווען אויפן געוואלדיגע קדושה וטהרה מיט וואס דער תלמיד האט זיך שוין פון יוגענד אן געפירט.

נאכן פטירה פונעם הייליגען ראפשיצער רב זי"ע האט ער זיך מדבק געווען און געווארן א תלמיד מובהק פון הרה"ק **השר שלום מבעלזא** זי"ע, אויך איז ער געווען דבוק מיט א געוואלדיגע קשר מיט הרה"ק **בעל דברי חיים מצאנז** זי"ע וואס ביידע זענען געווען פון די גרויס תלמידים פונעם הייליגען ראפשיצער רב זי"ע, אויך איז ער דאן געווארן שטארק מקושר צו הרה"ק **רבי צבי הירש מרימנוב** זי"ע.

ביי די 13 יאר אלט האט ער חתונה געהאט מיט **הרבנית הצדקת מרת חנה גולדה** ע"ה,
בת הרה"ק **רבי נפתלי נתן הירש מקראשוב** זי"ע,
נכד הרה"ק **רבי צבי הירש מבאלחוב** זי"ע.

נאך די חתונה האט דער גאון ועילוי געוואוינט אין שטאט **ראווא**, דארט איז ער געזעצן יומם ולילה על תורה ועבודה מיט א געוואלדיגע קדושה וטהרה, אויך דארט איז ער געווארן מפורסם מיט זיין גדלות בתורה, און שוין דאן האבן זיך מדבק געווען אין דעם צדיק אידן גדולים וגאונים בתורה.

בשנת תקפ"ב האט מען אים אויף געגומען אלס רב אין שטאט **יאריטשוב**, אידן פון אלע שטעט ארום זענען געקומען זיך מסתופף זיין ביי דעם צדיק און זען זיין עבודה בקדושה וטהרה, אויך איז מען שוין דאן געקומען פאר ברכות און ישועות צו דעם צדיק וקדוש.

בערך בשנת תקצ"ה האט מען אים אויף גענומען אלס רב אין שטאט **קאמינקא**, וואס דארט איז שוין דער צדיק וקדוש געבליבן ביז צו זיין הסתלקות, טויזענטער אידן זענען געקומען זיך מסתופף זיין בצלו פון דעם צדיק צו קונה זיין א דרך אין עבודת השם און פאר ברכות און ישועות.

דער צדיק וקדוש האט געהאט אזא גרויסע עניוות, אז אפילו זייענדיג רב אין גרויסע שטעט פיל מיט אידן יראים ושלמים, האט ער זיך נישט געהאלטן אלס רבי, נאר ער האט כסדר געזאגט **אז ער איז סך הכל א משפיע צו ארויף ברענגען אידישע קינדער נענטער צום בורא כל העולמים**, און דערפאר זענען זיינע הייליגע דברי תורה נישט געדריקט געווארן אין קיין ספר.

איינמאל ווען ער איז געווען ביי זיין רבין דער הייליגער שר שלום מבעלזא זי"ע אויף שבת קודש, איז דער צדיק רבי שלום קאמינקא אריין געפאלן אין בעט, און ער האט ממש נישט געהאט קיין כח זיך צו רירן.

שבת קודש צופרי, האט דער הייליגער בעלזא רב געהייסן, אז מען זאל אריין ברענגען רבי שלום מיטן בעט אין ביהמ"ד צום דאוונען, ביי קריאת התורה האט אים די בעלזא רב אויף געריפן צו די תורה, "**יעמוד מורנו רבי שלום בן רבי יעקב יוסף**", האט דער הייליגער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע דערציילט, **אז ער האט דאן געשפירט ווי ער האט צוריק באקומען זיינע כוחות, און ער האט עולה געווען צו די תורה, און דערנאך איז ער געזונט געווארן כאחד אדם**.

דער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע איז געווען א גרויסער **עניו און א נחבא אל הכלים**, ער האט נישט געוואלט פירן קיין רבי'סטעוות און נישט דרוקן קיין ספרים, הגם ער האט געהאט קעסטלעך פול מיט חידושי תורה, זיין תורה און זיינע משלים זענען געווען אנגעפילט מיט שארפע גלייכווערטלעך און "**מילתא דבדיחותא**", און צדיקים האבן געהאלטן, **אז אין זיי זענען באהאלטן הויכע סודות**, ער האט געטאנצט א מצוה טאנץ מיט א באזונדערן ניגון, וואס ווערט ביז היינט געזינגען אין חסידות באבוב.

ער האט איבער געלאזט זיין איינציגסטע זון הרה"ק **רבי יהושע מקאמינקא** זי"ע, ממלא מקום אביו.

נסתלק לגנזי מרומים **כ' מרחשון בשנת תרי"ב**, ומנוחתו כבוד איז אין שטאט **קאמינקא**.

זכותו הגדול יגן עלינו
ועל כל ישראל אמן.

מעשיות

איינמאל איז דער צדיק וקדוש רבי שלום מקאמינקא זי"ע, געווען ביי זיין רבין דער הייליגער ראפשיצער רב זי"ע, איז דארט געווען א מוכר ספרים וואס איז געקומען פארקויפן ספרים אין שטאט, צווישן די ספרים האט דער צדיק רבי שלום מקאמינקא געזען דעם **ספר שו"ת פרח מטה אהרן** פון הגה"ק ר**בי אהרן בן חיים אברהם הכהן פרחיה מסלוניקי** זי"ע, און דער צדיק האט געהאט א גרויסע השתוקקות צו האבן דעם ספר.

אבער וויבאלד דער מוכר האט געזען ווי שטארק ער ברויך דעם ספר האט ער געהויבן דעם פרייז, און וויבאלד דער צדיק האט נישט געהאט אזויפיל געלט צו באצאלן, האט ער געבעטן דעם מוכר אויב ער קען דאס האבן פאר איין נאכט.

דער מוכר האט מסכים געווען, און דאס אהין געגעבן פאר רבי שלום, דעם אנדערן טאג ווען ער האט צוריק געברענגט דעם ספר, האט דער מוכר געפרעגט אויב ער האט דאס בדעה צו קויפן, האט דער צדיק געזאגט, **איך האב שוין דעם ספר ביי מיר**, האט דער סוחר זיך געוואונדערט, ווייל עס איז

נישט געווען נאך א מוכר ספרים אינעם געגנט, איז פון ווי האט ער געקענט קויפן דעם ספר.

ווען ער האט געפרעגט פונעם צדיק פון ווי ער האט דעם ספר שוין געקויפט, האט אים דער צדיק געזאגט, איך האב דעם ספר נישט געקויפט, **אבער דורך די נאכט האב איך דעם ספר דורך געלערנט, און עס איז ביי מיר כמונח בקופסא, און איך קען דיר איבער זאגן דעם גאנצן ספר בעל פה.**

• • •

אין ספר צבי לצדיק וועלט וועבערענגט א מעשה, אז דער צדיק וקדוש רבי שלום מקאמינקא זי"ע פלעגט יעדעס יאר פארן י"א תמוז צום יארצייט פון זיין רבין דער הייליגער עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע, איין יאר איז די יארצייט אויס געפאלן אויף ערב שבת קודש, און אויפן וועג האט דער צדיק פארגעסן ווי ער וויל פארן, און ער איז געפארן אויפן וועג קיין בעלזא צום הייליגען שר שלום זי"ע.

אבער אינמיטן וועג האט ער זיך פארבלאנדשעט און נישט געקענט טרעפן דעם וועג ארויס, ער האט מפשפש געווען במעשיו פארוואס ער האט פארלוירן דעם וועג, דאן האט ער זיך געכאפט, אז היינט איז די יארצייט פון זיין רבין דער הייליגער זידיטשובער זי"ע, און ער האט משום איזה סיבה פארגעסן צו פארן צום ציון קדשו.

דאן האט ער געבעטן מחילה פון זיין רבין און געזאגט, "**אדוני מורי ורבי הקדוש הריני מבקש מחילה מעצמותיך הקדושות, והריני מקבל עלי שלא לשכוח ביום הזה לבקר על ציונך הקדוש**", גלייך ווען ער האט געגדיגט, האט ער געטראפן דעם וועג ארויס און ער איז אנגעקומען קיין זידיטשוב נאנט צום זמן שבת קודש.

• • •

אין ספר שדה צופים וועלט וועבערענגט, אז איינמאל האט רבי שלום מקאמינקא זי"ע דערציילט פאר זיין רבין דער הייליגער שר שלום מבעלזא זי"ע, אז ער האט זיך אונטער געהערט ביי א פשוטע מענשט, ווי אזוי יענער פירט דעם סדר פסח אויפדערנאכט, האט ער געהערט ווי יענער זאגט די הגדה, **און ווען ער איז אנגעקומען אין די הגדה ביי אחד חכם, האט ער ארויף געלייגט די ענט אויף די אויגן ביי יעדע אחד כאילו ער ליינט קריאת שמע.**

ווען דער הייליגער בעלזא רב האט דאס געהערט, האט ער פארשטאנען אז דאס איז נישט אזוי פשוט, נאר עפעס ליגט אין דעם באהאלטן, און ער האט דאס מסביר געווען און געזאגט, **עס וועט קומען טעג וואס די רוח הטומאה וועט אפגעטון ווערן פון כלל ישראל, און דאן וועט יעדער איד נישט קיין חילוק אין וואסערע מצב ער איז, איינזען אז דער באשעפער איז איינס און אויסער דעם באשעפער איז נישט דא קיין איינער.**

און דאס איז באהאלטן און דעם, אחד חכם, אחד רשע, אחד תם, אחד שאינו יודע לשאול, אז יעדער איד וועט זאגן "אחד" אז דער אייבערשטער איז איינס, און דאס זאגט די הגדה, **רַבּוֹתֵינוּ, הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית,** וואס די וואָרט "שחרית" איז נוטריקון "**חכם, רשע, תם, שאינו יודע,**" אז אונז אידן בעטן מיר, **אז עס זאל שוין קומען די צייט, וואס יעדער וועט איינזען אז עס איז נישט דא גארנישט אויף דער וועלט, אויסער דער גרויסער באשעפער וואס ער פירט אלעס.**

• • •

איינמאל האט דער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע געטראכט צו פאסטן משבת לשבת, אבער דאן איז אריין געקומען אין זיין מחשבה א הרהור פון גאווה, אז יעדער עסט און ער פאסט, האט ער אפגעמאכט אז ער וועט זיך מאכן ווי ער עסט און אזוי וועט קיינער נישט וויסן אז ער פאסט, כדי ער זאל נישט צו קומען צו קיין גאווה און זיך נישט קענען גרויס האלטן.

אבער דאן האט ער געזען, אז די גאווה וואקסט נאך מער, ווייל באמת פאסט ער און ער מאכט זיך נאר ווי ער עסט, און דורך דעם האט ער באקומען א מחשבה אז ער איז א צדיק אמת, דאן האט ער אפ געמאכט אז ער וועט עסן אפילו ער וויל באמת פאסטן, נאר כדי ער זאל נישט צו קומען צו קיין גאווה, **ווייל עס לוינט זיך ענדערש צו עסן ווי איידער צו פאסטן און צו קומען צו גאווה.**

• • •

איינמאל האט דער הייליגער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע מסביר געווען דעם גמרא (בבא קמא צ"ז ב') מטבע של אברהם אבינו ע"ה, **זקן מצד זה, ובחור בצד זה,** האט דער צדיק מסביר געווען די כוונה פון די גמרא.

א איד ברויך האבן צוויי אופנים פאר עבודת השם, ווייל ווען עס קומט צו דינען דעם באשעפער דארף מען זיין א זקן און זיך גרויס האלטן אז מען איז ראוי צו דאוונענען און דינען דעם באשעפער, אבער ווען עס קומט צו סיי וואס איז נישט קיין עבודת השם, ברויך א איד זיין א נער און נישט זיין קלוגער ווי וואס מען האט מקבל געווען פון אמאל, נאר ממשיך זיין מיט וואס אונזערע עלטערן האבן געטון.

• • •

אויף דעם ווערט דערציילט, אז איינמאל איז דער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע געווען אין שטאט רימנוב ביים צדיק הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע, מוצאי שבת איז פאר געקומען א מלוה מלכה אין שטוב פון הרה"ק רבי נתן לייב מרימנוב זי"ע א זון פון הרה"ק רבי מענדעלע מרימנוב זי"ע.

אינמיטן די סעודה האט מען געברויכט האניג, האט מען געפרעגט, ווער וועט גיין קויפן האניג, האט זיך רבי שלום מקאמינקא אנגעריפן, **געט מיר דאס געלט און איך וועל שיקן מיין "נער" זאל גיין קויפן האניג,** דער עולם האט געמיינט אז ער האט זיכער א **משרת** וואס ער גייט שיקן.

אבער לפלא נאך א שעה, איז דער צדיק רבי שלום אליין צוריק געקומען מיט די האניג, דער עולם איז נשתומם געווארן אז ער אליין איז געגאנגען קויפן די האניג, האט מען געפרעגט דעם צדיק, די האסט דאך געזאגט אז די גייסט שיקן דיין "**נער**".

האט דער צדיק וקדוש געזאגט, **ביי מיין בר מצוה ווען איך בין געקומען לכלל גדלות, האב איך מיך אויס געגומען מיט מיין נער, אז ער וועט מיך קיינמאל נישט פארלאזן, נאר ער זאל מיט מיר בלייבן ביז צו די עלטערע יארן, און דערפאר האב איך געזאגט אז איך וועל שיקן מיין "נער" קויפן דעם האניג.**

• • •

דער הייליגער צאנזער רב זי"ע, וואס איז געווען א גאר נאנטער חבר מיטן הייליגען צדיק רבי שלום קאמינקער זי"ע ביידע גרויסע תלמידים פונעם הייליגען ראפשיצער רבי זי"ע, האט דערציילט א מעשה, וואס ברענגט ארויס די געוואלדיגע חכמה פונעם צדיק וקדוש רבי שלום מקאמינקא זי"ע.

איינמאל איז א גרויסער עושר געקומען צו רבי שלום מקאמינקא זי"ע, און זיך באקלאגט אז ער האלט נישט אויס צו לעבן מיט זיין ווייב, און ער האט געבעטן פונעם רבין, **אז ער זאל ח"ו ערלעדיגן אז דאס ווייב זאל גיין פון די וועלט,** פארשטייט זיך אז דער הייליגער צדיק האט געזאגט פאר דעם עושר, אז ער קען דאס נישט טון פאר א אידישע נשמה.

אבער זאגט אים דער הייליגער צדיק, איך האב איין עצה פאר דיר, אין א שטאט נישט ווייט פון דא ברויך מען בויען **א נייע מקו' טהרה,** גיי אהין אויף שבת און ביי דיין עלי' זאלסטו צו זאגן צו מנדב זיין די מקו', אבער באמת זאלסטו נישט באצאלן, און דאס איז א סגולה אז דאס ווייב זאל נפטר ווערן, ווי חז"ל זאגן (שבת ל"ב ב.), "**תניא רבי נתן אומר בעון נדרים מתה אשה של אדם**", אז ח"ו ווען א מענטש זאגט צו א נדבה און באצאלט דאס נישט, ווערט ח"ו די פרוי נפגע.

דער עושר האט געפאלגט דעם צדיק, און איז געפארן צו יענעם שטאט, און ביים עלי' צו געזאגט צו מנדב זיין די מקו', און דאן איז ער אהיים געפארן שמח וטוב לב, עס גייט דורך אפאר חדשים, און די פרוי לעבט ווייטער כאילו לא היה, איז דער איד געגאנגען צו רבי שלום און פרעגט, רבי די עצה ארבעט נישט דאס ווייב לעבט נאך, זאגט דער צדיק פאר דעם איד, **ווי אזוי ווילסטו אז די סגולה זאל ארבעטן, אז די לעבסט נישט מיט איר ווי א ווייב, עס איז דאך כסדר דא צווישן ענק מחלוקת און דערפאר הייסט זי נישט דיין ווייב און וועגן דעם ארבעט נישט די סגולה.**

דער איד איז צוריק אהיים און אנגעהויבן מכבד זיין דאס ווייב און זיך אויפגעפירט צום ווייב ווי אזוי מען ברויך באמת זיך אויף פירן, ויהי היום דאס ווייב איז אים קראנק געווארן, דער איד איז געקומען צו לויפן צום רבין און בעט אז די רבי זאל מתפלל זיין אז דאס ווייב זאל געזונט ווערן.

זאגט אים די רבי, **לויף שנעל און באצאל דעם מקו' וואס די האסט צוגעזאגט, און אזוי וועט דאס ווייב געזונט ווערן, מיט זיין געוואלדיגע חכמה האט ער אריין געברענגט שלום בית ביי דעם איד אין שטוב, און אויך ערלעדיגט א מקו' טהרה פאר יענעם שטאט.**

• • •

איין יאר פסח ביינאכט האט דער ייליגער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע זיך פארשפעטיגט מיטן עסן דעם אפיקומן, וועו די שטוב מענטשן האבן געפרעגט פארוואס ער טוט אזוי, האט דער ייליגער צדיק געזאגט, עס שטייט אין די תורה, "**זֹאת חֻקַּת הַפֶּסַח כָּל בֶּן נֵכָר לֹא יֹאכַל בּוֹ**", א לאנגע צייט זיץ איך שוין און איך קוק דורך מיינע מעשים **אויב איך בין ח"ו נישט קיין בֶּן נֵכָר**, און דערפאר האט זיך דער צדיק פארשפעטיגט מיטן עסן דעם אפיקומן.

• • •

בשעת הרה"ק רבינו יואל מסאטמאר זי"ע איז ליידער געזעצן שבעה נאך זיין איינציגסטע איבער געבליבענע טאכטער נאך די שרעקליכע מלחמה, וואס ליידער איז זי אוועק אן לאזן דורות, איז דער צדיק געווען גאר שטארק צובראכן, איז א רב אריין געקומען צום רבין, און וועלענדיג מחזק זיין און טרייסטן דעם רבין, האט דער רב נאך געזאגט א ווארט פונעם ייליגען צדיק **רבי שלום מקאמינקא** זי"ע.

איין יאר תשעה באב האט דער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע געזאגט, **אז תשעה באב איז א גרעסערע יו"ט ווי פורים**, ווייל מה דאך פורים וואס מען ליינט איין פסוק מיטן ניגון פון איכה, "**אֲשֶׁר הָגְלָה מִירוּשָׁלַיִם עִם הַגּוֹלָה אֲשֶׁר הָגְלְתָה עִם יְכָנְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה**", איז די טאג א גרויסע יו"ט, **כל שכן וכל שכן תשעה באב, וועו מען ליינט דעם גאנצן איכה מיט דעם ניגון איז דאס אסאך א גרעסערע יו"ט**.

דער ייליגער סאטמאר רבי איז זייער נתרגש געווארן און זיך גאר שטארק מחזק געווען און געזאגט, **ווערטער פון קאמינקא רב זי"ע האט א גרויסע קדושה ווייל עס איז געזאגט געווארן מיט א אמת**.

• • •

איינמאל ערב תשעה באב זענען די צוויי צדיקים, דער ייליגער **שינאווא רב** זי"ע און דער ייליגער צדיק **רבי שלום מקאמינקא** זי"ע געווען ביים צדיק **רבי שמעון מיערסלוב** זי"ע צו גאסט, לכבוד די צוויי גרויסע געסט האט דער ייליגער צדיק רבי שמעון געהייסן פאר די רעבעצין, אז זי זאל גיין צום שוחט און לאזן שחט'ן א הינדל און מען האט געמאכט א פליישיגע סעודה בעפאר חצות ערב תשעה באב.

נאך די סעודה האבן די צדיקים געזאגט, וואס קען מען זינגען לכבוד די סעודה, האבן די דריי צדיקים געזונגען דעם ניגון "**אַדִּיר הוּא יִבְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב**", פאר גאנצע פיר שעה האבן די צדיקים דאס געזינגען, **און עס האט זיך פון די ייליגע אויגן געגאסן טייך און טרערן אויפן צער השכינה און חורבן בית המקדש**.

וועו דער ייליגער שינאווא רב איז אהיים געקומען, און ער האט זיך אפגערעדט פארן טאטן דער ייליגער דברי חיים זי"ע, אז דער צדיק רבי שמעון מיערסלוב **האט אים פליישיג געמאכט ערב תשעה באב**, האט אום זיין טאטע געזאגט, קינד מיינס, **די זאלסט וויסן עטץ האטס אויף געטון מיט דעם סעודה גאר געהויבענע זאכן און עס איז געווען א ריכטיגע זאך צו טון**.

• • •

הרה"ק רבי יענקעלע מפשעווארסק זי"ע האט דערציילט, אז וועו דער ייליגער ראפשיצער רב זי"ע האט חתונה געמאכט, זענען די צוויי גרויסע תלמידים דער ייליגער קאמינקא רב און דער ייליגער צאנזער רב זי"ע געקומען אויפן חתונה.

און כדי צו משמח זיין חתן כלה, האבן זיך די צוויי צדיקים פארשטעלט ווי קמצנים און אריין געבערענגט א לייטער, דער עולם האט דאס אנגעהאלטן, און די צוויי צדיקים זענען ארויף די טרעפ פונעם לייטער, פון איין זייט דער קאמינקא רב און פון די צווייטע זייט דער ייליגער צאנזער רב, אנקומענדיג אויבן, איז דער ייליגער צאנזער רב געווען מיט צוויי טרעפ העכער ווי דעם ייליגען קאמינקא רב.

האט זיך דער ייליגער ראפשיצער רב אנגערופען, **קאמינקא רב, דער צאנזער רב איז אייך איבער געגאנגען**, שפעטער האט מען פארשטאנען די ייליגע ווערטער פונעם ראפשיצער רב, **אז דער צאנזער רב האט מעריך ימים געווען כמעט מיט 24 יאר מער ווי דעם ייליגען צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע**.

• • •

ווי באקאנט האבן די צוויי תלמידים פונעם ראפשיצער רב זי"ע, דער ייליגער קאמינקא רב און דער ייליגער צאנזער רב זי"ע געהאלפן אין שטוב פין זייער רבין, איין ערב שבת קודש איז דער ייליגער עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע געווען אין

שטוב פונעם ראפשיצער רב, האט אים דער ראפשיצער רב געזאגט, **קומט לאמיר אייך ווייזן מיינע קארטאפל שיילערס**.

איז דער ייליגער ראפשיצער רב אריין אין די קיך, און דארט זענען געשטאנען די צוויי ייליגע תלמידים און געשיילט קארטאפל לכבוד שבת, דער ראפשיצער רב איז אריין אין קאך, **און צו געגומען א מעסער פון אויפן טיש**, און די צוויי תלמידים האבן דאס נישט באמערקט.

אבער דאן איז געווארן א דין ודברים צווישן די צוויי תלמידים, אויב זיי זענען חייב אויף דעם מעסער אדער זענען זיי נאר א שומר חינם און נישט חייב, עס איז צווישן די צוויי גדולים געפלויגן ראשונים און אחרונים, ביז פון גרויס ריתחא דאורייתא האט אנגעהויבן פליען קארטאפל, דאן האט דער ייליגער ראפשיצער רב צוריק געלייגט דעם מעסער און עס האט זיך אפגעשטעלט.

ביים צדיק הרה"ק רבי משה ארי' פריינד מירושלים זי"ע איז געווען א בחור, וואס האט געהאלפן ערב פסח מיט די געברויכן ביים צדיק אין שטוב, איינמאל האט דער בחור געבעטן דעם ירושלימער רב זי"ע, **אז ער זאל מתפלל זיין אז ער זאל האבן דעם יראת שמים ווי די קארטאפל שיילערס ביים ייליגען ראפשיצער רב זי"ע**.

דער ייליגער צדיק רבי משה ארי' זי"ע האט אראפגעלייגט זיין קאפ פאר אפאר מינוט, און דאן זאגט ער פארן בחור, **ביים באשעפער האב איך שוין גע'פועל'ט, יעצט ברויך איך פועל'ן ביי דיר**.

• • •

דער ייליגער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע האט זיך אמאל דורך גערעדט מיטן ייליגן צאנזער רב זי"ע, וואס עס וועט זיין וועט משיח וועט קומען, דער ייליגער צאנזער רב האט געזאגט, **רבי שלום וועט זיין א רבי, און איך צאנזער רב וועט זיין א רב**, אבער דער ייליגער קאמינקא רב האט געזאגט פונקט פארקערט, איר צאנזער רב וועט זיין א רבי, אין איך וועל זיין דער רב, און ער האט צו געלייגט פון ווי ער ווייסט דאס.

ווייל איינמאל זענען מיר געווען אין א גאסט הויז ביינאכט, איר צאנזער רב האט געמיינט אז איך שלאף, האב איך געהערט ווי איר זאגט די **אני מאמין'ס**, און ביי יעדע אני מאמין האט איר זיך אויספראבירט און געזאגט, "**חיים די גלייבסט באמת**", און אזוי האט איר געזאגט אלע 13 אני מאמין'ס, איך האב ממש געפילט ווי איך פאל אראפ פון בעט, **און דערפאר מיז זיין אז איר וועט זיין די רבי און נישט איך**.

• • •

שוין אלס קליין קינד האט זיך רבי שלום קאמינקער זי"ע אויס געצייכענט מיט זיין געוואלדיגע התמדה און גרויס צדקות, בשעת ער איז אלט געווען זיבען יאר אלט, איז אמאל פאר געקומען אין זיין שטאט ראווא מאנעווערס (איבונגען) פון די מילטער.

דאס מיליטער האט זיך אויסגעשטעלט און צוטיילט און צוויי גרופעס, איין גרופע האט מלחמה געהאלטען מיט די צווייטע כדי זיך צוצוגרייטען, אז ווען עס וועט פארקומען א מלחמה זאלן זיי זיין געשולט צו קעמפען.

דער קייזער בכבודו ובעצמו איז אראפ געקומען באאבאכטען די מאנעווערס, און די גאנצע שטאט איז ארויס געגאנגען מקבל פנים זיין דעם קייזער און צוקוקן די מאנעווערס, אויך דער פאטער מיט די מוטער פון רבי שלום קאמינקער זענען ארויס געגאנגען אהין, זייער קליינעם זוהן שלום האבן די עלטערן פארגעסן מיט צו נעמען און ער איז געבליבן אליין אינדערהיים.

ווען די מאנעווערס האבען זיך געענדיגט, און די עלטערן זענען צוריק געקומען אהיים, האבן זיי געטראפן ווי דער קליינער זיצט ביי א שולחן ערוך חושן משפט און ווייניט מיט ביטערע טרערן, די עלטערן האבן פארשטאנען **אז ער ווייניט ווייל זיי האבען אים איבער געלאזט און נישט מיט גענומען**, האבן זיי זיך גענומען פאר ענטפערן פאר אים, אז זיי האבן אים פשוט פארגעסן, און דעם קומענדיגן מאל וועלן זיי שוין זעהן אים מיט צונעמען.

דער קליינער האט זיי אבער אנגעקוקט מיט גרויסע פארוואונדערטער אויגן, ער האט בכלל נישט געוויסט פון וואס זיי רעדען, טאטע האט ער געפרעגט, פון וואס רעדט איר דא, וואס איז דארט פאר געקומען, ווען זיי האבען געזעהן אז ער ווייסט באמת נישט וואס דארט איז געווען, און אז נישט אויף דעם ווייניט ער, האבען זיי אים געפרעגט, אויב דו ווייסט נישט פון וואס מיר רעדן, פארוואס ווייניסטו אזוי ביטער.

האט דער קליינער שלום געזאגט מיט א תמימות פאר זיינע עלטערן, **איך וויין, ווייל איך פארשטיי נישט דעם ש"ך וואס איך לערן יעצט, דער קליינער האט זיך צוכליפעט און ווייטער געזאגט, דער ש"ך האט דאך דאס פארשטאנען פארוואס פארשטיי איך נישט**.

• • •

אמאל איז הרה"ק רבי הלל קאלאמייער זי"ע געזעצן ביים הייליגען צאנזער רב'ס טיש, אינמיטן טיש האט זיך צאנזער רב זי"ע אנגערופן, אז קאמינקער רב זי"ע האט געזאגט א ר"ת אויף זעקס קופי"ן (דאס מיינט זעקס ווערטער רצופות וואס הייבט זיך אן מיט א קו"ף) און דאס זענען זיי.

"**קייזער קעניגליכער קאמינקער קרייז קוימען קערער**".

רבי הלל הערנדיג די ווערטער, טראכט ער ביי זיך, היתכן אז א רבי און א צדיק ווי צאנזער רב זאל רעדן אזעלכע פשוט'ע רייד ביים טיש, און דאס האט רבי הלל געטראכט ביי זיך און ער האט נישט געוויסט וואס צו טוהן פון ווייטאג, וואס ווי באקאנט איז דער צדיק רבי הלל געווען א שארפע מענטש און זיך נישט אוועק געירט קיין קיצו של יוד פון אן הלכה אדער מנהג.

דער הייליגער צאנזער רב זי"ע האט גלייך מרגיש געווען די וואונדער פונעם צדיק מקאלאמייא, און האט זיך תיכף אנגערופן, אז דא ביים טיש זיצט מיט אונז קאלמייע רב וואס קען נישט פארליידן קיין שום עוולות און וויל פארשטיין פארוואס ווערטל איך מיר אינמיטן סעודה, אבער איך זאג ענק, **אז קאמינקער רב זי"ע האט מכוון געווען מיט זיינע הייליגע רייד זייער א הויכע און הייליגע כוונה, ממש אזוי וויי די כוונות וואס די כהן גדול האט מכוון געווען יום כיפור ביי זיין הייליגע עבודה וועו ער איז אריין לפני ולפנים**, און רבי הלל זי"ע האט זיך בארואיגט.

• • •

דער צדיק וקדוש רבי שלום מקאמינקא זי"ע, איז אמאל געגאנגען נאך געלט פאר א צדקה צוועק, און וועו איינעם פון די בעלי בתים וואס איז געווען א גרויסער קמצן האט געזען אז דער הייליגער קאמינקא רב קומט נאך געלט, **האט דער עושר זיך באהאלטן אין זיין צימער**.

האט זיך קאמינקא רב זי"ע אנגערופן, יעצט פארשטייט ער פשט אין די מאמר חז"ל, "**גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה**", ווייל ביי משה רבינו שטייט, **ויסתר משה פניו כי ירא מהביט אל האלוקים**, און דערפאר האט זיך משה רבינו ע"ה נאר פארדעקט זיין פנים פונעם שכינה, מ**שא"כ די בעל הבית האט באהאלטן די גאנצע גוף**.

• • •

נאך א ווארט האט דער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע געזאגט, די גמרא און חולין זאגט, **ישראל קדושים הם יש רוצה ואין לו, יש שיש לו ואינו רוצה**, פרעגט תוספות אויפן פלאץ, פארוואס דער וואס האט אין וויל נישט געבן הייסט א קדוש.

האט קאמינקא רב זי"ע געענטפערט, אז די גמרא אין שבת זאגט, אז רבי האט מען גערופן מיטן נאמען "**רבינו הקדוש**", ווייל ער האט נישט געלייגט זיין האנט אינטער זיין גארטל, קומט אויס אז דער וואס ס'האט און וויל נישט לייגען זיין האנט אין זיין קעשענע וואס איז אינטער זיין גארטל ארויס נעמען געלט **הייסט א קדוש**.

• • •

אמאל די ערשטע נאכט פסח פארן סדר, איז די בעלזא רב הרה"ק רבי שלום זי"ע געווען זייער ערנסט, האט אים קאמינקע רב זי"ע געוואלט דערפרייען זיין הארץ, האט ער אים אזוי געזאגט.

איך וועל פארציילען דעם רבי'ן וואס איך האב געהערט פון א דארפסמאן, וואס האט איינגעטיישט דעם פסוק, "**והיא שעמדה**", און אזוי געזאגט, בעלזא רב שטייט אצינד און בעט פאר אונז אז מיר זאלן געהאלפן ווערן מיט אלעם גוטס.

און דאס איז פשט אינעם פסוק, והיא בעלזא רב, שעמדה לאבותינו ולנו, וואס שטייט שטענדיג און דאוונט פאר אונז, אבער די אמת איז, **אז נישט נאר בעלזא רב דאוונט פאר אונז, ווייל אין א יעדען דור זענען דא צדיקים וואס דאוונען פאר אונז**, און דאס מיינט די פסוק, **שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו, נישט נאר בעלזא רב שטייט און דאוונט פאר אונז**, (**לכלותינו** איז אזוי ווי **לחלותינו** צו בעטן), אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו.

אבער איין זאך בעטן מיר, **והקב"ה מצילנו מידם**, אז די אייבערשטער זאל אונז ראטעווען פון די צדיקים אזוי ווי בעלזא רב און דאס גלייכן, אז

מ'זאל נישט דארפן אנקומען צו זייערע טובות אז זיי זאלן דארפן דאוועגען פאר אונז, נאר ס'זאל אונז זיין גוט'ס אן זיי, וועו בעלזא רב האט עס געהערט, **האט ער זיך צו שמייכעלט און געווארן אין א פרייליכע גיסטע**.

• • •

מען דערציילט, אז וועו די רעבעצין פונעם הייליגען שר שלום מבעלזא זי"ע די צדקת מרת מלכה ע"ה איז נפטר געווארן בחייו, האט דער צדיק גאר שטארק געווויינט מיט בכיות נוראות, און וועו זיין גרויסע תלמיד הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע האט געפרעגט זיין רבין, פארוואס ער וויינט אזוי, האט ער געזאגט, אז ח"ו נישט אויף די פטירה פון די רעבעצין וויינט ער אזוי, **ווייל דאס איז ער מקבל באהבה**, ווייל דאס האט דאך דער באשעפער געוואלט און דאס איז זיכער לטובה.

נאר ער וויינט, ווייל ער האט געהאט א שמיעס מיטן רבוש"ע, און געזאגט פארן רבוש"ע, **די ווייסט דאך אז די מלכה די צדקת פעילט מיר שטארק אויס פאר מיין עבודת הקדוש, און וועו איך וואלט געקענט וואלט איך איר מחי' מתים געווען, נאר וויבאלד איך וויים אז דאס איז דיין רצון, בין איך איר נישט מחי' מתים**.

אבער די רבוש"ע, **די האסט דאך דיינע אידן די כנסת ישראל כלה קרואה בנעימים, פארוואס בוסטו זיי נישט מחי' מתים און די ברענגסט משיח צדקנו**, האט דער רבוש"ע מיר גענטפערט, **אויב וואלט איך געווען צופרידען פון די אידן, אזוי צופרידען וויי די בוסט געווען פון דיין מלכה, וואלט איך זיי שוין לאנג אויס געלייזט**, אבער ליידער זענען זיי נאכנישט אויף דעם דרגה, און דערפאר האב איך זיי נאכנישט אויס געלייזט, און אויף דעם ענטפער פונעם רבוש"ע, **אויף דעם האט דער צדיק דער הייליגער שר שלום זי"ע אזוי געווויינט**.

• • •

הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע האט דערציילט, אז ער איז איינמאל געווען ביי זיין הייליגען רבין דער שר שלום אויף סוכות, און דער רבי איז צו געגאנגען צום עמוד צו הלל מיט די אתרוג און לולב, האט דער תלמיד רבי שלום מקאמינקא זי"ע גענומען, אז די רבי האט געדאוועט מיט אזא ברען און דביקות און מיט א התפשטות הגשמיות ממש, **אז ער האט די גאנצע הלל געזען נאר דעם אתרוג און לולב, אבער דעם רבין האט ער בכלל נישט געזען ביים עמוד**.

• • •

הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זי"ע האט דערציילט, אז דער הייליגער שינאווא רב זי"ע פלעגט יעדעס יאר הושענא רבה ביים בינדן די הושענות דערציילן די מעשה, נעבן דעם שטאט קאמינקא האט געווואוינט א איד, וואס פלעגט יעדעס יאר קומען צום צדיק הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע אויף סוכות.

איין יאר איז דער איד ארויס געגאנגען פון שטאט צו שניידן ערבות פאר די הושענות אויף יו"ט סוכות, אויפן וועג צוריק האט אים דארט געטראפן א ערל, און דער גוי פרעגט דעם איד, וואס האסטו אין די האנט, זאגט דער איד "**הושענות**", האט דער גוי געזאגט, דאס איז נישט קיין הושענות דאס איז "**ערבות**", אבער דער איד האט זיך נישט געלאזט, נאר ווייטער געזאגט דאס איז "**הושענות**", ביז דער גוי האט געזען אז ער קען נישט פויעלען ביי דעם איד צו טוישען זיין מיינונג, און ער האט אים אפ געלאזט.

שפעטער וועו דער איד איז אנגעקומען צו זיין רבין דער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע, און ער האט דערציילט די גאנצע מעשה וואס ער האט געהאט מיטן גוי.

האט דער צדיק רבי שלום געזאגט פאר דעם איד, די האסט געהאט א גרויסע נס אז די האסט דיך נישט געלאזט פון דעם גוי, **ווייל דער גוי איז געווען דער ס"מ וואס האט דווקא געוואלט אז מען זאל דאס נישט ריפן קיין הושענות**, און ווייבאלד די האסט נישט נאך געלאזט פונעם מנהג פון ריפן הושענות, **האט דער ס"מ נישט געקענט שולט זיין אויף דיר**.

• • •

דער הייליגער צדיק וקדוש רבי שלום מקאמינקא זי"ע איז געווען א זון פון הרה"ק הגביר רבי יעקב יוסף מראווע זי"ע, בן הרה"ק הגביר רבי שלום זי"ע וואס מען האט געריפן מיטן נאמען "**שלום גראף**", ווערט דערציילט, אז דער זיידע רבי שלום איז איינמאל געווען זייער נישט געזונט, און דער זון הרה"ק רבי יעקב יוסף איז געפארן קיין לובלין צום הייליגען חוזה צו מזכיר זיין דעם טאטן.

ווען דער זון האט איבער געגעבן דעם קוויטל פארן ייליגען חוזה מלובלין, האט דער ייליגער חוזה געזאגט בזה"ל, "**איך קען אים נישט העלפן, ווייל עס איז שוין אריבער פון כתר מלכות, צו כתר תורה**", דער זון האט נישט גלייך פארשטאנען וואס דער ייליגער חוזה האט געמיינט מיט די ווערטער, אבער ווען ער איז צוריק אן געקומען אהיים, האט ער זיך דערוויסט, אז בשעת ער איז געווען ביים ייליגען חוזה, איז דער טאטע שוין ליידער געווען נאך די הסתלקות.

און ממש דאן איז געבוירן געווארן צום זון א בן זכר, וואס איז געווען דער צדיק וקדוש **רבי שלום מקאמינקא** זי"ע, און דאס האט דער ייליגער חוזה געזען מיט זיינע ייליגע אויגן, אז דער טאטע וואס איז געווען א גביר אדיר "**כתר מלכות**", איז נסתלק געווארן, כדי דער אייניקל רבי שלום וואס האט געטראגן זיין נאמען, זאל קענען ממשיך זיין מיטן "**כתר תורה**", וואס ווי באקאנט איז דער צדיק געווען א גאון עולם בתורת הנגלה והנסתר.

• • •

ווי באקאנט האט דער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע גאר אסאך מאל געזאגט אמרות שונות בדרך צחות, וואס דער צדיק האט מיט דעם געהאט גאר געהויבענע כוונות, איינמאל איז א איד אריין געקומען צום צדיק, און מזכיר געווען, אז ער טוט מסחר מיט א גוי, און ווען ער האט געמאכט חשבונות מיטן גוי, האט דער גוי נישט גוט געמאכט דעם חשבון און אים געגעבן 200 רובל מער, **און ער האט מורא אז די גוי וועט זיך כאפן פונעם טעות**, און ער האט געפרעגט דעם צדיק אויב ער זאל צוריק געבן דאס געלט פארן גוי.

האט דער צדיק געזאגט, אויב איז דיין איינציגסטע פראבלעם אז דער גוי זאל נישט כאפן דעם טעות, ברויכסטו נישט זיין באזארגט, **ווייל דער גוי דאוועגט דאך נישט דריי מאל א טאג קיין שמונה עשרה, האט ער דאך נישט קיין צייט ווען צו מאכן זיינע חשבונות**, און דערפאר האט ער נישט ווען זיך צו כאפן אז ער האט געמאכט א טעות.

• • •

עס ווערט דערציילט, אז ווען דער צדיק וקדוש רבי שלום מקאמינקא זי"ע איז נאך געווען א קליין יונגל, האט אים זיין טאטע דאס ערשטע מאל מיטגענומען **צום ייליגען חוזה מלובלין** זי"ע, קודם האט דער טאטע אים אריבערגעטראגן צום רב פון שטאט, הגה"ק **רבי עזריאל הורוויץ דער אייזענער קאפ** זי"ע, און געבעטן ער זאל אים פארהערן, דאס קינד שלום האט זיך מפלפל געווען מיטן גאון דער ייליגער אייזענער קאפ מיט גרויס חריפות און איז ארויס מיט א נצחון.

דערנאך האט דער טאטע אים אריינגעפירט צום ייליגען חוזה זי"ע, דער רבי האט אים געפרעגט, "**מיין קינד, וועלכע סדרה האלטן מיר די וואך?**" - "**פרשת קדושים**", האט ער געענטפערט, האט אים דער ייליגער חוזה געזאגט, "**מיין קינד, "קדושים תהיו" - טייטשט רש"י: "פרושים תהיו**", גלייך האט אים אנגעכאפט א ציטער, און די קניען האבן אים געקלאפט פון גרויס פחד, און דער טאטע האט אים געמוזט גלייך צוריקפירן אין די אכסניא ער זאל זיך אפרוען פונעם פחד.

און דער גרויסער גאון רבי יעקב ארנשטיין בעל ישועות יעקב מלעמבערג זי"ע, האט געזאגט אויף דעם צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע, **אז אין די פיר עקן פון זיין מוח ליגט די גאנצע תורה, אין איין עק ליגט גאנץ ש"ס בבלי און ירושלמי, אין דעם צווייטן אלע ספרי פוסקים, אין דעם דריטן אלע ספרי קבלה, אין דעם פערטן אלע מדרשי חז"ל און ספרי אגדה, און אינמיטן מוח ליגט די נקודה פון יראת שמים, וואס לייכט אויף אלע עקן**.

• • •

עס ווערט דערציילט, אז זיין משמש, רבי אבנר פון האבניוו האט דערציילט, אז דער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע האט געבעטן ביים אייבערשטן, **אז ווער עס ווייסט פון זיינע דברי תורה זאל זיי פארגעסן**, און טאקע, הגם מען האט געזאגט אסאך וואונדערליכע חידושים אין זיין נאמען, פול מיט חריפות און בקיאות, **איז אלעס פארגעסן געווארן**.

• • •

עס ווערט דערציילט, אז ביים ייליגען שר שלום מבעלזא זי"ע איז געווען דער סדר, אז ביים טיש האט איינער פון די מסובין געזאגט א "**מדרש**", **און דער רבי האט געזאגט תורה דערויף**, איינמאל איז געווען ביים ייליגען שר שלום א גביר א גרויסער עם הארץ, און ווייל מען האט אים געמוזט מכבד זיין צוליב זיין כבוד.

האט אים רבי שלום פון קאמינקא געזאגט, "**קום, איך וועל דיך אויסלערנען א מדרש וואס דו**

וועסט קענען זאגן ביים רבי'נס טיש", און דער מדרש איז געווען, "**איזהו עם הארץ? המכה בדופי, המונה בבורית, והשופך בבכורות**", דער גביר האט עס איבערגעחזר'ט אסאך מאל ביז ער האט עס גוט געקענט, און ביים טיש האט ער עס געזאגט מיט גרויס פרייד, דער הייליגער שר שלום האט גלייך פארשטאנען און מרגיש געווען ווער עס שטעקט דערהינטער, און געזאגט, "**נו, אדרבה, זאל רבי שלום טייטשן דעם מדרש**".

האט דער צדיק רבי שלום געזאגט, "**דער פשט איז גאנץ פשוט, ווער איז אן עם הארץ? דער וואס קלאפט זיך ביי 'דברנו' און נאכאמאל ביי 'דופי', און ווייסט נישט אז 'דברנו דופי' איז איין זאך, דער וואס ציילט אין פטום הקטורת 'בורית' באזונדער און 'כרשינה' באזונדער, און ווייסט נישט אז 'בורית כרשינה' איז איינס, און דער וואס גיסט אויס ביי די מכות ביים סדר סיי ביי 'מכת' און סיי ביי 'בכורות'**", און דער הייליגער שר שלום האט הנאה געהאט און געשמייכלט, און דער צדיק רבי שלום האט זיך געפרייט וואס ער האט געמאכט שמייכלען זיין הייליגן רבי'ן.

• • •

איינמאל ערב שבת, ביי זיין רבי'ן דער הייליגער שר שלום מבעלזא זי"ע, ווען דער רבי האט אנגעצונדן די שבת ליכט, האט דער תלמיד רבי שלום מקאמינקא זי"ע געזאגט פאר די חסידים, "**איך זע דא א וואונדער וואס איך האב נישט געזען ביי מיין רבי'ן אין ראפשיץ, ביי מיין רבי'ן איז געווען "נר חנוכה בישיבה" און "נר שבת בעמידה", אבער דא ביים הייליגען בעלזער רב, איז אויך "נר שבת בישיבה**".

די חסידים האבן נישט פארשטאנען, ווייל זיי האבן געטראכט, ווער צינדט חנוכה ליכט זיצנדיג? און זיי האבן דאך געזען אז דער רבי שטייט ביים אנצינדן, האט ער זיי ערקלערט "**ישיבה**" מיינט "**פערזעצט**", און פארזעצט מיינט א **משכון, אין ראפשיץ איז די חנוכה מנורה געווען א גאנץ יאר פארזעצט פאר געלט וואס מען האט פארטיילט פאר ארימע לייט, נאר די זילבערנע שבת לייכטער זענען געשטאנען אין שטוב, דא אבער צינדט דער רבי אין פשוט'ע לייכטער, מוז זיין אז אויך די שבת לייכטער זענען פארזעצט פאר צדקה**", ווען דער הייליגער בעלזער רב האט דאס געהערט, האט ער געשמייכלט, און געזאגט **אז ער האט גוט צו געטראפן**.

• • •

איינמאל האט דער שר שלום מבעלזא זי"ע געזאגט פארן צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע, אז ער זאל זיך גוט אנגרייטן, ווייל ער וועט אים אויסלערנען א יחוד וואס מען איז מכוון ביי **יציאת הנשמה**.

ער האט זיך אנגעגרייט, און ווען ער איז ארויס פונעם חדר נאכן לערנען דעם יחוד, האט אים די רעבעצין, די צדקת מרת מלכה, אפגעווארט און געפרעגט, "**האסטו אויך ביי דיין פריערדיגן רבי'ן געהאט אזעלכע גילויים?**".

דער צדיק רבי שלום האט זיך פראבירט ארויסצודרייען, אבער צום סוף האט ער געזאגט, "**איינמאל בין איך געזעסן אין ראפשיץ אין קיך מיט מיין חבר נאמן דער הייליגער צאנזער רב, און מיר האבן געשיילט קארטאפל פאר שטוב פונעם הייליגען ראפשיצער רב זי"ע, מיטאמאל איז אריינגעקומען דער הייליגער ראפשיצער רב, און געלייגט איין האנט אויף מיין אקסל און די אנדערע אויפן אקסל פונעם דברי חיים, און אונז אויסגעלערנט וואס מען דארף מייחד זיין ביים שיילן קארטאפל, און דאס איז געווען דער יחוד וואס איך האב יעצט געהערט פונעם בעלזא רב**".

• • •

מען דערציילט, אז איינמאל ווען דער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע און דער הייליגער דברי חיים זי"ע זענען געזעסן און געשיילט קארטאפל אין קיך ביים ראפשיצער רב, איז דער הייליגער ראפשיצער רב זי"ע מיטאמאל אריין, **און שטארק אריינגעווארפן א קארטאפל אינעם גרויסן טאפ פול מיט וואסער, דאס וואסער האט באשפריצט די צוויי תלמידים**, און דער הייליגער ראפשיצער רב האט געזאגט, "**וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם**", און פון דעמאלט אן **האט אויף די צוויי תלמידים געווארט א רוח פון טהרה.**

• • •

עס ווערט דערציילט, אז ווען זיין זוהן דער צדיק וקדוש רבי יהושע'לע מקאמינקא זי"ע איז נאך געווען א קליין קינד, איז דער טאטע רבי שלום געפארן פון קאמינקא קיין דינוב צו זיין רבי'ן, **דער הייליגער בני יששכר זי"ע**, און ער האט מיטגענומען דאס קינד.

און ווייל דער ייליגער בני ישׂשכר האט געדאוונט גאר פרי, האט ער נישט געוואלט אויפוועקן דאס קינד, און דער טאטע רבי שלום איז געגאנגען דאוועננען, און דאס קינד איז געבליבן שלאפן אין דער אכסניא, און דער טאטע רבי שלום האט פארמאכט די טיר.

אינמיטן דאוועננען, ביי די ברכות פון "**יוצר אור**", האט דער ייליגער בני ישׂשכר, וואס איז געשטאנען אינמיטן זיין דאוועננען מיט התלהבות, זיך אויסגעדרייט צו רבי שלום, און אים געוויזן מיט דער האנט **ער זאל שנעל לויפן צו זיין אכסניא, אן א רגע צו פארלירן**.

דער צדיק רבי שלום איז גלייך געלאפן, און געזען ווי זיין קינד שטייט שוין ביים פענסטער, גרייט צו אראפ שפרינגען, אין די לעצטע רגע האט ער אים איינגעהאלטן, און ווען ער האט אים געפרעגט וואס איז דא געשען, האט דאס קינד געענטפערט.

"**ווען איך בין אויפגעשטאנען און געזען אז די טיר איז פארמאכט און דו ביסט אוועק אין בית המדרש, האב איך פארשטאנען, אז דער רבי שטייט שוין און דאוונט, און דו האסט מיך נישט געוואלט וועקן אזוי פרי, איך האב מיך שטארק מצער געווען פארוואס איך קען נישט זוכה זיין צו זען דעם רבי'נס עבודת התפילה און הערן זיין ייליג קול, האב איך באשלאסן אז איך האב נישט קיין אנדער עצה, נאר צו שפרינגען פונעם פענצטער, אפשר וועל איך נאך קענען הערן עטליכע ווערטער**", און דאס האט דער ייליגער בני ישׂשכר זי"ע געזען מיט זיינע ייליגע אויגן.

• • •

דער אייניקל, רבי שלום השני מקאמינקא זי"ע האט דערציילט, אז פון אנהייב האט מען גערעדט א שידוך פאר זיין טאטן **רבי יהושע** מיט א טאכטער פון **רבי מרדכי דוד אונגאר מדאמבראווא** זי"ע, און נאכן שידוך זענען די מחותנים געפארן צום ייליגען שר שלום מבעלזא זי"ע מאכן תנאים, און ווען דער ייליגער שר שלום האט געליינט די תנאים, **האט ער אויסגערופן די כלה מיט אן אנדער נאמען, נישט איר אמת'ן נאמען**.

דער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע האט געזאגט פארן רבין דער ייליגער שר שלום אז די כלה הייסט אנדערש, אבער דער ייליגער שר שלום האט ווייטער געליינט, און ווידער אויסגערופן דעם אנדערן נאמען, אזוי איז געווען דריי מאל, דער זיידע רבי שלום מקאמינקא האט געהאט גרויס צער פון דעם, ווייל ער האט נישט פארשטאנען וואס די רבי מיינט מיט דעם, אבער לפלא, ווען עס איז געקומען די צייט פון דער חתונה, און אלעס איז שוין געווען גרייט, איז אנגעקומען א בריוו פונעם מחותן פון דאמבראווא, **אז די כלה איז ל"ע נפטר געווארן**.

דער זיידע רבי שלום איז גלייך געפארן מיט זיין זוהן צום ייליגען שר שלום, און נישט לאנג דערנאך האט מען פארגעשלאגן א שידוך מיטן גביר **רבי שמואל הירש פון דרישקיפאלי**, א שוואגער פונעם ייליגען שר שלום, און דער שר שלום האט געזאגט, אז דער שידוך געפעלט אים, ווייל זיין שוואגער איז א חסיד און ירא שמים, ווען מען האט אפגעמאכט דעם שידוך, האט זיך דער צדיק רבי שלום מקאמינקא דערמאנט, **אז דער נאמען פון דער כלה איז פונקט דער נאמען וואס דער שר שלום האט ארויסגערופן ביים ליינען די תנאים פונעם ערשטן שידוך**, און דאן האט דער צדיק שוין פארשטאנען, פארוואס דער ייליגער שר שלום האט געזאגט א אנדערע נאמען ביים תנאים.

• • •

ווי באקאנט, האט דער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע גאר אסאך מיט געמאכט צער גידול בנים, ער האט ליידער פארלוירען אפאר קינדער בחייו, און נאר איין בן יחיד איז איבער געבליבן דער זון **דער צדיק רבי יהושע'לע מקאמינקא** זי"ע, ווערט דערציילט, אז ווען איינע פון די זון זענען ליידער נפטר געווארן יונגערהייט, און רבי שלום האט זיך נישט געקענט טרייסטן, האט אים דער ייליגער צדיק רבי ר' הירשעלע מרימנוב זי"ע געשריבן א בריוו פון טרייסט.

אין דעם בריוו האט דער צדיק רבי הערשעלע דערציילט, אז ער האט זיך אויסגעלערנט א לימוד אין עבודת השם פון א פרוי א צדקת, וואס האט פארלוירן איר איינציגע טאכטער ווען זי איז געפארן קיין רימנוב שליסן איר שידוך, האט דער צדיק רבי הערשעלע געזאגט, אז ער האט זיך געלערנט ווי אזוי מען איז מצדיק דעם דין און מקבל יסורים באהבה, די פרוי האט

אריינגעברענגט לעקער און ברוינפן אין בית המדרש און געזאגט "**אז "א שדכן" האט איר פארגעשלאגן א בעסערן שידוך ווי מיט א ילוד אשה, און זי גייט יעצט צום "באדעקען**".

• • •

עס ווערט דערציילט, אז ביים גרויסן גאון דער הייליגער ישועות יעקב מלעמבערג זי"ע, איז דער צדיק וקדוש רבי שלום מקאמינקא זי"ע גיווען ממש ווי א בן בית, ער האט געקענט אריין און ארויס אין שטוב פונעם גרויסן גאון ווען ער האט געווואלט צוליב זיין געווואלדיגע חביבות ביים הייליגען ישועות יעקב זי"ע.

ביים הייליגען ישועות יעקב זי"ע איז דער סדר געווען, אז ווען דעם גרויסן גדרענג פון אזויפיל אידן וואס זענען געקומען צום גאון, וואס האבן אים נישט געלאזט לערנען, האט זיין זון, דער גאון עצום ר' זאב זי"ע, גערעדט מיט אלע אריינקומענדיגע, און ער האט זיי אנגעקוקט און געהערט זייער בעטן, **און נאר ווער עס איז געווען ראוי דערצו, האט ער אריינגעפירט צו זיין פאטערן אליינס.**

דערציילט מען, אז דעם ערשטן מאל, ווען דער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע איז געקומען, האט דער זון ר' זאב מיט אים גערעדט, און אים גלייך אריינגעפירט צו זיין פאטער אין שטוב, און די קומענדיגע מאלן האט ער אים שוין געזאגט, ער זאל אליינס אריינגיין, "**ווייל זיין חריפות און בקיאות איז געווען העכער פון דרך הטבע**".

• • •

עס ווערט דערציילט, אז דער הייליגער ישועות יעקב זי"ע האט אמאל געשריבן א לאנגע תשובה צו מתיר זיין אן עגונה, און דער הייליגער קאמינקער רב רבי שלום זי"ע האט זיך יענע צייט דארט געפונען, דער הייליגער ישועות יעקב האט זיך זייער געפרייט אים צו זעהן, און אים געוויזן די תשובה אז ער זאל דאס איבערקוקן אויב עס איז ריכטיג.

אין די ספרים שטוב איז געשטאנען א לייטער, צוגעשטעלט צום ארון קודש פון ספרים וואס דרייט זיך ארום אין שטוב, דער הייליגער קאמינקער רב איז ארויפגעשפרונגען אויף דער לייטער, האט פון אויבן אראפגעברענגט אן אנדער ספר, און געוויזן פארן הייליגען ישועות יעקב זי"ע דעם ספר, אז דארט שטייט פארקערט פון וואס ער האט געשריבן.

דער הייליגער ישועות יעקב האט דאס איבערגעקוקט און האט צוגעשטימט צו וואס דער הייליגער צדיק רבי שלום מקאמינקא האט געזאגט, און דער הייליגער ישועות יעקב האט געזאגט, אז עס זיינען שוין צוואנציג יאר ווי ער האט די זאך נישט געזעהן, און זיין פנים האט זיך פארענדערט, און ער האט אויסגערופן צו זיין זון רבי זאב זי"ע און פארן הייליגען קאמינקער רב זי"ע, "**פון הימל האט מען דיר דא געשיקט, און ווען דו וואלסט נישט געקומען, וואלט פון אונטער מיין האנט ארויסגעגאנגען א מכשול, חס ושלום**".

• • •

עס ווערט דערציילט, אז דער צדיק רבי שלום מקאמינקא זי"ע איז געווען איינמאל ביים הייליגען ישועות יעקב זי"ע אין חול המועד פסח, עס איז אריינגעקומען א פרוי פרעגן, "**אז א גוי איז געווען אין איר הויז, און ער האט מסדר געווען זיינע עסנווארג אויפן טיש, און זי האט מורא אז אפשר האט ער געגעסן חמץ, און זי פרעגט וואס זאל זי טאן**".

דער הייליגער ישועות יעקב האט זיך באטראכט אין זיין מחשבה, איז אויפגעשטאנען, האט גענומען א ספר און אריינגעקוקט, און דערנאך צו איר געזאגט, זי זאל עס אויסווישן, און עס איז גארנישט, און די פרוי איז ארויס פונעם הייליגען ישועות יעקב זי"ע פרייליך מיטן פסק.

ווען די פרוי איז ארויס, האט דער הייליגער קאמינקער געפרעגט, "**וואס פאר א שאלה איז דען שייך דא בכלל, און פארוואס האט דער רב געדארפט עס נאכקוקן אין א ספר**", האט דער הייליגער ישועות יעקב געענטפערט, "**ווען איך וואלט די פרוי גלייך געענטפערט, אז עס איז קיין שאלה נישט, וואלט זי שוין דאס קומענדיגע מאל פאר זיך גע'פסק'נט אליינס, און ווער ווייסט וואס וואלט זיך נאך געטראפן ביי איר, מען דארף אויסלערנען די פשוטע מענטשן, זיי זאלען קומען פרעגן אויף יעדע זאך, קליין ווי גרויס, ווייל וואס עס קוקט אויס גרויס אין אונזערע אויגן, קען זיין קליין אין זייערע אויגן**".